

EX POST АНАЛИЗА НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ 2015–2025

unicef
za svako dete

**EX POST
АНАЛИЗА
НАЦИОНАЛНЕ
СТРАТЕГИЈЕ
ЗА МЛАДЕ
2015–2025**

EX POST АНАЛИЗА НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ 2015–2025

Издавач

Министарство омладине и спорта Републике Србије

За издавача

Вања Удовичић, Министар

Лектура

Владо Ђукановић

Дизајн

Растко Тохоль

Публиковано октобра 2021.

Овај документ објављује Министарство за омладину и спорт Републике Србије 2021. године, уз техничку и експертску подршку UNICEF-а. Ставови изречени у анализи припадају искључиво аутору и не представљају нужно званични став UNICEF-а нити Министарства омладине и спорта.

Сви појмови у овом тексту употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски род лица на која се односе.

РЕЧИ ЗАХВАЛНОСТИ

Концепт анализе је осмислила и спровела Бојана Јевтовић, консултанткиња UNICEF-а, у сарадњи са Дејаном Балтес и Александром Ђуровић.

САДРЖАЈ

УВОД	5
КОНТЕКСТ — РАЗВОЈ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ И ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВНОГ И ИНСТИТУЦИОНАЛНОГ ОКВИРА	9
Национални ниво	9
Национална стратегија за младе 2015–2025	10
Покрајински ниво	12
Локални ниво	12
АНАЛИЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ У ПЕРИОДУ 2015–2020.	14
Стратешки циљ 1 — Унапређена запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца	14
Стратешки циљ 2 — Унапређен квалитет и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих	19
Стратешки циљ 3 — Активно учешће младих жена и мушкараца у друштву	23
Стратешки циљ 4 — Унапређено здравље и благостање младих жена и мушкараца	27
Стратешки циљ 5 — Унапређени услови за развијање безбедносне културе младих	30
Стратешки циљ 6 — Унапређена подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености	32
Стратешки циљ 7 — Унапређена мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима	35
Стратешки циљ 8 — Унапређен систем информисања младих и знање о младима	38
Стратешки циљ 9 — Унапређено коришћење културних садржаја и учешће младих у креирању културних садржаја	40
Утицај пандемије ковида-19 на реализацију активности стратешких циљева НСМ	42
Механизми за имплементацију Националне стратегије и финансијска перспектива	43
СУМАРНА АНАЛИЗА ПОСТИГНУЋА СТРАТЕГИЈЕ НА ОСНОВУ КРИТЕРИЈУМА РЕЛЕВАНТНОСТИ, ЕФИКАСНОСТИ, ДЕЛОТВОРНОСТИ И ОДРЖИВОСТИ	49
ПРЕПОРУКЕ	60
ПРИЛОГ 1 / Учесници на фокус групама	62
ПРИЛОГ 2 / Детаљан преглед степена реализације свих активности у процентима	63

УВОД

Током 2018. године усвојен је Закон о планском систему Републике Србије (ЗПС) („Службени гласник РС”, број 30/2018). Тај закон обавезује институције које предлажу нове стратешке или законодавне документе, односно измене у постојећим документима, да реализују *ex post* и *ex ante* анализе ефеката. Закон о планском систему дефинише стратегију као основни документ јавне политике; у складу са тим, структура стратегије је у великој мери одређена овим законом и припадајућом Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика („Службени гласник РС”, број 8 од 8. фебруара 2019).

Ex post анализа, која се у пракси најчешће реализује након одређеног времена спровођења јавне политике, настоји да дође до коначног закључка о томе у ком су степену одређене јавне политике довеле до остварења жељених циљева. Циљ сваке *ex post* анализе јесте да утврди ефекте одређених јавних политика и да пружи препоруке за нове јавне политике, односно да унапреди квалитет будућих *ex ante* анализа на основу којих ће се доносити нове јавне политике из одређене области.

Имајући у виду стратешке и законодавне промене контекста на националном, али и на међународном нивоу, као и утицај пандемије ковида-19 на спровођење одређених активности, Министарство омладине и спорта је оценило да је неопходно, путем *ex post* анализе, утврдити да ли је потребна ревизија постојеће Националне стратегије за младе 2015–2025.

Пошто се *ex post* анализа Стратегије обавља на средини важења Стратегије, неће бити могуће пратити укупне ефекте Стратегије по њеном завршетку, јер је уобичајена пракса да се *ex post* евалуација реализује по истеку важења интервенције која се евалуира. Анализа примене Стратегије односи се на период од 2015. до 2020. године.

Ex post анализа Националне стратегије за младе 2015–2025 засниваће се на процени остварености дефинисаних показатеља за циљеве постављене у оквиру Стратегије који се односе на период њене досадашње примене. На основу налаза добијених *ex post* анализом биће сачињене препоруке за Министарство омладине и спорта у вези са покретањем ревизије Националне стратегије за младе, а у складу са одредбама Закона о планском систему.

Опис методологије

Методологија за израду *ex post* анализе ефеката јавних политика дефинисана је Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика. Наведеном уредбом дефинишу се смернице и кораци у циљу избора оптималне јавне политике, што подразумева детаљну анализу ефеката уз поштовање принципа пропорционалности и предострожности који су дефинисани Законом о планском систему Републике Србије. Праћење спровођења конкрет-

них мера и активности (*ex post* анализа) врши се преко квантитативних и квалитативних показатеља (индикатора) за мерење учинка јавних политика, који су дефинисани одговарајућим документом јавне политике, односно акционим планом донетим уз тај документ или другим планским документом (члан 40. Закона о планском систему); у овом случају ти документи су Национална стратегија за младе 2015–2025. (НСМ) и акциони планови за њено спровођење.

Приликом писања ове *ex post* анализе комбиновано је неколико метода: секундарно истраживање (енгл. *desk research*), анкетно испитивање (онлајн упитници и платформа U-Report) и квалитативна метода фокус група. Анкетно испитивање и фокус групе су примењени као методе консултација како би се прикупили подаци од циљних група и других заинтересованих страна ради што реалистичнијег утврђивања резултата спровођења НСМ и испитивања њихових ставова према учинку спроведених мера, у складу са постојећим смерницама.¹

Секундарно истраживање је, поред Националне стратегије за младе и Акционих планова за спровођење Националне стратегије за младе за период 2015–2017. и за период 2018–2020, обухватило анализу извештаја о евалуацији степена остварености циљева НСМ 2015–2017. и годишње извештаје о напретку у реализацији Акционог плана у периоду 2018–2020, *ex post* анализе релевантних стратегија, национално репрезентативна истраживања о положају младих и статистичке податке (подаци Републичког завода за статистику и подаци доступни на веб сајту Европског завода за статистику).

У анкетном испитивању учествовали су 721 млада особа и 96 субјеката омладинске политике (из канцеларија за младе, удружења, министарстава, образовних и државних институција и представника међународних партнера). Анкетна испитивања нису реализована на репрезентативним узорцима, што представља ограничење у интерпретацији резултата, због чега су ови налази коришћени као допуна осталим подацима. Испитивање субјеката омладинске политике спроведено је путем упитника који је садржао питања затвореног типа и отворена питања која су се тичала изазова у имплементацији НСМ, оцену међусекторске сарадње, капацитета, финансијских средстава и механизма за одрживост резултата. Анкета за младе особе спроведена је током августа 2021. године преко платформе U-Report и садржала је питања која се односе на образовање, запошљавање, социјално укључивање, здравље, безбедност, културу, активно учешће младих у друштву и утицај пандемије ковида-19.

Такође, реализовано је и 6 фокус група са преко 30 учесника,² представника институција, међународних партнера, канцеларија за младе и удружења. Циљ фокус група је био да се утврди како представници заинтересованих страна перципирају кључна постигнућа у имплементацији стратешких циљева НСМ и које изазове препознају. Одабран је полуструктурирани приступ прикупљању података како би се истраживањем покриле главне теме истраживања, а уједно оставила могућност за интерактивни приступ дискусији. Теме које су истраживане у оквиру фокус група тичу се релевантности и делотворности мера, њихове

1 Приручник за учешће јавности у планирању, изради и праћењу спровођења јавних политика и прописа, Републички секретаријат за јавне политике, доступан на адреси: <https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Final-Public-Consultation-Manual-16-07-2020-for-publication-v3.pdf> (приступљено 20.9.2021).

2 Листа институција и удружења чији су представници учествовали у фокус групама налази се у Прилогу 1.

одрживости и потребних наредних корака. Ова питања су испитана засебно за сваки од девет стратешких циљева Националне стратегије за младе. У оквиру испитивања релеванности и делотворности постављена су питања о томе које су мере биле делотворне, а које не и због чега. Одрживост и наредни кораци били су тема у оквиру које су се испитивали ставови испитаника о томе да ли постоје потребни механизми за одрживост, шта су највећи изазови у области и да ли постојеће мере адекватно одговарају на њих. На крају дискусија у фокус групама постављана су и генерална питања о имплементацији стратегије, која се односе на квалитет међусекторске сарадње и координације, као и на квалитет прикупљања података о младима и извештавања о спроведеним активностима.

На основу Уредбе, *ex post* анализа обухвата вредновање спровођења Стратегије на основу оцењивања релеванности, ефикасности, делотворности и одрживости јавне политике путем следећих аналитичких питања:

РЕЛЕВАНТНОСТ

- Да ли су циљеви политике у непосредној корелацији са надређеним документима јавних политика и приоритетима Владе?
- Зашто је била потребна интервенција Владе (креирање и спровођење јавне политике)?
- Да ли су потребе циљних група у потпуности задовољене?
- Да ли су мере дале жељене ефекте? Да ли су постигнути ефекти у директној корелацији са циљевима политике?

ЕФИКАСНОСТ

- Који су показатељи и циљне вредности дефинисани за резултате и да ли су они постигнути?
- Да ли су мере добро одабране? Колики су трошкови резултата — по резултату и укупно? Колико они одступају од планираних трошкова?
- Да ли су ангажовани ресурси били довољни за остваривање резултата? Да ли се негде може остварити уштеда и да ли је негде требало одредити више средстава?
- Да ли су резултати постигнути у складу са утврђеним роковима? Уколико нису, шта су разлози за то?

ДЕЛОТВОРНОСТ

- Да ли су остварени циљеви Стратегије? Какав је однос између остварених резултата/ефеката и циљне вредности? Да ли су остварени резултати?
- Уколико нису, да ли је могуће квантификовати разлику и пронаћи узроке?
- Да ли су изабране активности/мере релевантне и најприкладније за постизање резултата? Да ли остварени резултати доприносе остваривању циљева Стратегије?
- Да ли су корисници јавне политике задовољни постигнутим исходима?

ОДРЖИВОСТ

- Да ли су механизми успостављени током имплементације Стратегије могу да обезбеде дуготрајност и одрживост постигнутих резултата?
- Да ли важећи регулаторни оквир омогућава да се креира трајнија корист од примене Стратегије?
- Да ли постоје одговарајући институционални капацитети за трајно одржавање позитивних ефеката конкретне јавне политике?

Наведена аналитичка питања се односе на целу Националну стратегију за младе. Да би се на њих одговорило, урађена је анализа контекста развоја стратегије, анализа имплементације сваког од стратешких циљева и оцена финансијских средстава и механизма за имплементацију у периоду од 2015. до 2020. године.

КОНТЕКСТ — РАЗВОЈ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ И ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВНОГ И ИНСТИТУЦИОНАЛНОГ ОКВИРА

У следећем делу текста биће описан контекст развоја омладинске политике на националном, покрајинском и локалном нивоу, након чега следи анализа имплементације стратешких циљева у периоду од 2015. до 2020. године; на крају се даје сумарна анализа постигнућа стратегије на основу критеријума релевантности, делотворности, ефикасности и одрживости.

Национални ниво

Када је формирано **Министарства омладине и спорта** (МОС) у мају 2007. године, а као исход активног четворогодишњег заговарања младих у оквиру Коалиције младих Србије, удружења грађана и подмладака политичких странака, започео је процес развоја институционалне подршке младима и сарадње са младима. МОС је ресор Владе Републике Србије који је обезбедио услове за развијање омладинске политике, креирање и усвајање релевантних стратешких докумената. Један од првих приоритета МОС био је креирање стратешких и законских докумената у области омладинске политике. У складу са тим, Влада Републике Србије је донела 9. маја 2008. године, на предлог МОС-а, прву Националну стратегију за младе и припадајући Акциони план за спровођење НСМ за период од 2009. до 2014. године. Друга Национална стратегија за младе, за период од 2015. до 2025. године, усвојена је почетком 2015. године, а затим су донети и припадајући акциони планови за младе за период 2015–2017. и 2018–2020. Сва наведена стратешка документа донета су уз активно учешће младих те институција и органа надлежних за младе.

Закон о младима (ЗОМ) заузима централно место у области омладинске политике у Републици Србији, а донела га је Народна скупштина 5. јула 2011. године. Управо ЗОМ први пут јасно дефинише јавни интерес у областима омладинског сектора на републичком, покрајинском и локалном нивоу. Законом се „уређују мере и активности које предузимају Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, а које имају за циљ унапређивање друштвеног положаја младих и стварање услова за остваривање потреба и интереса младих у свим областима које су од интереса за младе.”³

3 Закон о младима, <https://www.mladisuzakon.gov.rs/index.php/2013-07-15-16-05-19/2013-07-19-14-36-37/zakon-o-mladima>

Република Србија, кроз имплементацију омладинске политике, препознаје младе и њихову посебну и важну улогу у друштву која се огледа у доношењу институционалног оквира (Закон о младима, Национална стратегија за младе, канцеларије за младе) који системски и континуирано поспешује спровођење омладинске политике на националном, регионалном и локалном нивоу.

У Републици Србији се, према Закону о младима, млади дефинишу као лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота (Члан бр. 3, Закон о младима).⁴

Према последњим подацима Републичког завода за статистику⁵ из 2020. године, број младих у Србији узраста од 15 до 30 година износи 1.218.789, односно 17,6% од укупног становништва. Према попису становништва спроведеном 2011. године, број младих је износио 1.419.328, односно 19,7%,⁶ а 2002. године удео младих у укупном становништву је био 20%.⁷ Ови подаци указују на негативан тренд раста броја младих, што је последица миграција и одласка младих из Србије.

Национална стратегија за младе 2015–2025

Национална стратегија за младе је документ који, као дугорочни план развоја, представља системска решења за значајна питања у различитим областима живота младих у Републици Србији. Основни циљ Националне стратегије је системско унапређивање положаја младих у друштву. У њој се посебно истиче да је неопходно да друштво брине о остваривању бољег положаја младих и због њихове добробити и због добробити друштва. За координацију (развоја, реализације и вредновања) Националне стратегије одговорни су ресорно министарство за младе и Влада РС, а за њену реализацију и вредновање сви субјекти омладинске политике Републике Србије.⁸

Процес израде НСМ започео је ситуационом анализом како би се утврдило тренутно стање младих у областима од стратешког интереса, утврдили правци кретања појаве и дефинисали трендови. Ситуационом анализом прве Националне стратегије за младе створена је основа за утврђивање кључних изазова за младе као постојећег негативног стања, на основу чега су дефинисани узроци који су довели до таквог стања и последице које су из тога произашле.

У изради ове стратегије пошло се и од међународних докумената: Општа декларација о правима човека; Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода; Светски акциони план за младе УН од 2000. године, Бела књига о политици за младе Европског парламента и Европска повеља о учешћу младих у општинском и регионалном животу.

4 „Службени гласник РС”, бр. 50/2011 од 8.7.2011. године.

5 Републички завод за статистику, <https://data.stat.gov.rs/Home/Result/18010502?languageCode=sr-Cyrl&displayMode=table&guid=43377d13-7677-4db5-812a-cf74af9251ed>

6 Основни показатељи положаја младих у Србији — Компаративна анализа са другим европским земљама и трендови, [https://www.mos.gov.rs/public/documents/upload/sport/inspekcija/Analiza%20osnovnih%20pokazatelja%20polozaja%20mladih.%20MOS%20S.%20Klasnja%20novembar%202020.%20godine%20\(2\).pdf](https://www.mos.gov.rs/public/documents/upload/sport/inspekcija/Analiza%20osnovnih%20pokazatelja%20polozaja%20mladih.%20MOS%20S.%20Klasnja%20novembar%202020.%20godine%20(2).pdf), стр. 5.

7 Попис 2002. године, Републички завод за статистику.

8 Речник омладинске политике, КОМС, Београд, 2. издање, 2017, стр. 44.

Процес израде стратегије је на европском нивоу проглашен примером добре праксе због укључивања свих заинтересованих страна, а посебно 16.000 младих, као и због утемељености на истраживањима о положају и потребама младих и на постојећим оквирима омладинске политике на домаћем и међународном плану.

Општи стратешки циљеви Националне стратегије за младе

Полазећи од визије и принципа, Национална стратегија за младе дефинише девет стратешких циљева као жељена промењена стања у областима од интереса за младе. Кроз реализацију НСМ настојало се да се унапреде:

- запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца;
- квалитет и могућности за стицање квалификација те развој компетенција и иновативности младих;
- активно учешће младих жена и мушкараца у друштву;
- здравље и благостање младих жена и мушкараца;
- услови за развијање безбедносне културе младих;
- подршка друштвеном укључивању младих из категорија које су под ризиком од социјалне искључености;
- мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима;
- систем информисања младих и знања о младима;
- коришћење и учешће младих у креирању културних садржаја.

На основу идентификованих специфичних проблема у оквиру сваког стратешког циља дефинисани су специфични циљеви, а за сваки од специфичних циљева у Националној стратегији за младе утврђене су активности, очекивани резултати остваривања предложених активности и индикатори (квантитативни и квалитативни) на основу којих ће се пратити спровођење и мерити постигнути резултати. За сваку активност су прецизно утврђени рокови, начин финансирања и начин праћења реализације и евалуације.

Акциони план за спровођење НСМ је документ који садржи детаљан приказ плана са конкретно утврђеним активностима, буџетом, роковима и индикаторима. У складу са тим, у акционим плановима су прецизно утврђене улоге, одговорности носилаца реализације и институционални механизми који треба да омогуће постизање жељених резултата и остваривање општих стратешких циљева Националне стратегије за младе. На основу Стратегије су донета два акциона план: Акциони план за спровођење НСМ за период 2015–2017. и Акциони план за спровођење НСМ за период 2018–2020.

Посебно поглавље у оквиру акционих планова за младе посвећено је систему праћења и евалуације спровођења предложених активности и оно садржи механизме, облике и начин извештавања за све предложене активности. Овако успостављен систем требало је да омогући сагледавање обима, квалитета и ефикасности остваривања предложених активности те специфичних и општих стратешких циљева утврђених у Националној стратегији за младе.

Покрајински ниво

На нивоу АП Војводине, процес креирања и спровођења омладинске политике започео је 2002. године оснивањем Покрајинског секретаријата за спорт и омладину. Системски приступ је обезбеђен кроз реализацију три акциона плана политике за младе у АПВ (2005–2008, 2011–2014 и 2015–2020). Доношење Закона о младима омогућило је израду и реализацију Акционог плана политике за младе у АП Војводини.

Акциони план политике за младе у АП Војводини је документ који се односи на одређен период и садржи анализу стања, положаја, потреба и проблема младих са територије АП Војводине, као и конкретне мере које треба имплементирати у оквиру ових области од значаја за живот младих особа.⁹ Посебно се истиче побољшање услова за активније укључивање младих у европско повезивање, уз уважавање свих специфичности АП Војводине, при чему се кроз системски приступ задовољавају потребе и третирају проблеми младих у свакој појединачној локалној самоуправи и у сваком месту у Војводини.¹⁰ Последњи акциони план за младе истекао је 2020. године, а наредни још увек није усвојен.

Локални ниво

Локална политика за младе најчешће се представља у **локалном акционом плану (ЛАП) за младе**; тај документ прописује садржину и начине спровођења стратешке, организоване и одрживе бриге о младима.

ЛАП за младе је кључни стратешки општински/градски документ који дефинише приоритетне области за младе и мере/активности које одговарају на специфичне потребе младих те средине. Локалним акционим планом обезбеђује се допринос спровођењу циљева и приоритета НСМ на локалном нивоу, као и других секторских стратегија које утичу на живот младе особе (нпр. локални акциони планови за децу, омладинско предузетништво, стратегија за развој здравља младих, запошљавања итд.). Јединица локалне самоуправе преко савета за младе и канцеларије за младе покреће процес израде и усвајања документа, који је у складу са документом на националном нивоу, укључујући све битне субјекте који се директно или индиректно баве младима у локалној средини.¹¹ Мере, услуге, пројекти и активности за младе углавном се спроводе преко канцеларија за младе, због чега оне имају двојну улогу — координатора и реализатора.

Савет за младе на локалном нивоу је саветодавно тело Владе Републике Србије које подстиче и усклађује активности у вези са развојем, остваривањем и спровођењем омладинске политике и предлаже мере за њено унапређивање. Савет за младе чине представници органа управе у чијем су делокругу области од интереса за младе те представници удружења и савеза, канцеларија за младе и угледни стручњаци.¹²

9 Речник омладинске политике, Кривна организација младих Србије, Београд, 2017.

10 Види <https://www.sio.vojvodina.gov.rs/index.php/omladina/akcioni-plan-politike-za-mlade>

11 Речник омладинске политике, Кривна организација младих Србије, Београд, 2017.

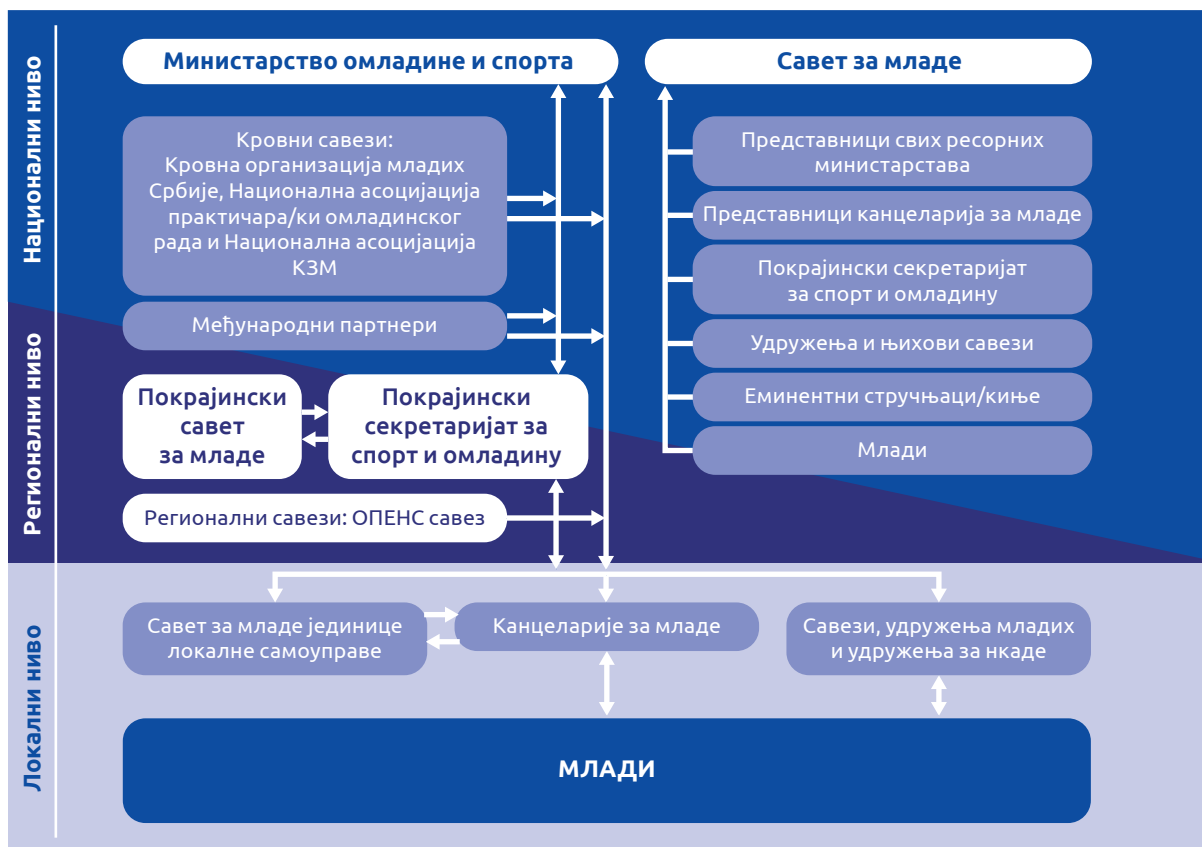
12 Ibid.

Бар једну трећину чланова савета за младе чине представници младих из удружења и савеза младих и за младе; њих, у складу са чланом 14. Закона о младима, предлажу Кровна организација младих Србије, као законски признат кровни савез, и други савези и удружења младих и за младе које признаје Министарство омладине и спорта.¹³

Канцеларија за младе је део јединице локалне самоуправе и стара се о томе да се обезбеди повољно окружење за институционални развој омладинске политике на локалном нивоу. Канцеларије за младе су препознате као институционални партнер за спровођење НСМ на локалном нивоу.

КЗМ има улогу да умрежава релевантне субјекте тако што повезује секторске политике на локалном нивоу, координира изградњу капацитета удружења младих и за младе и неформалних група младих на локалном нивоу те утиче на буџет који се опредељује за младе на локалном нивоу. Улога КЗМ је да омогући спровођење локалног акционог плана, што је кључни документ за спровођење омладинске политике на локалном нивоу. Канцеларијом за младе руководи координатор, који је запослен у општини/граду.

Дијаграм 1. Приказ субјеката омладинске политике и корелације између њих

13 Види <https://koms.rs/savet-za-mlade/>

АНАЛИЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА МЛАДЕ У ПЕРИОДУ 2015–2020.

Анализа имплементације стратешких циљева обухвата процену остварених ефеката на основу дефинисаних показатеља за стратешке циљеве и евалуацију квалитета имплементације на основу реализованих активности. На почетку сваког анализираниог циља предочени су кратак опис и кључни приоритети који су дефинисани Националном стратегијом за младе 2015–2025. У следећем кораку процењују се остварени ефекти на основу степена достигнутих показатеља по годинама за сваки специфичан циљ, онако како су дефинисани у акционим плановима за младе. Процена ове компоненте се заснива на доступним званичним подацима, редовним истраживањима релевантних актера и годишњим евалуацијама¹⁴ акционих планова за младе Министарства омладине и спорта. На крају се даје преглед квалитета имплементације Националне стратегије за младе кроз анализу реализованих активности, односно идентификовање реализованих и нереализованих активности.

Стратешки циљ 1 — Унапређена запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца

Незапосленост младих, спора транзиција из света образовања у свет рада и недовољно развијено предузетничко знање и вештине препознати су као основни проблеми у Националној стратегији за младе. Кроз Стратешки циљ 1 Министарство омладине и спорта настојало је да унапреди правни и политички оквир, да ојача капацитете субјеката омладинске политике и допринесе развоју програма за унапређење запошљивости младих и развоја предузетничких компетенција. Посебна се пажња усмерава и на подршку образовним и другим институцијама да развију програме и услуге за младе како би унапредили запошљивост и самозапошљавање младих, као и на препознавање младих из осетљивих група у свим програмима. Овај стратешки циљ је свакако кореспондирао и са циљевима Владе Републике Србије и осталим релевантним стратегијама, пре свега са Националном стратегијом за запошљавање за период 2011–2020. године и Стратегијом развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2020. године.

14 Укључујући Извештај о евалуацији степена остварености циљева Националне стратегије за младе 2015–2017. и Годишње извештаје о напретку у реализацији Акционог плана за спровођење Националне стратегије за младе за 2018, 2019. и 2020. годину.

У оквиру акционих планова за младе, стопа запослености и стопа активности младих препознате су као основни показатељи којима се мери, пре свега, успешност остваривања првог специфичног циља: „Развијене услуге и механизми који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску сарадњу”. Ово су уједно основни показатељи којима се прати положај младих на тржишту рада. Међутим, нису наведене почетне вредности као ни циљане вредности, што знатно отежава праћење и евалуацију остварених резултата.

Табела 1. Показатељи тржишта рада за младе (15–29), према полу, у %, 2015–2020. (База Еуростат¹⁵)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Стопа активности	46,4	47,2	47,6	48,2	47,0	45,3
Мушкарци	52,3	53,1	53,6	54,4	53,6	52,6
Жене	40,1	41,1	41,2	41,5	40,1	37,5
Стопа запослености	30,4	33,2	34,9	36,4	36,9	36,0
Мушкарци	35,4	38,5	40,3	41,9	42,5	42,4
Жене	25,1	27,6	29,2	30,5	31,1	29,2
Стопа незапослености	34,4	29,8	26,7	24,5	21,5	20,5
Мушкарци	32,3	27,5	24,8	23,0	20,8	19,4
Жене	37,4	32,8	29,3	26,6	22,5	22,1

На основу података из табеле можемо видети да је дошло до пораста стопе запослености младих за мање од 6 поена (са 30,4% на 36%), као и да је стопа незапослености опала са 34,4% (2015. године) на 20,5% (2020. године), док је стопа активности младих остала скоро иста. Међутим, уколико направимо поређење са параметрима на нивоу ЕУ, где је стопа запослености 2020. године износила 46,2%,¹⁶ уочава се разлика. Чињеница да су и стопа запослености и стопа активности за жене значајно мање у односу на младе мушкарце указује на то да младе жене и даље представљају вишеструко рањиву категорију на тржишту рада.

Неке од кључних активности у оквиру овог стратешког циља координирало је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и оне су усклађене са активностима дефинисаним у Националној стратегији за запошљавање за период 2011–2020. У складу са тим, релевантни су налази *ex post* анализе Националне стратегије за запошљавање за период 2011–2020,¹⁷ који такође указују на то да је најмањи напредак остварен у домену активације младих, с обзиром на то да је њихова стопа активности готово стагнирала у десетогодишњем периоду. Истакнуто је да млади, иако постоји континуирани напредак, ни по једном индикатору нису успели да 2019. године достигну вредности предвиђене Националном стратегијом за запошљавање. Нажалост, и поред побољшања кључних параметара,

15 Види <https://ec.europa.eu/eurostat/help/first-visit/database>

16 Види https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_010/default/table?lang=en

17 Види [Ex_post_analiza_Nacionalne_strategije_zaposljavanja_za_period_2011-2020.pdf](#) (socijalnoukljucivanje.gov.rs).

релативни положај младих се није побољшао у односу на период од 2011. године, штавише, постоји тренд погоршања.

Табела 2. Остали дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 1 у оквиру акционих планова за младе

Листа индикатора	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број младих који су стекли стручну праксу током школовања ¹⁸	29%	20%	23%	19%	26%	21,4%
Број послодаваца који пружају стручну праксу ¹⁹	/	/	/	/	/	/
Процент младих који су покренули сопствени бизнис након програма/услуге или уз подршку државе ²⁰	/	0,6%	2,76%	6,8%	6,8%	/
Број младих са позитивним ставом о предузетништву ²¹	37%	33%	40%	41%	46%	35,6%
Повећање процента младих који су добили услугу каријерног вођења и саветовања ²²	19%	23%	31%	49%	51%	45%
Повећање процента младих који услугу каријерног вођења и саветовања оцењују позитивно	/	/	/	/	/	/

Ако погледамо индикаторе за процену остваривања ефикасности стратешког циља, од шест дефинисаних индикатора није могуће добити податке за два. За преостала четири индикатора могу се добити делимични подаци и код њих се уочава позитиван тренд за вредности које су доступне. Расту број младих који су покренули бизнис уз подршку државе и проценат младих са позитивним ставом о предузетништву (осим за последњу годину, када се уочава утицај пандемије и страха од покретања сопственог бизниса), а значајно се повећао проценат младих који су користили услуге каријерног вођења и саветовања. На једној фокус групи је истакнуто и да је највећи напредак остварен у области предузетништва младих, укључујући подршку које су организације цивилног друштва добиле како се бавиле даљим развојем програма предузетништва, иницијативе Привредне коморе у овој области, отварање хабова и примере добре праксе у области социјалног предузетништва. Не постоји податак о броју послодаваца који нуде радну праксу, али постоји податак²³ о проценту младих који обављају праксу у приватним предузећима и компанијама у односу на укупан број пракси; ту се уочава тренд напретка од 33% младих који су навели да су имали прилику да обављају стручну праксу у приватном сектору 2015. године до 49% младих који то наводе 2020. године.

18 У питању је проценат младих који су одговорили потврдно на питање „Да ли сте до сада учествовали у програму стручне праксе?“ (Истраживање о положају и потребама младих, 2020, стр. 105). Треба напоменути да није спецификовано да ли се ради о стручној пракси у оквиру школовања или ван њега.

19 Податак не постоји.

20 Индекс партиципације младих 2019. године, <https://youthwbt.eu/wp-content/uploads/2020/12/Report-2019-R.pdf>

21 Процент младих који су одговорили да желе да отпочну самостални посао (Истраживање о положају и потребама младих, 2020, стр. 105).

22 Процент младих који су одговорили да нису учествовали у активностима каријерног вођења и саветовања (Истраживање о положају и потребама младих, 2020, стр. 117).

23 Истраживање о положају и потребама младих, 2020.

Ако погледамо обуке у вези са предузетништвом, резултати упитника за младе²⁴ указује да су млади највише упознати са обукама које реализују омладинске организације (35%), али и даље забрињава податак да чак 35% младих сматра да ови програми нису доступни у њиховим општинама.

Графикон 1. Колико су, према мишљењу младих, доступни програми из области предузетништва (U-Report анкета):

Закључак анализа спровођења акционих планова за младе указује да треба учинити већи напор како би се зауставили негативни трендови у погледу усклађености компетенција које млади стичу са потребама тржишта рада и повећао удео младих који током школовања стичу знања на стручној пракси. Анализа препознаје још неколико важних изазова и они су везани за већи број младих који раде на одређено време, који раде непуно радно време и обављају послове за које су потребне ниже квалификације од оних које поседују.

На фокус групама је посебно истакнуто да је, захваљујући Националној стратегији за младе, од 2015. године уведено запошљавање као посебна тема у јавном позиву за финансирање пројеката Министарства омладине и спорта те да су улагања у област перманентно највиша. Учесници фокус група су додатно истицали и друге програме који су покренути и који се тестирају, укључујући програм „Моја прва плата“, као и припреме за пилотирање гаранције за младе, што представља меру која је део Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године.

„Видимо да постоје јасне разлике између различитих региона широм Србије и да Београд и Војводина имају најмање проблема са запошљивошћу младих, али да се некако у њих улаже највише, односно да системска подршка која долази кроз ове јавне конкурсе иде управо у ове регионе који повлаче највише новца.“

Истакнуто на фокус групи

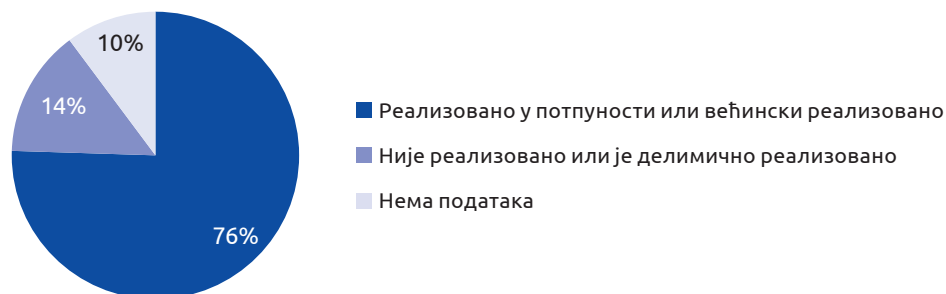
Са друге стране, учесници фокус група су препознали и неке битне изазове. Мада се **процент незапослених младих смањује, услови на тржишту рада нису се побољшали за младе.** Учесници су истакли да фокус овог стратешког циља не треба да буде само запос-

24 Резултати анкете спроведене са 797 младих преко платформе U-Report, <https://serbia.ureport.in/opinion/2434/>

лење, већ и обезбеђивање услова за достојанствени рад²⁵ младих. Више пута је као значајно поменуто да треба обезбедити механизме да се допре до младих који нису обухваћени услугама у овој области, при чему се наглашава да се недовољно пажње посвећује разликама између региона у погледу незапослености младих. Препознати су и институционални и правни изазови, који се пре свега односе на **непостојање адекватне правне регулације радне праксе, на непрепознавање нестандартних облика рада у нормативном оквиру и на недостатак секторске сарадње.**

У наредном сегменту даћемо преглед реализованих и нереализованих активности како би се уочили кључни изазови када је реч о имплементацији акционих планова за младе. Анализа степена остварености активности указује на то да је од 2015. године, у циљу унапређења запошљивости и запослености младих жена и мушкараца, реализован низ активности. Ово је стратешки циљ у оквиру кога је планиран и реализован велики број активности, а пропорционално је уложено и највише финансијских средстава. Ако погледамо обим свих активности (укупно 49), потпуно или већински је реализовано 37 активности, 7 активности није реализовано или је делимично реализовано (оствареност испод 50%), док за 5 активности нема података.²⁶

Графикон 2. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 1

Имајући у виду значај овог циља, највише финансијских средстава²⁷ уложено је у реализацију стратешког циља 1, мада четвртина активности или није реализована или недостају подаци. Највише је изазова било управо у активностима које захтевају интензивну међусекторску сарадњу, као што су унапређење механизма подршке послодавцима и другим релевантним актерима који спроводе програме целоживотног учења младих, унапређење обуке и континуирано усавршавање наставника и стручних сарадника за пружање услуга каријерног вођења и саветовања, увођење програма Пасоша предузетничких вештина на националном нивоу те развијање активности међусекторских партнерстава на локалном нивоу ради пружања услуга каријерног вођења и саветовања младима.

25 „Достојанствен рад подразумева услове рада и приход који омогућује радницима и њиховим породицама пристојан живот, поштовање физичког и менталног интегритета.” Види <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/belgrad/15771.pdf>

26 Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2.

27 Детаљни подаци о финансијским улагањима наводе се у одељку Механизми за имплементацију Националне стратегије и финансијска перспектива.

Посебно се издвајају активности које нису у потпуности реализоване у оквиру првог Акционог плана 2015–2017. и нису унете у наредни акциони план: „Обезбедити развој стандарда и модела за укључивање представника привредног и омладинског сектора у локалне савете за запошљавање у својству сталних чланова савета са правом гласа”, „Подржати развијање афирмативних мера за запошљавање младих особа из осетљивих друштвених група”, „Подржати развој и реализацију подстицајног и правно уређеног модела за улагање привредног сектора у предузетништво младих”, „Подржати оснивање Националног ресурсног центра за каријерно вођење и саветовање” и др.

Стратешки циљ 2 — Унапређен квалитет и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих

Кроз овај стратешки циљ Министарство омладине и спорта настоји да подржи реформе образовног система како би се допринело стицању квалитетних знања, вештина и ставова за лично остварење и развој, инклузију и запослење младих. Посебна пажња је усмерена на развој неформалног образовања, признавање квалификација и компетенција које су стечене неформалним образовањем, али и развоју програма за младе у ризику од осипања те за надарене и талентоване младе.

Акциони план за младе дефинисао је 5 индикатора за праћење остварених ефеката у оквиру овог стратешког циља.

Табела 3. Дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 2 у оквиру акционих планова за младе

Листа индикатора	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Повећање процента младих који сматрају да је формално образовање прилагођено потребама и стицању компетенција ²⁸	/	/	33,8%	30,1%	26%	31,7%
Повећање броја програма омладинског рада	/	/	/	/	/	/
Повећање броја омладинских радника ²⁹	65	28	9	/	/	/
Повећање броја младих из осетљивих група који су учествовали у неком од програма подршке	/	/	/	/	/	/
Повећање броја младих који су добили подршку за развој потенцијала и талената ³⁰	1694	/	1743	1293	1346	1530

28 Процент младих који су на питање колико су задовољни образовним програмом за који се школују или су се школовали на скали од 1 (Уопште нисам задовољан/на програмом) до 5 (У потпуности сам задовољан/на програмом) одговорили да су задовољни или у потпуности задовољни. Алтернативни извештај о положају и потребама младих 2021, Кровна организација младих Србије КОМС, Београд, стр. 205.

29 Број сертификованих омладинских радника/ца и омладинских лидера/ки.

30 Према подацима Фонда за младе таленте.

Табела показује да нису доступни потпуни подаци за одабране индикаторе — за два индикатора немамо уопште податке, док за преостала три индикатора располажемо само делимичним подацима. Како нису дефинисане ни почетне вредности ни циљане вредности које се желе постићи, није могуће утврдити да ли је било напретка у оквиру овог циља. Такође, закључак анализа спровођења акционих планова за младе јесте да треба учинити додатне напоре у праћењу ефеката подршке када су у питању млади који долазе из осетљивих група. Даље, ова анализа наводи податак да је Министарство просвете, науке и технолошког развоја активно радило на повећању броја младих из осетљивих група који користе неке од предвиђених програма подршке за праведни приступ образовању те да је омогућено препознавање потенцијала надарених и талентованих младих и да је обезбеђена подршка за њихов развој. Нажалост, у анализи се не наводи које су мере предузете, у ком су обиму подржани млади из осетљивих група и како осигурати да се ови резултати укључе у имплементацију наредних мера.

Имајући у виду да је Министарство просвете, науке и технолошког развоја координисало значајан број активности из овог стратешког циља и да су активности усклађене са Стратегијом развоја образовања, налази евалуације ове стратегије су врло релевантни. *Ex post* анализа спровођења Стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2020. године³¹ указује на то да је основна слабост система, која је заједничка на свим нивоима, **одсуство увремењених, објективних и релевантних података о учесницима у систему и о ефектима образовних политика**. То додатно отежава израду програма подршке за младе према њиховим потребама, јер недостају подаци. Ово је релевантно за анализу спровођења Националне стратегије за младе, јер показује да подаци који су потребни за праћење напретка у спровођењу стратегије и планирање мера у оквиру акционих планова у области образовања и обука у великој мери нису могли да буду доступни.

Подршка унапређивању компетенција наставника/ца и подршка развоју неформалног образовања представљају важне приоритете Националне стратегије за младе у оквиру овог стратешког циља. *Ex post* анализа спровођења Стратегије развоја образовања истиче потребу да се унапреди иницијално образовање наставника кроз професионално усавршавање и вредновање њиховог рада те да се развије нови модел за селекцију и привлачење нових, талентованих наставника. Препознаје се, такође, потреба да се развију додатни акредитовани програми, да се развијају тренерске вештина код предавача, да се подстичу интеркултурни програми и сл., а управо организације цивилног друштва у томе могу имати значајну улогу.

Доступни подаци (Табела 3) указују на то да је релативно мали проценат младих задовољан образовним програмима. Такође, и даље велики проценат испитаних младих (57% у анкети на платформи U-Report) сматра да образовни систем не подстиче креативност, иновативност и иницијативе младих у довољној мери.³² У вези с овим, и на фокус групама је посебно истакнуто да у наредном периоду треба радити на томе да се знања и вештине које су потребне за тржиште рада и знања и вештине везане за активно грађанство које се стичу кроз програме грађанског васпитања више укључе у формално образовање. Такође,

31 *Ex post* анализа спровођења Стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2020. године (mpn.gov.rs).

32 Резултати анкете спроведене са 797 младих преко платформе U-Report, <https://serbia.ureport.in/opinion/2434/>

постојање значајних регионалних разлика је оцењено као велики изазов, уз значајне разлике у сарадњи школа и институција са локала те разлике у активности школа у различитим пројектима. Што се тиче јачања сегмента неформалног образовања, учесници фокус групе су нагласили да треба оснажити школе да боље разумеју шта млади добијају од неформалног образовања.

За показатеље повећања програма омладинског рада и броја омладинских радника нису у потпуности доступни подаци. Током фокус група истакнути су неки битни помаци, који се пре свега односе на препознавање омладинског радника као занимања, на успостављање мреже омладинских радника и на формирање стручног тима за имплементацију Бонског процеса при Савету за младе као механизма за развој квалитета и стандарда омладинског рада у Србији. Ово је врло значајно јер доприноси унапређењу спровођења омладинске политике, а истовремено ствара основу за стандардизацију рада са младима у наредном периоду. С друге стране, истакнути су и главни изазови, пре свега немогућност да се кроз формално образовање стекне звање омладинског радника и непостојање континуитета у обуци омладинским радника, јер доступност обуке зависи од пројеката.

„У неким локалним самоуправама је био конкурс за координатора где се тражило да то буде омладински радник, али и да хоће, они не могу да постану омладински радници зато што не постоји програм за то.“

Истакнуто на фокус групи

Успостављање система за јавно признате пружаоце услуга и процес признавања претходног учења³³ наведени су у фокус групама као област у којој је остварен напредак и која је значајна за укључивање младих који нису у систему образовању. Међутим, учесници су истакли да и даље остаје изазов како допрети до младих људи који су ван система образовања.

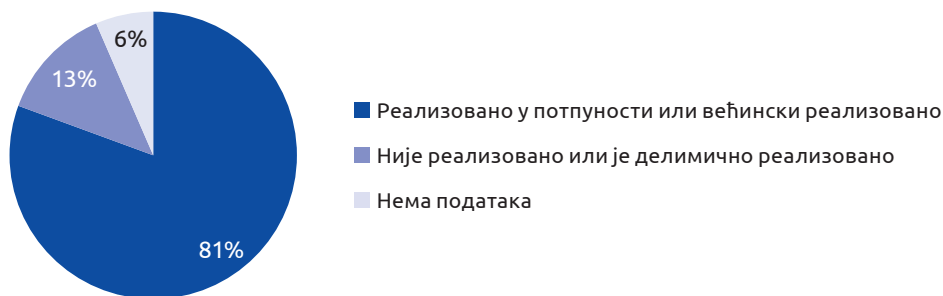
Учесници фокус група су додатно истакли колико су значајни повећавање средстава за Фонд за младе таленте и увођење локалних стипендија које додељују локалне самоуправе. У вези са спроведеним програмима поменуто је да би било важно да се обави евалуација програма за доделу стипендија Доситеја с обзиром на велики износ средстава која се улажу, што указује на још један проблем у праћењу и евалуацији успешности постојећих програма.

Као важно постигнуће у области образовања у претходном периоду на фокус групама је поменуто и спровођење припремних мера за програм Еразмус+ у кратком временском периоду, што је значајно и из перспективе приступних преговора са ЕУ у области образовања.

У наставку анализе даћемо осврт на квалитет имплементације овог стратешког циља кроз осврт на реализоване и нереализоване активности. Анализа остварених активности показује да је од 2015. године спроведен велики број активности које су имале за циљ да унапреде квалитет и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих. Ако погледамо обим свих активности, од 31 активности потпуно или већински је реализовано 25, док 4 активности нису реализоване или су делимично реализоване (оствареност испод 50%);³⁴ за 2 активности нема података.

33 Закон о националном оквиру квалификација Републике Србије (НОКС), април 2018, <http://noks.mpn.gov.rs/>

34 Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2.

Графикон 3. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 2

Имајући у виду да је уведен и покренут процес сертификације омладинског рада те да је покренуто питање регулисања и стандардизације омладинског рада, може се закључити да је у овом сегменту остварен помак. Када је реч о нереализованим или делимично реализованим активностима, највише изазова је било у вези са подршком програму сензибилизације наставника и родитеља за промену културолошких матрица које намећу ограничавајуће родне улоге, унапређивањем регулативног оквира у високом образовању који обезбеђује подстицај за прилагођавање наставе школовању студената уз рад, родитељство итд. и омогућавањем награђивања и стипендирања младих талената кроз Фонд за младе таленте и друге програме (иако је у фокус групама управо Фонд за младе таленте препознат као пример добре праксе).

У овом стратешком циљу постоје и активности које нису успешно реализоване у оквиру првог Акционог плана 2015–2017, а нису препознате у другом Акционом плану: „Оснаживање представничких тела ученика и студената за активно учешће у развоју и примени методологије и система мерења ефеката стручног усавршавања наставника и стручних сарадника“, „Програми подршке у испуњавању свих аспеката приступачности (физичка, садржајна, финансијска) и прилагођености образовања у складу са важећим прописима и препорукама“ и „Унапређивање регулативног оквира у високом образовању који обезбеђује подстицај за прилагођавање наставе школовању студената уз рад, родитељство“ итд. Већина активности предвиђених акционим плановима за младе захтевала је сарадњу више сектора (образовање, омладина, запошљавање, привреда), што подразумева додатну координацију и постизање очекиваних резултата. Према евалуацији акционих планова за младе истиче се да су током последње две године, 2019. и 2020, уложени значајни напори у реализацију предвиђених активности.

Стратешки циљ 3 — Активно учешће младих жена и мушкараца у друштву

У остваривању стратешког циља 3 Министарство омладине и спорта је настојало да подржи стварање правног и политичког оквира који стимулише учешће и активизам младих кроз креирање различитих ефикасних механизма који ће омогућити њихово активно учешће у јавним политикама. Укључивање младих у развој политика за младе, реализацију различитих развојних пројеката, израду локалних стратешких докумената, рад радних група у доношење одлука само су неки од ефикасних механизма који су препознати и подржани у оквиру овог циља. Посебно је значајно укључивање младих у развој политика за младе, јер се тиме обезбеђује квалитетан одговор на њихове потребе, али се мора имати у виду да се активизам младих најбоље развија и јача кроз групе какве су организације цивилног друштва, удружења која спроводе омладинске активности, канцеларије за младе и сл.

Акциони план за младе дефинише 5 кључних индикатора за праћење остварених резултата у оквиру овог стратешког циља.

Табела 4. Дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 3 у оквиру акционих планова за младе

Листа индикатора	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Повећање броја тела и процеса који укључују представнике младих у рад ³⁵	/	11%	8%	11%	16%	12%
Повећање броја јавних политика донетих уз учешће представника младих	/	/	/	/	/	/
Повећање броја младих укључених у рад и активности удружења која спроводе омладинске активности		6,6%	8,1%	12,1%	7%	6,9%
Повећање процента младих који учествују у волонтерским активностима ³⁶	22%	24%	22%	24%	33%	31%
Повећање броја младих ³⁷ који учествују у активностима заштите животне средине и одрживог развоја	/	/	/	11%	13%	10,1%

Ако погледамо табелу, приметимо да су подаци делимично доступни за четири од пет дефинисаних индикатора, док за један индикатор подаци нису доступни. Можемо уочити да се бележи раст броја младих који учествују у волонтерским акцијама. С друге стране, закључак анализе спровођења акционих планова за младе јесте да треба више радити на активностима које се тичу повећања броја младих који учествују у раду удружења и оних који учествују у

35 Доступни су подаци који се односе на мишљење младих о адекватној укључености у процес доношења одлука у својим локалним заједницама у оквиру истраживања „Положај и потребе младих“.

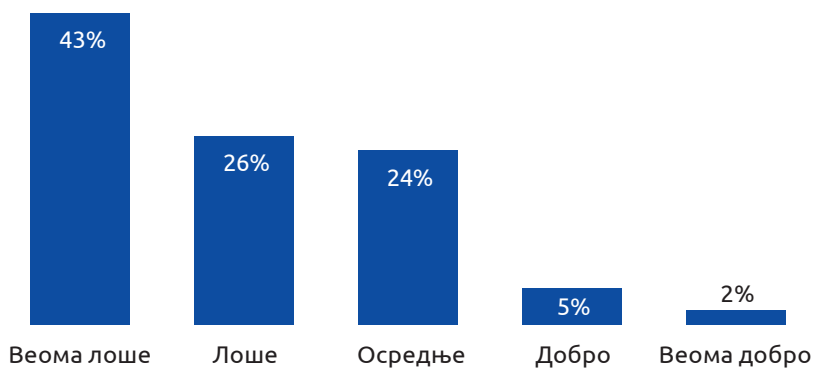
36 Процент младих који су одговорили потврдно на питање да ли су до сада учествовали у волонтерским активностима, Истраживање о положају и потребама младих, 2020, стр. 290.

37 Процент младих који су одговорили потврдно на питање да ли су у последњих годину дана учествовали у некој акцији на тему заштите животне средине, Истраживање о положају и потребама младих, 2020.

процесу доношења одлука. Такође, анализа препознаје да млади све више сматрају да нису довољно заступљени у процесима доношења одлука, па је ту потребно уложити додатни напор како би се повећала формална укљученост младих у те процесе.

Према подацима Кровне организације младих у Србији, млади и даље у веома малом проценту (7%) сматрају да имају прилике да учествују у процесу доношења одлука у својим локалним заједницама. Тачније, чак 69% младих оцењује као веома лоше или лоше могућности за доношење одлука на локалном нивоу (Графикон 2), што може да буде и последица чињенице да чак 65 од 145 (45,5%) јединица локалне самоуправе нема савет за младе, док 52 (35,9%) немају формирану канцеларију за младе, а још 18 (12,4%) јединица локалне самоуправе има формирану канцеларију за младе, али нема запосленог координатора/ку.³⁸

Графикон 4. Процена испитаних младих о могућностима за учешће у доношењу одлука на локалном нивоу (месне заједнице, скупштина општине, општинска управа) (анкета на платформи U-Report)

Током фокус група је истакнуто и неколико значајних помака који су постигнути у претходних пет година; то се пре свега односи на успостављање другог сазива Савета за младе, као важног механизма за партиципацију на националном нивоу у оквиру кога млади чине више од трећине чланова. Као примери добре праксе у области партиципације младих истакнути су Новосадски омладински форум и град Нови Сад, где представници младих учествују у раду комисије за доделу средстава. Учесници фокус

групе истичу да је остварен и институционални напредак у спровођењу омладинске политике на локалу кроз успостављање око 80 локалних савета за младе, као и већег броја канце-

„Савети за младе, чак и онде где су основани (што није пракса у свим општинама), врло често нису ни функционални ни инклузивни; сходно томе нејасан је модел према коме заправо такво једно тело треба да функционише и ко треба да га оснује, ко треба да учествује... Често имамо ситуације да су ова тела политизована.”

Истакнуто на фокус групи

38 Локална омладинска политика у Републици Србији: Савети за младе јединица локалне самоуправе, КОМС, <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/08/Lokalna-omladinska-polltika-u-RS-FINAL-1.pdf>

ларија за младе. Међутим учесници скрећу пажњу на квалитет спровођења неких мера, указујући на то да највећи изазов представља одсуство смерница и стандарда у вези са процесом укључивања младих и спровођења омладинске политике. За илустрацију овог изазова наведен је пример локалних савета за младе и истакнуто је да не постоји никакав стандард који се односи на начин оснивања савета, на чланство у савету и на начин рада савета.

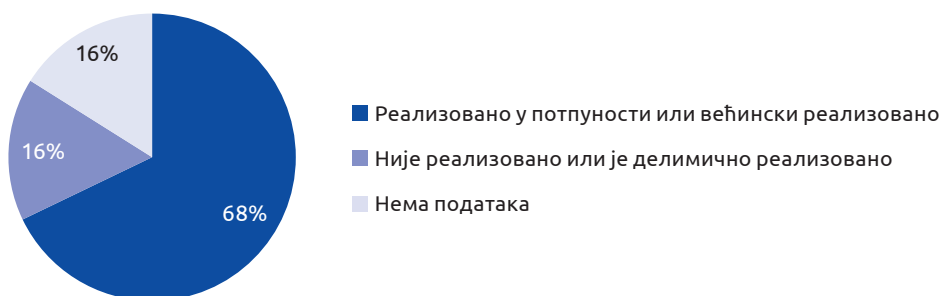
Више пута је наведено да је неопходно ојачати капацитете координатора канцеларија за младе и доносилаца одлука на локалном нивоу. Једну од тешкоћа специфичних за канцеларије за младе представља забрана запошљавања, због чега запослени у канцеларијама за младе морају да раде по другим врстама уговора, а често се не задржавају дуго на тим позицијама. Више пута је истакнут и значај дефинисања стандарда за укључивање младих, шта оно подразумева и какве обавезе имају институције које укључују младе.

Један од важних приоритета овог стратешког циља јесте и унапређење услова за волонтирање. На једној фокус групи је као важан резултат препознато спровођење националног програма волонтирања „Млади су закон“, који подстиче волонтирање, мобилност младих, учешће у заштити животне средине и подршку неформалним групама младих. Такође, истакнут је значај започињања иницијативе за измену Закона о волонтирању, у оквиру које се реализује и *Ex post* анализа Закона о волонтирању.³⁹ Међутим, бележи се недовољна информисаност о могућностима за укључивање у активности волонтирања, о програмима размене и другим механизмима за партиципацију, о користи од укључивања, о правима која млади имају. Поменуто је и да би требало пружити већу подршку неформалним групама, које су посебно важне на локалном нивоу тамо где не постоје удружења. Унапређење правног оквира и услова за волонтирање и даље је један од најзначајнијих приоритета. Током фокус група је истакнуто да су посебно проблематична питања евиденције волонтера, стандарда волонтирања у кризним ситуацијама и спречавања злоупотреба. Учесници фокус група примећују да су млади све више заинтересовани за питања заштите животне средине, али да не постоје јавно доступни системски подаци који мере укључивање младих у еколошке волонтерске акције.

У наставку текста даје се преглед реализованих и нереализованих активности како би се стекао увид у квалитет имплементације овог стратешког циља. Анализа остварених активности указује на то да је Министарство омладине и спорта уложило велики напор у остварење стратешког циља који се односи на повећање активног учешћа младих у друштву, што подразумева и највећи број планираних активности у односу на друге стратешке циљеве. Ако погледамо обим свих активности, од 56 активности потпуно или већински је реализовано 38 активности, 9 активности није реализовано или је делимично реализовано (оствареност испод 50%), а за 9 активности нема података.⁴⁰

39 *Ex post* анализа Закона о волонтирању, децембар 2020, <https://www.minrzs.gov.rs/sites/default/files/2021-02/%D0%95%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%20%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0%20%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%20%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%9A%D1%83.pdf>

40 Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2.

Графикон 5. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 3

Иако је ово једна од најважнијих стратешких области и иако је за њу планиран највећи број активности, чак 32% активности није реализовано или је делимично реализовано или за њих нема података. Као и код претходних стратешких циљева, један од највећих изазова у овој области је недостатак информација и података, што додатно онемогућава креирање мера и праћење ефеката постојећих мера.

Анализа спровођења акционих планова за младе истиче да је најважнији резултат — пораст броја удружења младих — директна последица пројектних активности које је подржало Министарство омладине и спорта те ангажмана Кровне организације младих Србије, Националне асоцијације канцеларија за младе и представника НАПОР-а. Министарство и даље подржава удружења младих и удружења за младе кроз редовне годишње конкурсе те кроз системску финансијску подршку за сва три кровна савеза.⁴¹ Међутим, када се погледају не-реализоване или делимично реализоване активности, види се да је највише изазова било везано за развој смерница за омладинско и родно одговорно буџетирање на свим нивоима, за унапређивање административних и оперативних капацитета надлежног министарства за спровођење Стратегије, за развој и рад волонтерских сервиса у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и канцеларија за младе те за унапређивање доступности информација о стању животне средине.

Треба истаћи и активности које нису успешно реализоване у оквиру првог Акционог плана 2015–2017, а које нису препознате у другом Акционом плану: „Дефинисати законску обавезу свих институционалних актера да у развој својих политика уврсте перспективе младих и представнике младих”, „Развити смернице за субјекте омладинске политике на локалном нивоу за укључивање перспективе младих које садрже и родну перспективу и перспективу осетљивих група младих, у развојне процесе и политике”, „Обезбедити подршку представничким телима ученика и студената” и „Подржати координацију активности привредног сектора у правцу издвајања средстава за омладинске програме у области заштите животне средине”.

⁴¹ Кровна организација младих Србије, Национална асоцијација практичара и практичарки омладинског рада и Национална асоцијација канцеларија за младе.

Стратешки циљ 4 — Унапређено здравље и благостање младих жена и мушкараца

У оквиру Стратешког циља 4, као један од главних проблема препознају се болести зависности. У складу са тим овај стратешки циљ посвећен је развоју програма и инфраструктуре за превенцију кроз информисање и оснивање саветовалишта за болести зависности и за здраве стилове живота. Посебна пажња усмерена је на положај младих код који постоје здравствени ризици. Када је реч о благостању младих, ради се на развијању мера подршке за становање и осамостаљивање младих, као и на унапређењу знања и информисаности младих и осталих актера о заштити животне средине, одрживом развоју и климатским променама.

Акциони планови за младе дефинишу 5 кључних индикатора за праћење остварених резултата у оквиру овог стратешког циља.

Табела 5. Дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 4 у оквиру акционих плана за младе

Листа показатеља	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Повећање броја младих који користе саветовалишта и програме	/	/	/	/	/	/
Повећање броја младих који учествују у програмима здравих стилова живота ⁴²	/	58%	59%	65%	62%	55,4%
Повећање броја доступних програма за младе по здравственим ризицима	/	/	/	/	/	/
Повећање броја младих који користе мере за становање и осамостаљивање ⁴³	/	/	/	/	/	/
Повећање броја младих који учествују у програмима заштите животне средине ⁴⁴	/	/	/	11%	13%	10,1%

Као и код претходних стратешких циљева, уочава се проблем недостатка података за праћење ефеката. Од дефинисаних 5, подаци су делимично доступни за само 2 показатеља, док за преостала 3 показатеља нема података. Из табеле се види да расте број младих који су учествовали у програмима здравих стилова живота, осим током 2020. године, када се јавља осетни пад који се може образложити утицајем пандемије ковида-19. Са друге стране, имајући у виду утицај пандемије на здравље младих,⁴⁵ остаје отворено питање да ли је требало уложити додатне напоре у овај сегмент.

42 Процент младих који се редовно или повремено баве спортом и који се професионално баве спортом.

43 Могуће је пратити алтернативни индикатор о проценту младих који су се стамбено осамосталили и тај проценат има тренд благог пада, од 22% младих који су се стамбено осамосталили 2015. године до 20,7% младих 2020. године. Значајнији напредак забележен је само 2016. године, када је проценат износио 28%. Овај скок се може објаснити повољним тржишним параметрима и постојању програма подршке за решавање стамбених питања младих брачних парова и младих научника.

44 Процент младих који су одговорили потврдно на питање да ли су у последњих годину дана учествовали у некој акцији на тему заштите животне средине, Истраживање о положају и потребама младих, 2020.

45 Преглед је дат у оквиру поглавља Утицај пандемије ковида-19 на положај младих.

Анализа спровођења акционих планова за младе показује да је повећан број оних који користе услуге саветовалишта и учествују у програмима здравих стилова живота. То потврђују и налази упитника⁴⁶ за младе да је 67% испитаних младих учествовало на обукама на тему сексуалног образовања, болести зависности, превенције, правилне исхране и сл. Анализа даље истиче да се морају уложити додатни напори у вези са активностима за повећање броја оних који се активно баве спортом, односно за смањење броја младих који релативно често конзумирају алкохол. Када је реч о здравим стиливима живота и здрављу младих, кључак више фокус група био је и да више пажње треба посветити активностима везаним за ментално здравље, нарочито зато што се ова тема додатно актуелизовала услед пандемије. Као посебан проблем јавља се недостатак података везаних за ментално здравље младих и препознато је да би било важно да се покрене иницијатива за праћење података о менталном здрављу младих те да се обави мапирање услуга које већ постоје у овој области (о којима треба информисати младе) и услуга које недостају и треба их развити. Учесници фокус група препознали су и да један од већих изазова у области здравља представља недовољно фокусирање на превентивне активности.

Анализа спровођења акционих планова за младе указује и на то да постоји тренд смањења броја младих који се стамбено осамостаљују, где је и било највише изазова у реализацији активности. Уједно се уочава да се смањује број младих који нису учесници акција на тему заштите животне средине.

Осим тога, у оквиру фокус групе истакнуто је да је током 2019. године унапређен систем прикупљања података, што је дало квалитетније повратне информација о реализованим активностима, мада и даље постоје значајни изазови када је реч о доступности информација. Важно је да су млади препознати као осетљива категорија у Стратегији јавног здравља 2018–2026;⁴⁷ с друге стране, Стратегија за развој и здравље младих,⁴⁸ која је усвојена 2006. године, није више релевантна и никада није ревидирана. Треба рећи и да је током 2009. године усвојен Национални програм здравствене заштите жена, деце и омладине,⁴⁹ а 2014. године усвојена је Стратегија о спречавању злоупотребе дрога за период 2014–2021.⁵⁰ Такође, важно је истаћи и Национални програм за превенцију штетне употребе алкохола и алкохолним узрокованих поремећаја, као и средства опредељена за његову примену. Највећи изазов представља то што нема јавно доступних података о спровођењу мера и програма који се односе на младе и што се њихови ефекти не мере у дужем временском периоду.

„[...] када говоримо о здрављу и безбедности, ту је опет кључна ова међусекторска сарадња, едукација људи у здравству ... када говоримо о менталном здрављу младих, када се са младима разговара о тим темама, о било којој теми која се тиче здравља младих, тако да је ... кључно то повезивање различитих сектора.”

Истакнуто на фокус групи

46 Према подацима са платформе U-Report, <https://serbia.ureport.in/opinion/2434/>

47 Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018–2026. година, <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2018/61/1/reg>

48 Види <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2006/104/1>

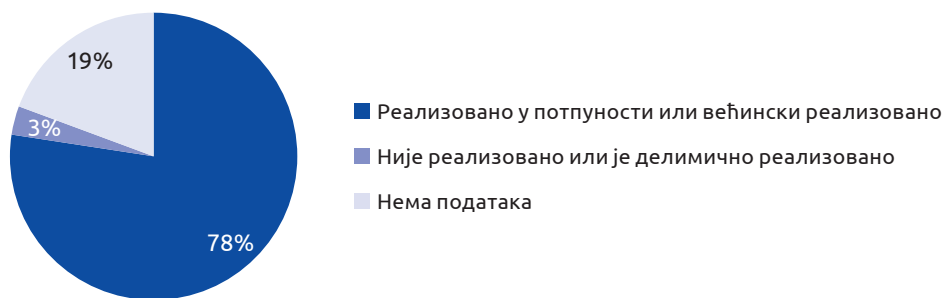
49 Види http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2009_04/t04_0344.htm

50 Види <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2015/1/2/reg>

Уз то, током фокус група истакнуто је да у главне изазове спадају и недовољно препознавање младих у стратешким докумената из области здравља и недовољно развијена међусекторска сарадња између Министарства здравља, Министарства просвете и Министарства омладине и спорта.

У наставку текста даје се осврт на реализоване и нереализоване активности. Анализа остварених активности указује на то да је Министарство омладине и спорта од 2015. године уложило велике напоре у реализацију овог циља, што је резултирало тиме да су све активности које су планиране Акционом планом 2018–2020, година реализоване, осим активности које се односе на специфични циљ „Унапређене мере за становање и осамостаљивање младих”. Евалуација Националне стратегије за младе 2018–2020. истиче да је овај стратешки циљ испуњен 94% (из перспективе реализованих активности), што га чини једним од најуспешније реализованих циљева. Ако погледамо обим свих активности од 2015. године, од 31 активности потпуно или већински су реализоване 24 активности, 1 активност није реализована, док за 6 активности нема података.⁵¹

Графикон 6. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 4

Једини изазов у вези са реализацијом планираних активности био је везан за развијање субвенционисаних мера за становање младих (субвенционисани кредити). Такође, за велики број активности недостају подаци, нарочито у области „Унапређивање мера за становање и осамостаљивање младих”. И овде се издвајају активности које нису успешно реализоване у оквиру првог Акционог плана 2015–2017, а које нису препознате у другом Акционом плану: „Подржати развој и примену родно осетљивих критеријума за процену квалитета програма превенције ризичног понашања младих” и „Развити саветовалишта за ментално здравље и услуге психолошке подршке и помоћи ван здравствених установа у сарадњи са КЗМ”.

⁵¹ Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2.

Стратешки циљ 5 — Унапређени услови за развијање безбедносне културе младих

У оквиру овог специфичног циља ради се на томе да се уваже специфичности различитих подгрупа младих и на пољу претњи којима су изложени и на пољу вредности које треба заштитити, пре свега од ризика и претњи који подстичу насилно понашање, екстремизам и нетолеранцију, утичу на пораст криминала, доводе до забрињавајућег пораста употребе опојних дрога и алкохола, коцкања, неговања небезбедних стилова живота у саобраћају, на спортским и другим јавним манифестацијама, у јавном простору, несналажења у новим, неочекиваним, „ванредним“ ситуацијама и сл. Пажња се пре свега усмерава на унапређивање постојећих и развој нових програма информисања и едукације младих, али и на јачање капацитета и инфраструктуре свих актера који раде са младима како би пружали им што квалитетнију подршку.

Акциони планови за младе дефинишу 4 кључна индикатора за праћење остварених резултата у оквиру овог стратешког циља.

Табела 6. Дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 3 у оквиру акционих планова за младе

Листа индикатора	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Унапређени су праћење и анализа безбедносних ризика и претњи и сарадња институционалних и ванинституционалних актера у заштити младих	/	/	/	/	/	/
Повећање броја младих који учествују у програмима ⁵²	10%	3,4%	3,2%	4,5%	/	2%
Повећање процента младих учинилаца кривичних и прекршајних дела који су учествовали у програмима	/	/	/	/	/	/
Повећање процента младих који су жртве насиља, а који су учествовали у програмима	/	/	/	/	/	/

Из табеле се види да већину индикатора није могуће континуирано мерити и пратити; од дефинисана четири показатеља, подаци су доступни само за један показатељ. Ипак, и на основу тог једног показатеља можемо нешто видети: да се током година значајно смањио број младих који су учествовали у програмима који промовишу толеранцију, разумевање и антидискриминацију.

Међутим, анализа спровођења акционих планова за младе осврће се на неке друге доступне показатеље у овој области. У оквиру те анализе истиче се податак да је смањен број криминалних и прекршајних дела, док подаци о безбедности у саобраћају указују на значајна

⁵² Као релевантан показатељ узет је податак о проценту младих који су навели да су у последњих 12 месеци учествовали у програмима који промовишу толеранцију, разумевање и антидискриминацију, на основу Истраживања о положају и потребама младих.

побољшања. Са друге стране, анализа Безбедност младих у саобраћају⁵³ показује да постоји тренд смањења погинулих младих у саобраћају, али да расте број повређених младих.

Анализа даље истиче да је учињен помак у области образовања младих о безбедносним изазовима, ризицима и претњама и безбедном понашању, да је забележен тренд раста броја младих који су узели учешће у превентивним информативно-едукативним активностима те да расте број програма намењених оснаживању младих за адекватно понашање у ванредним ситуацијама. Такође, у периоду 2016–2019. забележен је пораст броја младих учинилаца кривичних и прекршајних дела који су учествовали у програмима ресоцијализације и реинтеграције.

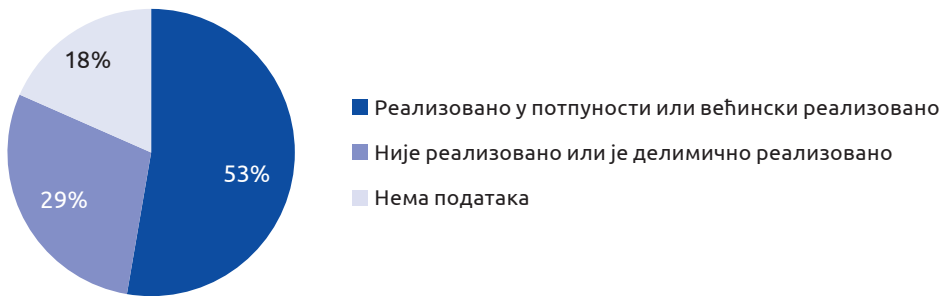
Такође, учињени су напори да се унапреди систем прикупљања података тако што је израђена анализа „Преглед основних показатеља безбедности младих у 2020. години (са краћим освртом на стање у периоду од 2015. до 2020)”, на основу статистичких података Министарства унутрашњих послова. Подаци указују на смањење броја кривичних дела, повреда и настрадалих младих, али се морају узети с опрезом због тога што су пандемија и стриктне мере имале као последицу смањење свих друштвених активности. Током фокус групе препознато је да се у школама спроводе успешни програми превенције ризичног понашања и истакнуто као важно то што је формирана Национална платформа за превенцију насиља у школама. Са друге стране, наведено је да превентивни програми најчешће укључују младе који су у школама, а не и младе ван система образовања, те да је важно проширити круг младих који учествују у овим програмима.

Нажалост, анализа спровођења акционих планова за младе указује на тренд раста броја младих који су били сведоци одређеног физичког или вербалног насиља и нетолеранције, док број младих који су били жртве насиља/нетолеранције стагнира. Овде је позитивно то што расте број младих коју су пријављивали надлежним органима случајеве насиља/нетолеранције. Током фокус група препоручено је да део програма за младе обухвати и нове безбедносне изазове и претње, као што су сајбер-булинг и еколошка безбедност.

У наредном сегменту даје се осврт на изазове у вези са имплементацијом активности, односно идентификују се реализоване и нереализоване активности. Током креирања, спровођења и праћења активности у овој области Министарство омладине и спорта блиско сарађује са Министарством унутрашњих послова. Међутим, када се погледа обим свих активности од 2015. године (38 активности), потпуно или већински је реализовано свега 20 активности, 11 активности није реализовано или је делимично реализовано (оствареност испод 50%), док за 7 активности нема података.⁵⁴ У овом стратешком циљу посебно се истиче то што су за неке активности подаци доступни за све године осим за 2020. годину, тј. да нема континуитета у праћењу реализације активности.

53 Безбедност младих у саобраћају, Агенција за безбедност, <https://www.abs.gov.rs/admin/upload/documents/20190522102733-bezbednost-mladih-u-saobracaju-2016-2018.pdf>

54 Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2.

Графикон 7. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 5

Ако се детаљно погледају реализоване активности, може се уочити да су постојали значајни изазови у реализацији активности дефинисаних Акционом планом за период 2015–2017, а да је већина активности предвиђених Акционом планом за период 2018–2020. успешно реализована. Што се тиче нереализованих активности (активности које су остварене у проценту мањем од 50%), већина тих активности била је предвиђена првим Акционим планом. Није реализовано 10 планираних активности, нпр., „Утврдити критеријуме и стандарде за програме о безбедности младих који се спроводе изван образовног система“, „Унапредити услове за примену васпитних налога према малолетним учиниоцима кривичних дела и прекршаја“, „Унапредити механизме сарадње институција које се баве заштитом младих који су жртве насиља и криминала“, „Обезбедити укључивање ванинституционалних актера у програме“ и др. Примећује се да ниједна од тих активности није унета у наредни Акциони план за период 2018-2020. Једина активност која није реализована (оствареност мања од 50%) у оквиру Акционог плана 2018–2020. јесте „Развој програма који информису младе о потенцијалним опасностима и смањују злоупотребу оружја, оруђа и експлозивних направа међу младима“.

Стратешки циљ 6 — Унапређена подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености

Млади, посебно млади из осетљивих група, препознати су као једна од најугроженијих група када су у питању ризик од сиромаштва и социјална искљученост. У складу са тим, стратешки циљ 6 настоји да унапреди подршку друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености тако што ће се обезбедити уважавање различитости сваког појединца и пружање подршке свим младима, без обзира на индивидуалне разлике, те једнаке могућности за учешће у свим областима друштвеног живота, у складу са принципима Националне стратегије за младе и начелима Закона о младима.

У оквиру акционих планова за младе као основни показатељи којима се мери успешност овог стратешког циља препознате су NEET стопа младих и стопа социјалне искључености.

Табела 7. Показатељи кључних параметара социјалног укључивања за младе у %, 2015–2020. (Еуростат)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
NEET стопа младих (15–29)	24,6	22,3	21,7	20,1	19,0	20,0
Млади (16–29) у ризику од сиромаштва или социјалне искључености	44,3	42,6	38,0	35,7	33,6	/

У погледу основних параметара који се односе на социјалну инклузију можемо да уочимо тренд побољшања положаја младих из осетљивих група, али они и даље представљају једну од најугроженијих категорија у друштву. Према трећем Националном извештају о социјалном укључивању и смањењу сиромаштва,⁵⁵ када је реч о (не)могућности да се задовоље основне потребе, деца и млади су угрожени изнад просека. Један од највећих изазова представља недостатак информација и података о вишеструко угроженим младима (млади са инвалидитетом, млади са сметњама у развоју, млади Роми и Ромкиње, млади корисници социјалних услуга, млади зависници, млади корисници казнено-поправних институција и др.). Прикупљање података о младима из угрожених категорија посебно отежава то што се млади у систему социјалне заштите препознају до навршене 26. године,⁵⁶ па је тешко обавити синхронизацију са другим базама у којима се (у складу са Законом о младима) као млади означавају особе од 15. до 30. године.⁵⁷

Табела 8. Дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 6

Листа индикатора	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Смањење броја младих у ризику од социјалне искључености ⁵⁸	44,3%	42,6%	38%	35,7%	33,6%	/
Повећање броја младих који су користили услуге	/	/	/	/	/	/
Повећање процента младих у ризику који користи локалне програме и услуге	/	/	/	/	/	/

Као и код претходних циљева, значајан изазов представља недостатак података за дефинисане индикаторе, али и то што не постоје дефинисане почетне и циљане вредности на основу којих би се могла проценити успешност постигнутих резултата. У оквиру овог стратешког циља није могуће доћи до података везаних за два дефинисана индикатора, пошто се они не прикупљају системски на годишњем нивоу.

55 Види http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2019/02/Treci_nacionalni_izvestaj_o_socijalnom_ukljucivanju_i_smanjenju_siromastva_2014%E2%80%932017.pdf

56 Види https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_socijalnoj_zastiti.html

57 Види https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html

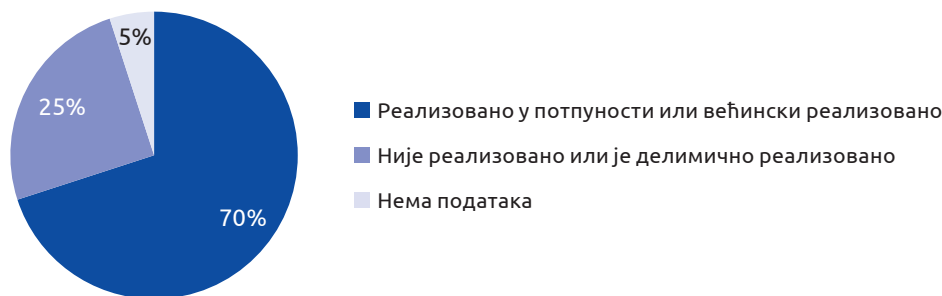
58 Процент младих у ризику од сиромаштва или социјалне искључености, према подацима Еуростата за младе од 16 до 29 година.

Анализа спровођења акционих планова за младе указује на позитиван тренд у области инклузије младих из осетљивих група у активностима омладинског сектора и то се пре свега односи на пад процента лица старости од 15 до 24 године која не раде, не школују се и не обучавају се (пад НЕЕТ стопе младих). Такође, анализа показује да се број младих у ризику од социјалне искључености који су учествовали у трибинама, тренинзима и радионицама о омладинским темама повећао у оквиру пројеката које подржава Министарство омладине и спорта. У реализацији активности јединица локалне самоуправе посебна пажња посвећена је и младима из руралних средина, младима угроженим сиромаштвом те младим Ромима и повратницима. Ови подаци потврђују да се данас међу младима више прича о темама социјалне искључености. Ипак, анализа скреће пажњу на то да очигледно постоји простор за напредак у овом домену, јер се одређене групе младих (особе са инвалидитетом) током похађања обуке још увек суочавају са ограничавајућим факторима инфраструктурне природе, а неретко и са неадекватним приступом. Такође, ова анализа показује да је потребно учинити више напора како би се унапредио систем праћења података о појединим маргинализованим групама, што би утицало на бољу доступност и већи обим активности превенције социјалне искључености појединих група младих у ризику те на софистициранији одабир активности Министарства омладине и спорта у решавању овог стратешког циља.

Током реализација свих фокус група истакнуто је да постоје значајни проблеми у реализацији овог стратешког циља. Поменуто је да у оквиру активности за младе и даље не постоји довољно инклузиван приступ и препоручено је да се у наредном периоду такав приступ стави у фокус свих активности и грант шема. Као значајне иницијативе у претходном периоду учесници фокус група су видели иницијативу која се тиче раних бракова, предлог Закона о социјалном предузетништву те стратегије у области унапређења положаја особа са инвалидитетом и социјалног укључивања Рома и Ромкиња. У овој области се још увек уочавају изазови за младе особе, а нарочито се младе жене препознају као угрожене. Такође, учесници фокус група поменули су више пута да су потребне додатне мере за младе из руралних средина.

У наставку текста даје се преглед реализованих и нереализованих активности како би се стекао увид у квалитет имплементације овог стратешког циља. Иако према статистичким подацима млади (млади са инвалидитетом, млади Роми и Ромкиње, млади са сметњама у развоју, млади корисници социјалних услуга, млади у казнено-поправним институцијама и сл.), а нарочито вишеструко дискриминисани млади, чине једну од најугроженијих социјалних група, овај стратешки циљ је један од два стратешка циља са најмањем бројем активности. У складу са тим, ако се погледа обим свих активности од 2015. године (20 активности), потпуно или већински је реализовано 14 активности, 5 активности није реализовано или је делимично реализовано (оствареност испод 50%), док за једну активност нема података.⁵⁹

59 Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2..

Графикон 8. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 5

Ако се детаљније погледају реализоване активности, највише активности реализовано је у оквиру специфичног циља „Повећана је доступност и обим активности превенције социјалне искључености младих у ризику”, а најмање у оквиру специфичног циља „Повећан је обухват младих у ризику од социјалне искључености који су корисници локалних сервиса и програма подршке”. Нереализоване активности односе се на развој локалних фондова за подршку програмима за младе у ризику кроз партнерство СОП и привредних субјеката и на активност која предвиђа обуку запослених у институцијама система у складу са специфичним потребама сваке категорије младих у ризику од социјалног искључења. У оквиру овог стратешког циља посебно треба нагласити да неке активности које нису реализоване у оквиру првог акционог плана нису унете у други Акциони план: „Подржати механизме сарадње и размене искуства запослених у институцијама система” и „Обезбедити усклађеност сервиса и програма са препорукама међународних организација и институција за рад са младима у ризику од социјалног искључивања”.

Стратешки циљ 7 — Унапређена мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима

Кроз стратешки циљ 7 Министарство омладине и спорта настоји да унапреди мобилност младих, обим међународне сарадње младих те пружање подршке младим мигрантима. Важно је и да се у потпуности уважи чињеница да су особе које мигрирају изложене додатним ризицима од трговине људима. У реализацији овог циља улажу се снажни напори да се подигне свест младих у Србији о ризицима од ирегуларних миграција, као и да се систематски ради са младима који су већ били жртве ирегуларних миграција.

Акциони планови за младе дефинишу 5 кључних индикатора за праћење остварених резултата у оквиру овог стратешког циља.

Табела 9. Дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 7 у оквиру акционих планова за младе

Листа индикатора	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Повећање броја младих који су користили мере подршке	/	/	/	/	/	/
Повећање процента младих који су учествовали у програмима мобилности и међународне сарадње ⁶⁰	/	81%	78%	88%	82%	76%
Повећан број младих који су добили подршку за унутрашњу мобилност ⁶¹	71,7%	70%	68%	64%	68%	70,7%
Повећан број развијених програма превенције	/	/	/	/	/	/

Из табеле се види да су доступна два од четири дефинисана показатеља. Оба ова показатеља, која се односе на међународну и унутрашњу мобилност младих, стагнирају у последњих 5 година. Приметан је пад међународне мобилности током 2020. године, али је то свакако везано за утицај пандемије ковида-19.

Анализа спровођења акционих планова за младе указује да је, када је реч о обиму међународне сарадње младих и подршке младим мигрантима, дошло до благог побољшања. Међутим, наглашава се да успешну реализацију овог стратешког циља и даље отежава низ фактора (нпр. неповољна економска ситуација и низак стандард становништва, велике регионалне разлике и недовољна информисаност младих). Према подацима истраживања Положај и потребе младих у Републици Србији,⁶² бележи се стагнација броја младих који поред матерњег језика активно познају и неки страни језик, али расту број младих који путују у иностранство и број младих који су спремни да због посла промене место пребивалишта. Анализа спровођења акционих планова за младе закључује да су активности Министарства омладине и спорта везане за информисање младих дале резултате у сегменту који се тиче побољшања међународне сарадње и учешћа у међународним програмима размене. С друге стране, анализа скреће пажњу на стално висок број младих који желе да напусте земљу из економских мотива. Отуда остаје као изазов питање унапређења унутрашње мобилности и смањење броја младих који желе да трајно напусте земљу. Ови изазови, међутим, захтевају значајнију координисану сарадњу већег броја институција, привреде и цивилног сектора.

Такође, на фокус групама је истакнуто да је унутрашња мобилност, прилика за младе да путују у оквиру земље, недовољно развијена. Оно што се види као проблематично јесте изостанак података о миграцијама и механизмима за праћење миграција. У овој области је као значајно наглашено повезивање стратешког оквира омладинске политике са стратешким оквиром везаним за миграције. Осим тога, истиче се и неколико веома значајних процеса коју су значајно унапредили ову област, пре свега оснивање Регионалне канцеларије за са-

60 Овај индикатор је процењиван кроз питање да ли су млади били у иностранству.

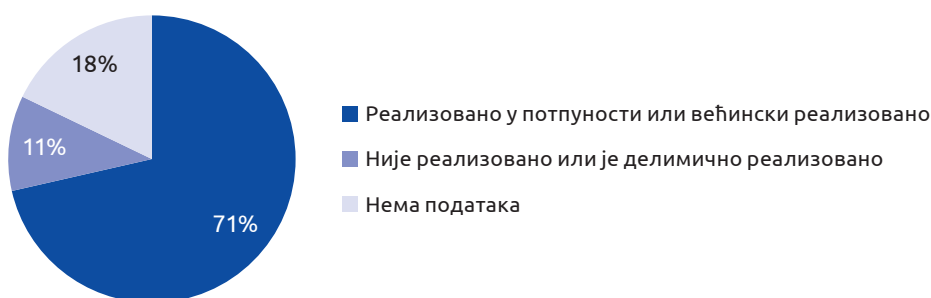
61 Овај индикатор је процењиван кроз питање колико су млади спремни да промене место пребивалишта због посла (у оквиру Истраживања о положају и потребама младих).

62 Види <https://www.mos.gov.rs/dokumenta/omladina/istrazivanja>

радњу младих (Regional Youth Cooperation Office — RYCO)⁶³ и успостављање Темпус фонда-
ција као националне Еразмус+ агенције.⁶⁴

Када је реч о квалитету имплементације овог стратешког циља, Министарство омладине
и спорта од 2015. године континуирано ради на развијању програма подршке мобилности
младих, али и програма превенције у вези са ирегуларним миграцијама. Ако се погледа
обим свих активности од 2015. године (28 активности), потпуно или већински је реализова-
но 20 активности, 3 активности нису реализоване или су делимично реализоване (остваре-
ност испод 50%), док за 5 активности нема података⁶⁵.

Графикон 9. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 7

Из табеле се види да је највише активности реализовано у оквиру специфичног циља „Уна-
пређена је превенција и борба против ирегуларних миграција младих жена и мушкараца и
подршка младим мигрантима”, а најмање у оквиру специфичног циља „Побољшани су еко-
номски, културни и административни предуслови за мобилност младих жена и мушкараца”.
Највећи број планираних активности које су успешно реализоване односи се на унапређење
доступности програма подршке мобилности младих та на активности везане за унапређење
регионалне и међународне сарадње у области омладинске политике. Најмање активности
реализовано је у вези са унапређењем препознавања и промовисања мобилности младих
код наставног особља, омладинских радника, родитеља и старатеља те у вези са техничком
подршком мобилности младих и системским препознавањем наученог током периода мо-
билности.

63 Види <https://www.rycowb.org/>

64 Види <https://tempus.ac.rs/>

65 Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2.

Стратешки циљ 8 — Унапређен систем информисања младих и знање о младима

Стратешки циљ 8 настоји да унапреди систем информисања младих и знања о младима уз примену стандарда у складу са Европском повељом о информацијама за младе. Један од приоритета је и обједињавање информација које могу бити од значаја за младе у јединствену базу. Такође, тежи се адекватном информисању младих путем медија, већој заступљености младих људи у телима која надзиру ову област и пружању јаче подршке активностима које препознају интересовања младих и омогућавају развој медијских садржаја на тој основи.

Акциони планови за младе дефинишу 5 кључних индикатора за праћење остварених резултата у оквиру овог стратешког циља.

Табела 10. Дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 8 у оквиру акционих планова за младе

Листа индикатора	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Повећање процента младих који оцењују доступне информације као разумљиве и поуздане	/	/	/	/	/	/
Повећање процента програма медија који је креиран на основу потреба младих	/	/	/	/	/	/
Повећан проценат младих који дневно користе интернет и нове технологије ⁶⁶	/	91,4%	93,3%	92,4%	/	96,9%
Повећање процента институција које адекватно прате младе (у складу са смерницама)	/	/	/	/	/	/
Повећање доступности годишњих обухватних истраживања положаја и ставова младих ⁶⁷	1	2	3	3	3	3

И у оквиру овог стратешког циља један од главних изазова представља недостатак података — од пет дефинисаних показатеља присутна су само два.

На основу анализе спровођења акционих планова за младе оцењује се да је дошло до значајнијих помака у остваривању овог циља, али да постоји и доста простора за напредак. Треба напоменути да се анализа у оквиру овог стратешког циља позива на друге доступне податке. У складу са тим, анализа показује да расте проценат младих који позитивно оцењују квалитет доступних информација, пре свега у области образовања, запошљавања, мобилности и волонтирања, на шта су у одређеној мери утицале и друштвене мреже. Даље, у анализи се указује да медији пружају информације и креирају садржаје за младе и о младима у складу

66 Процент младих који наводе да свакодневно користе интернет, према подацима Истраживања о положају и потребама младих, 2020, страна 242.

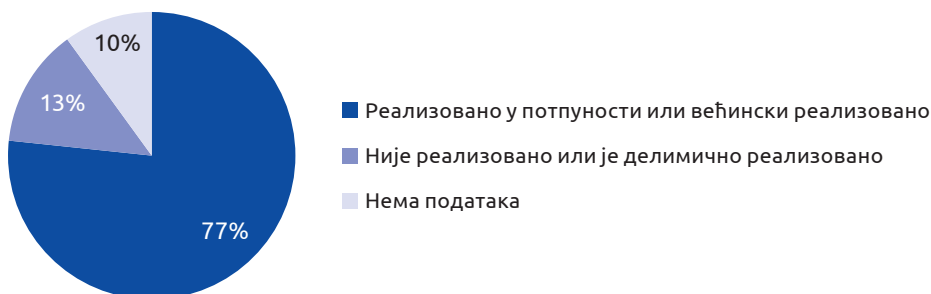
67 Редовна годишња истраживања о младима: Истраживање о положају и потребама младих (Министарство омладине и спорта), Алтернативни извештај о положају и потребама младих (Кровна организација младих Србије) и Индекс партиципације младих (Фондација Ана и Владе Дивац).

са њиховим потребама, али да су информативни садржаји представљени путем класичних гласила јавне комуникације, иако квалитетни, неретко неразумљиви младима због језика којим се преносе информације. Анализа је указала и на чињеницу да информације нису довољно видљиве те да млади кроз формално образовање не науче како да траже информације које их занимају. Такође, као један од приоритета се истиче потреба да се унапреди квалитет комуникације младих са државним институцијама.

На свим фокус групама је истакнуто да се информисаност види као предуслов за развој у свим областима које се тичу младих. Посебно је у вези са пандемијом поменуто слаба информисаност младих о вакцинацији, као и то да у медијима постоји негативна комуникација о младима у овом контексту. Учесници фокус група су истакли потребу за оснаживањем младих да самостално одабирају и разматрају информације.

Од самог оснивања Министарства омладине и спорта, па и у Националној стратегији за младе за период 2015–2025, један од основних приоритета и предуслова за друге области јесте потпуно и квалитетно информисана млада особа. У складу са тим планирано је 30 активности у оквиру акционих планова за спровођење Националне стратегије за младе, од чега су потпуно или већински реализоване 23 активности, 4 активности нису реализоване или су делимично реализоване (оствареност испод 50%), док за 3 активности нема података.⁶⁸

Графикон 10. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 8

Ако детаљније погледамо активности, највише је урађено на информативним програмима и сервисима који су прилагођени потребама свих младих, на информисању путем медија које је унапређено и прилагођено младима уз развијену сарадњу са субјектима омладинске политике те на унапређењу капацитета и утврђивању обавеза медија за информисање младих и укључивање младих. Такође, у потпуности су развијени индикатори и смернице за праћење циљева омладинске политике у складу са Националном стратегијом за младе и акционим планом. Главни изазов у оквиру овог стратешког циља представља то што је степен реализације активности висок, али недостају подаци за мерење остварених ефеката.

⁶⁸ Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2.

С друге стране, највише изазова било је са активностима које се односе на увођење категорије младих у извештавање и пројекције статистичких завода и других истраживачких институција и организација и на креирање отвореног каталога доступних знања из свих области везаних за младе при министарству надлежном за младе. Није успостављена сарадња Националне мреже омладинских истраживача и Европског центра знања о омладинској политици. У овом стратешком циљу налази се једна активност која није реализована у оквиру првог Акционог плана, а није препозната ни у наредном: „Дефинисати смернице за увођење обавезног удела садржаја за младе приликом додељивања фреквенција медијима”.

Стратешки циљ 9 — Унапређено коришћење културних садржаја и учешће младих у креирању културних садржаја

У оквиру стратешког циља 9 тежи се повећаном коришћењу културних садржаја међу младима кроз прилагођавање информација о културним садржајима, што повећава могућности њихове партиципације у култури. Министарство омладине и спорта кроз овај циљ истиче колико је важна континуирана подршка креативном деловању младих и њиховом учешћу у стварању културне понуде.

Акциони планови за младе дефинишу два кључна индикатора за праћење остварених резултата у оквиру овог стратешког циља.

Табела 11. Дефинисани индикатори за праћење остварености стратешког циља 9 у оквиру акционих планова за младе

Листа индикатора	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Повећање процента културних садржаја у чијем стварању учествују млади ⁶⁹	/	/	/	/	/	/
Повећан проценат младих који користе доступне културне садржаје ⁷⁰		52,4%	46,5%	52,6%	72%	38,9%

Табела показује да је од два показатеља за праћење ефеката остварених резултата доступан само један показатељ. Постојао је континуиран и значајан раст процента младих који користе доступне културне садржаје до 2019. године, али је пандемија ковида-19 утицала на то да овај проценат током 2020. године опадне за 33%.

Анализа спровођења Националне стратегије за младе 2015–2020. указује да постоје значајни изазови у реализацији постављених резултата за овај стратешки циљ. Налази анализе

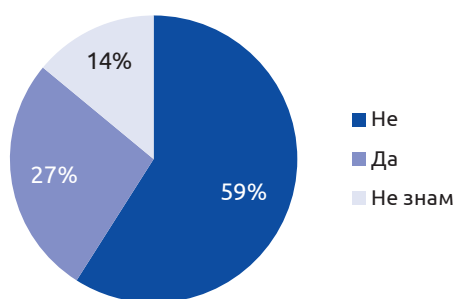
69 Овај параметар можемо посматрати кроз алтернативни индикатор који показује да ли млади сматрају да у њиховим локалним заједницама има довољно културних садржаја. Овај податак указује да се проценат смањило за скоро 8% (2015. године 34,6% младих сматрало да у њиховим заједницама има довољно културних садржаја, а 2020. године тај проценат је износио 26,8% младих).

70 Годишње истраживање положаја и потреба младих Министарства омладине и спорта прати податак колико је младих у последњих 12 месеци посетило неко културно дешавање (посете позоришту и биоскопу, концерти, књижевне вечери, изложбе, посете историјским споменицима или музејима).

показују да све мањи број младих учествује у аматерским културним активностима, односно да се велики проценат њих никада није бавио неком културно-уметничком активношћу, свирањем неког инструмента, певањем, глумом, плесом, сликањем и/или фотографијом. Већина младих посећује локалне културне манифестације, али чак 59% младих сматра да у њиховим срединама нема довољно културних садржаја за младе.

У једној недавно спроведеној анкети на пригодном узорку младих 59% испитаних младих је навело да није задовољно квалитетом доступних културних садржаја.⁷¹

Да ли има довољно доступних културних садржаја за младе у Вашој средини?

У оквиру евалуације спровођења акционих планова наведен је закључак да треба размотрити потребе и могућности за креирање нових мера подршке младима за учешће у културним садржајима и њиховом креирању.

У наставку се даје осврт на изазове у имплементацији активности, односно идентификују се реализоване и нереализоване активности. Стратешки циљ 9 је најмањи циљ по обиму активности. Тачније, ако се погледају све активности од 2015. године (15 активности), потпуно или већински је реализовано 9 активности, једна активност није реализована или је делимично реализована (оствареност испод 50%), док за 5 активности нема података.⁷²

Графикон 11. Процентуални приказ остварених резултата у оквиру стратешког циља 8

71 Истраживање о положају и потребама младих, Министарство омладине и спорта, 2020, <https://www.mos.gov.rs/public/documents/upload/sport/inspekcija/Istrazivanje%20polozaja%20i%20potreba%20mladih%20u%20Srbiji%202020.pdf>

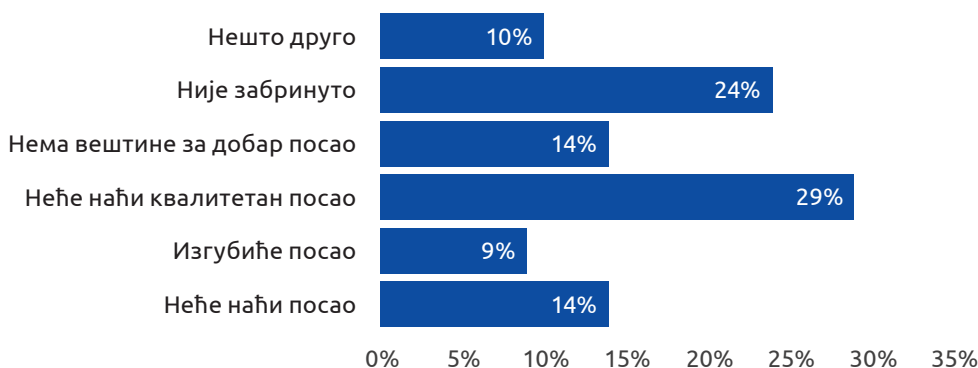
72 Детаљан преглед степена реализације свих активности налази се у Прилогу 2.

Од 2015. године Министарство омладине и спорта, у сарадњи са Министарством културе, пружа континуирану подршку развоју креативности младих и учешћу младих у стварању и коришћењу културних садржаја. Ово је најмањи стратешки циљ по обиму активности и по финансијским средствима која се одвајају за њихову реализацију. У периоду реализације стратегије успешно су подржани програми који унапређују културне и креативне потенцијале младих. У потпуности су препознати и унапређени програми који подстичу креативност код младих, обезбеђена је подршка за културне активности младих у оквиру неформалних иницијатива и удружења која спроводе омладинске активности и подржан је развој креативних и културних клубова за младе у образовним установама. Само једна активност у овом периоду није реализована и она се односи на развијање програма вредноване праксе за младе у институцијама културе. Главни изазов представља то што не постоје подаци о реализацији за трећину предвиђених активности (33,33%).

Утицај пандемије ковида-19 на реализацију активности стратешких циљева НСМ

Сви подаци указују да је пандемија ковида-19 у великој мери утицала на промену потреба младих и да је проузроковала доста нових изазова за младе, што се одразило и на реализацију активности у оквиру стратешких циљева. Према подацима истраживања „Живот младих у Србији: утицај ковид-19 пандемије”,⁷³ једна трећина младих се плашила да ће остати без посла током ванредног стања (знатно више од просека тај страх се јављао код младих из региона Београда (43,3%) и Војводине (42,7%)); овај проценат се минимално смањио по престанку ванредног стања. Истраживање указује и да је 42,2% младих имало мање приходе током ванредног стања, а 32,4% након ванредног стања. Налази U-Report извештаја показују да само 24% испитаних младих није забринуто за своју каријеру.⁷⁴

Графикон 12. Највећа брига младих у вези са каријером и утицајем пандемије ковида-19

⁷³ Живот младих у Србији: утицај ковид-19 пандемије, Кровна организација младих Србије — КОМС, 2020, Београд.

⁷⁴ Види <https://serbia.ureport.in/opinion/2434/>

Такође, подаци из поменутог истраживања показују да је више од половине младих (60%) оценило негативним или веома негативним утицај пандемије на њихово школовање. Највећи део младих (3/4) имао је онлајн наставу; млади из насеља мањих од 10.000 становника знатно су мање имали онлајн наставу (58%) у односу на већа насеља (просечно око 80%). Према подацима студије из децембра 2020. године, један број младих је навео да није имао адекватне услове да се укључи у систем образовања на даљину због недостатка простора у стану, неодговарајуће технологије или недовољно развијених дигиталних вештина.⁷⁵

Пандемија је утицала на смањење доступних културних, образовних и спортских програма за младе. Посебно се указује на негативан утицај пандемије на здравље младих, пре свега ментално здравље — трећина младих је идентификовала погоршање свог менталног здравља. Чак 24,9% младих ни у једном тренутку није осетило оптимизам у погледу будућности.

Негативан утицај пандемије ковида-19 огледа се и у тренду пораста младих који желе да напусте земљу. Тачније, 73,8% младих сматра да је пандемија утицала на став младих да још више желе да напусте земљу, док је 41,8% младих одговорило да је пандемија утицала на њихов став и да сада желе још више да оду из Србије.

Механизми за имплементацију Националне стратегије и финансијска перспектива

Важан корак у успостављању јединственог и конзистентног разумевања свих аспеката омладинске политике представља израда Речника омладинске политике, првог документа који обједињује и дефинише различите појмове у овој области.⁷⁶

Један од главних аспеката разматрања квалитета имплементације Националне стратегије за младе јесте и анализа финансијских аспеката имплементације мера и реалоцираних средстава. Велики изазов представља то што не постоје механизми и индикатори за праћење ове компоненте имплементације Стратегије. Посебно се истичу проблеми у праћењу средстава која улажу друга ресорна министарства, међународни партнери и јединице локалне самоуправе. Финансијско планирање мера и финансијска реализација мера не прате се на годишњем нивоу, па о томе нема ни података.

Ако се погледају планирани буџет за реализацију Акционог плана 2018–2020. и реализована средства према сваком стратешком циљу (Табела 12), уочава се да у 7 од 9 стратешких циљева средства нису реализована како је планирано.⁷⁷ Посебно се издвајају стратешки циљ 7 и стратешки циљ 8, у којима према доступним информацијама није реализовано 41,16%, односно 45,73%. Овде се, уз изазове у реализацији средстава, уочава и недостатак података (тј. да подаци нису достављани Министарству омладине и спорта).

⁷⁵ Утицај пандемије корона вируса на популацију младих у Србији (crz.rs).

⁷⁶ Речник омладинске политике, Национална асоцијација канцеларија за младе, Кровна организација младих Србије и Национална асоцијација практичара/ки омладинског рада, у сарадњи са Министарством омладине и спорта.

⁷⁷ Акциони план за младе 2018–2020. садржи пројекцију потребних средстава за реализацију планираних активности.

Табела 12. Процент неутрошених средстава у односу на сваки стратешки циљ за период 2018–2020,

2018–2020.	Планирана средства за Акциони план за младе 2018–2020. ⁷⁸	Реализована средства ⁷⁹	Нереализована средства	Нереализована средства у %
Стратешки циљ 1	10.895.718.807	9.451.412.065	961.316.742	8,82%
Стратешки циљ 2	2.738.340.500	2.736.841.500	399.000	0,01%
Стратешки циљ 3	402.248.900	365.960.900	36.288.000	9,02%
Стратешки циљ 4	201.366.000	201.366.000	0	0,00%
Стратешки циљ 5	176.208.500	167.309.500	6.095.000	3,46%
Стратешки циљ 6	174.429.000	158.029.000	16.390.000	9,40%
Стратешки циљ 7	218.637.000	128.637.000	90.000.000	41,16%
Стратешки циљ 8	266.892.000	144.842.000	122.050.000	45,73%
Стратешки циљ 9	127.595.000	129.095.000	-1.500.000	-1,18%
УКУПНО	15.201.435.707	13.483.492.965	1.231.038.742	8,10%

Имајући у виду да је омладинска политика један од приоритета и да је током фокус група истакнуто да нема довољно финансијских средстава за пуну реализацију свих активности, морају се уложити додатни напори како би се постигла максимална реализација планираних буџетских средстава. Уз то, удружења препознају важност да се у наредном периоду повећа финансијска подршка за превентивне активности у области унапређења здравља, едукације и информисање младих, нарочито о коришћењу психоактивних супстанци.

Може се уочити да постоје значајни проблеми у размени информација између сектора, који се пре свега односе на финансијску реализацију планираних буџетских средстава (Табела 13).

78 Планирана средства обухватају средства из буџета Републике Србије и друге изворе финансирања.

79 Податке о реализованим средствима доставило је Министарство омладине и спорта.

Табела 13: Доступни подаци о реализацији буџетских средстава намењених за спровођење НСМ за 2018. годину⁸⁰

2018.	Планирани буџет за 2018.	Реализовани буџет за 2018.	Реализовано у %	Нереализована средства 2018	Нереализовано у %
Министарство културе и информисања	21.000.000	18.000.000	85,71%	3.000.000	14,29%
Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања	2.632.500.000	2.392.500.000	90,88%	240.000.000	9,12%
Покрајински секретаријат за спорт и омладину	24.000.000	24.000.000	100,00%	0	0,00%
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	200.000.000	200.000.000	100,00%	0	0,00%
Министарство привреде	289.428.747	10.000.000	3,46%	279.428.742	96,54%
Министарство трговине, туризма и телекомуникација	103.000.000	38.730.000	37,60%	64.270.000	62,40%
Министарство омладине и спорта	1.065.721.000	1.034.366.000	97,06%	31.355.000	2,94%
Канцеларија за људска и мањинска права	2.000.000	Подаци нису доступни			
Министарство заштите животне средине	8.500.000	Подаци нису доступни			
Остали извори финансирања	591.101.750	Подаци нису доступни			
УКУПНО	4.937.251.497	3.717.596.000	85,74%	618.053.742	14,26%

Један од закључака током фокус група био је да је постојећа Национална стратегија преопширна, да обухвата велики дијапазон активности и да је у складу са тим потребно много више финансијских ресурса него што се може обезбедити. Охрабрује то што постоји стални раст средстава намењених реализацији омладинске политике. Ако се погледа буџет Министарства омладине и спорта (Табела 14), може се уочити изузетно висок степен реализације средстава (мање од 1% нереализованих средстава). С друге стране, мора се уочити да су се планирана средства за реализацију омладинске политике смањила скоро за 7% у односу на средства планирана кроз процес ребаланса буџета.

80 Податке је доставило Министарство омладине и спорта.

Табела 14. Процент нереализованих буџетских средстава Министарства омладине и спорта који се односи на спровођење НСМ за период 2018–2020.

Година	Средства планирана Законом о буџету	Промене настале ребалансом	Промене настале у ребалансу %	Непотрошено у односу на средства промењена ребалансом	Процент непотрошених средстава
2018.	1.061.521.000	1.013.643.000	95,49%	10.338.565,30	1,02%
2019.	1.179.891.000	1.179.224.000	99,90%	8.763.260,85	0,74%
2020.	1.214.220.000	1.047.517.878	86,00%	8.279.400,00	0,79%
УКУПНО	3.455.632.000	3.240.384.878	93,77%	27.381.226,15	0,84%

Један од важних елемената финансијске подршке представља и реализација финансијске подршке удружењима грађана и јединицама локалне самоуправе (Табела 15).

Табела 15. Приказ реализације финансијске подршке удружењима грађана и јединицама локалне самоуправе кроз конкурсе Министарства омладине и спорта⁸¹

Година	Број пројеката			Износ		
	УГ	ЈЛС	УГ+ЈЛС	УГ	ЈЛС	УГ+ЈЛС
2015.	72	35	107	159.776.994,25	41.111.977,68	200.888.971,93
2016.	93	37	130	163.391.216,42	43.408.634,55	206.799.850,97
2017.	74	29	103	127.651.451,90	40.872.485,18	168.523.937,08
2018.	80	22	102	128.791.385,55	39.613.559,36	168.404.944,91
2019.	65	23	88	157.814.528,45	42.988.524,30	200.803.052,75
2020.	64	24	88	170.995.119,54	45.705.981,10	216.701.100,64
УКУПНО	448	170	618	908.420.696,11	253.701.162,17	1.162.121.858,28

Важан је податак да постоји позитиван тренд раста финансијске подршке удружењима грађана и јединицама локалне самоуправе кроз конкурсе, са изузетком 2017. и 2018. године, када су ова средства била на најнижем нивоу. Међутим, посебан изазов представља финансирање омладинских организација на локалном нивоу. Када је реч о финансијској подршци удружењима грађана на нивоу јединица локалних самоуправа, могу се уочити значајни проблеми, пре свега то што чак четвртина општина уопште не издваја средства за програме, едукацију и подршку младима.⁸² Врло често није најјасније на који начин се троше и та мала средства предвиђена за спровођење омладинске политике. Један од главних изазова, који

81 Податке је доставило Министарство омладине и спорта.

82 Колико локалне самоуправе улажу у спровођење омладинске политике на локалу, Фондација Ана и Владе Дивац, 2018, https://www.divac.com/upload/document/ybh4wbt_-_koliko_ls_ulazu_u_sprovodjenje_omladinsk.pdf

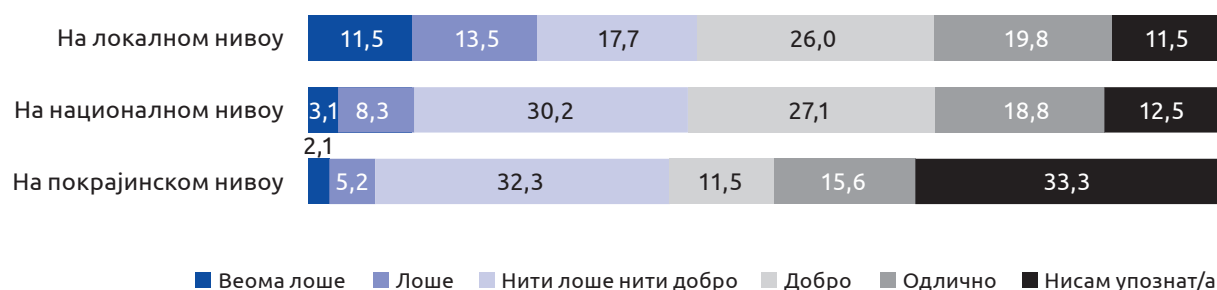
је препознат и у оквиру фокус група и у другим релевантним истраживањима, односи се на квалитет спровођења омладинске политике на локалном нивоу, пре свега на реализацију конкурса за удружења. Према доступним подацима, 25% општина не опредељује средства, за преко 21% општина не постоје јавно доступни подаци, а преко 25% општина средства већински троши ван конкурса, односно на нетранспарентан начин. Углавном се подржавају пројекти вредности од 50 до 100 хиљада динара.⁸³

Оваква пракса не доприноси унапређењу положаја младих и квалитету њихових живота, што представља важан сегмент реализације локалних акционих планова. У складу са Законом о младима, Министарство усмерава и прати спровођење НСМ на локалном нивоу што обухвата и питање реализације конкурса за удружења. Даље, Закон о младима прописује да се средства за реализацију омладинске политике на локалу обезбеђују кроз буџете јединица локалне самоуправе. Ако на локалном нивоу не постоји институционални оквир нити се издвајају средства за имплементацију омладинске политике, не могу се организовати дуготрајнији и квалитетнији програми и услуге за младе.

У процесу међусекторске сарадње учесници фокус група виде одређени напредак у односу на 2015. годину и наводе поједине позитивне примере сарадње на националном и локалном нивоу (укључујући савете за младе, сарадњу Министарства омладине и спорта са Министарством културе и информисања и Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, сарадњу остварену у појединим јединицама локалне самоуправе). Међутим, током фокус група истакнуто је да треба и даље унапређивати овај сегмент рада Министарства омладине и спорта, што пре свега подразумева могућност спровођења дугорочнијих програма и дуже финансирање за удружења, као и подршку за евалуацију спровођења и утицаја пројеката у локалној заједници.

Када је реч о квалитету имплементације Националне стратегије за младе, највише изазова у домену успостављања међусекторске сарадње и даље се јавља на локалном нивоу.

Графикон 13. Оцена међусекторске сарадње и координације у имплементацији НСМ, оценама од 1 до 5 (1 — лоше), 5 — одлично)⁸⁴

83 Ibid.

84 Резултати анкете 96 субјеката омладинске политике (канцеларије за младе, удружења, министарства, међународни партнери, образовне и државне институције) која је спроведена за потребе ове анализе.

Евалуација Националне стратегије за младе 2015–2020. такође скреће пажњу да се и у области међусекторске сарадње уочавају изазови који се помињу у готово свим областима, укључујући то што поједини ресори не препознају улогу Министарства омладине и спорта као фацилитатора омладинске политике, као и изостанак међусекторске сарадње у бројним јединицама локалне самоуправе.

Као кључни наредни кораци у овој области се препознају: организовање редовнијих и усмеренијих састанака за спровођење и праћење Националне стратегије за младе, обезбеђивање координације у планирању активности и успостављање платформи за размену информација.

Поред међусекторске сарадње, фокус групе су као други велики изазов у обезбеђивању квалитетне имплементације Националне стратегије за младе препознале питање доступности квалитетних података и начина извештавања. Веома изражен проблем представља извештавање о реализацији Националне стратегије за младе и акционих планова. Знатан број актера са локалног нивоа не шаље извештаје Министарству омладине и спорта, а генерално постоје изазови и у вези са начином извештавања. Министарство омладине и спорта, пак, има тешкоће у прибављању релевантних података, а поједине организације су поменуле и да је извештавање о реализованим активностима захтевно. Фокус групе су као предлоге за наредне кораке навеле укључивање савета за младе у прикупљање података, успостављање националног тела које би повезивало заједницу практичара и истраживача и могло да прати спровођење индикатора те дигитализацију и обезбеђивање портала за попуњавање извештаја.

У дискусијама на фокус групама често се понављао и закључак да су потребни адекватнији индикатори, јасни, мерљиви и релевантни. Предлагано је да се анализирају и унапреде подаци о младима који се редовно прикупљају Републички завод за статистику (РЗС) и друге националне, регионалне и локалне институције, посебно јединице локалне самоуправе. Неопходно је унапредити сарадњу и процес размене информација између ових институција. У другом кораку, препознаје се потреба да се идентификују индикатори на основу којих би РЗС могао да израђује годишње извештаје и објављује их на свом сајту.

СУМАРНА АНАЛИЗА ПОСТИГНУЋА СТРАТЕГИЈЕ НА ОСНОВУ КРИТЕРИЈУМА РЕЛЕВАНТНОСТИ, ЕФИКАСНОСТИ, ДЕЛОТВОРНОСТИ И ОДРЖИВОСТИ

У наредном делу текста разматрају се постигнућа Националне стратегије за младе у периоду од 2015. до 2020. године на основу четири критеријума — релевантност, ефикасност, делотворност и одрживост — у складу са претходно спроведеном анализом контекста у коме је донета и анализом имплементације њених стратешких циљева. У одговору на аналитичка питања коришћени су и налази анкете заинтересованих страна спроведени за потребе евалуације Националне стратегије за младе; иако та анализа није спроведена на репрезентативном узорку, њени резултати ипак пружају значајан увид јер нема других доступних података о перцепцији постигнућа Стратегије.

Релевантност се односи на процењивање усклађености Националне стратегије за младе са надређеним документима јавних политика и приоритетима Владе и на испуњеност ефеката у односу на дефинисане мере. Критеријум ефикасности показује оствареност дефинисаних циљаних вредности те да ли су финансијски и други ресурси били адекватно искоришћени. У делу који се односи на делотворност процењује се степен остварености циљева и резултата, као и квалитет одабраних мера у односу на постигнуте резултате. У последњем делу, који се односи на одрживост, анализирају се успостављени механизми, регулаторни оквир и капацитети у погледу трајног одржавања позитивних ефеката омладинске политике.

РЕЛЕВАНТНОСТ

Да ли су циљеви политике у непосредној корелацији са надређеним документима јавних политика и приоритетима Владе?

У тренутку доношења Стратегија је била у потпуности усклађена са свим важећим националним стратегијама, пре свега са Националном стратегијом запошљавања за период 2011–2020, Стратегијом развоја образовања у Србији до 2020. године, али и са свим другим стратегијама,⁸⁵ као и са међународним документима, као што су стратегије ЕУ за младе и многе друге.⁸⁶ Национална стратегија за младе је у потпуности била усклађена са Планом Владе⁸⁷ из 2015. и 2016. године. Ex post анализа спровођења акционог плана за спровођење програма Владе за период 2017–2020. године⁸⁸ такође указује на то да су млади били препознати као један од приоритета кроз циљ „Људски капитал за будућност: реформа образовања (од предшколског образовања до целоживотног учења) и омладинска политика”.

Тренутно, један од највећих изазова представља чињеница да је већина стратегија на основу којих је донета актуелна Национална стратегија за младе истекла и да су донете нове: Национална стратегија запошљавања 2021–2026, Стратегија образовања и васпитања до 2030. године, Стратегија развоја дигиталних вештина 2020–2024, Стратегија о економским миграцијама Републике Србије 2021–2027, Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018–2026. и Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији 2019–2026. Посебно треба нагласити да актуелна Национална стратегија за младе није усклађена са Законом о планском систему, који је донет 2018. године, и припадајућом Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика. Када је реч о међународним документима, усвојене су Стратегија Европске уније за младе 2019–2027. година, Стратегија омладинског сектора Савета Европе 2030, Стратегија Уједињених нација за младе и Агенда за одрживи развој до 2030. Због наведених промена циљеви Националне стратегије за младе у овом тренутку нису у потпуности усклађени са важећим националним документима јавних политика и релевантним међународним документима.

85 Стратегија каријерног вођења и саветовања у Републици Србији, Стратегија развоја стручног образовања, Стратегија развоја образовања одраслих, Стратегија развоја здравља младих, Стратегија јавног здравља Републике Србије, Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици и још преко 28 других релевантних стратегија.

86 Стратегије ЕУ за младе, Обновљени оквир за европску сарадњу у области рада са младима (2010–2018), Заједнички извештај Савета и Комисије о спровођењу обновљеног оквира за европску сарадњу у области рада са младима (2010–2018) и др.

87 Доступни на сајту www.gs.gov.rs/

88 Ex post анализа спровођења акционог плана за спровођење програма Владе за период 2017–2020. године, доступно на: <https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/EX-POST-ANALIZA-SPROVODENJA-AKCIONOG-PLANA-ZA-SPROVODENJE-PROGRAMA-VLADE-17092020-final-clean.pdf> (приступљено 18.9.2021).

Зашто је била потребна интервенција Владе (креирање и спровођење јавне политике)?

Када је усвојен Закон о младима⁸⁹ 2011. године, Национална стратегија за младе је постала основни документ којим се дефинишу приоритети омладинске политике у Републици Србији. Национална стратегија за младе 2015–2025. донета је у складу са Законом о младима и на основу анализе резултата претходне стратегије, која је реализована кроз екстерну евалуацију,⁹⁰ као и на основу широког круга консултација. Анализа резултата, фокус групе и евалуација су идентификовали кључне изазове и препознали 9 приоритета омладинске политике на основу који је дефинисано 9 стратешких циљева у оквиру Стратегије. Сви показатељи указују на то да су млади и даље једна од најугроженијих циљних група и препознаје се потреба да се ово питање уреди кроз стратешки документ.

Да ли су потребе циљних група у потпуности задовољене?

Током креирања Националне стратегије за младе водило се рачуна о потребама младих, али и о потребама субјеката омладинске политике, односно удружења младих и за младе, њихових савеза, канцеларија за младе, омладинских центара и сл. Да би се што боље мапирале потребе циљних група, организован је врло опсежан процес консултација. У складу са овим потребама формулисани су и стратешки циљеви. Креирање и спровођење активности у оквиру акционих планова било је засновано на доступним подацима о потребама младих. Када је реч о имплементацији Националне стратегије за младе, подаци указују да се број удружења младих и за младе повећао те да је унапређена подршка кровним савезима и другим савезима удружења младих и за младе⁹¹ као једној од најважнијих циљних група. И у овом делу се, као у већини других сегмената, уочава изазов — непостојање података и недовољно прецизни индикатори онемогућавају континуирано праћење потреба свих циљних група.

Да ли су мере дале жељене ефекте? Да ли су постигнути ефекти у директној корелацији са циљевима политике?

Постоји неколико изазова који отежавају процену да ли су планиране мере дале жељене ефекте, нпр. у акционим плановима за спровођење Националне стратегије за младе постављени су показатељи остварености специфичних циљева, али нису дефинисане циљане вредности показатеља, док за велики број показатеља недостају подаци који би омогућили праћење тих показатеља.

Током фокус група учесници су оценили да су остварени делимични ефекти дефинисаних стратешких циљева. Препознају се напори које Министарство омладине и спорта улаже у препознавање омладинског рада и подршку развоју неформалног образовања. У појединим

89 Закон о младима, „Службени гласник РС“ бр. 50/2011, доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html (приступљено 18.9.2021).

90 Екстерна евалуација Националне стратегије за младе 2008–2014.

91 Кровна организација младих Србије, Национална асоцијација практичара/ки омладинског рада и Национална асоцијација канцеларија за младе.

сегментима може се уочити позитиван тренд раста кључних показатеља (смањење стопе незапослености младих и NEET стопе младих), мада се не може проценити колико је томе допринела имплементација Националне стратегије за младе, пошто на те показатеље утиче велики број фактора. Међутим, и поред благог побољшања појединих показатеља, млади су још увек у неповољном положају. Постоје значајни изазови у процесу транзиције из образовања у свет рада, у остваривању права на достојанствени рад и у укључивању у процес доношења одлука на свим нивоима власти. Пандемија ковида-19 додатно је отежала спровођење Националне стратегије за младе и остваривање жељених ефеката. То је довело до назадовања великог броја показатеља, пре свега оних који се односе на започињање сопственог бизниса, на квалитет доступних културних садржаја те на доступност образовних и здравствених програма и услуга. Управо удружења младих и за младе и њихови савези могу да буду међу кључним партнерима који ће омогућити да се у процесу пружања одговора на последице пандемије допре до младих из осетљивих група.

Уз ово, треба напоменути да се *ex post* анализа реализује на половини спровођења актуелне Националне стратегије за младе, па чињеница да није истекло предвиђено време за остваривање циљева такође отежава процену постигнутих ефеката.

ЕФИКАСНОСТ

Према Закону о планском систему, ефикасност и делотворност спровођења јавне политике прате се преко кључних показатеља учинака на нивоу општих и посебних циљева и мера. Акционим плановима за младе нису дефинисани показатељи на нивоу стратешких циљева, већ скупови показатеља на нивоу специфичног циља и на нивоу сваке појединачне активности. Показатељи специфичних циљева не садрже почетне вредности, циљане вредности нити изворе верификације, што је предвиђено „Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика” из 2019. године. Показатељи на нивоу сваке појединачне активности у оквиру акционих планова дефинисани су тако да садрже циљане вредности (на пример, „132.000 младих жена и мушкараца су обухваћени активним мерама и програмима”), али нису дефинисани извори верификације. На основу ових показатеља може се закључивати о учинку на нивоу активности, али не и о резултатима спроведених мера.

Показатељи учинка би требало да буду прецизни, мерљиви, прихватљиви, реални и временски одређени. Показатељи дефинисани у акционим плановима не испуњавају увек ове критеријуме. У свим анализама спровођења акционих планова за младе истакнута је потреба да се дефинишу почетне и крајне вредности показатеља те потреба да се они ревидирају како би се обезбедило да сви буду мерљиви. Ове напомене утичу на одговоре на сва аналитичка питања у вези са ефикасношћу и делотворношћу.

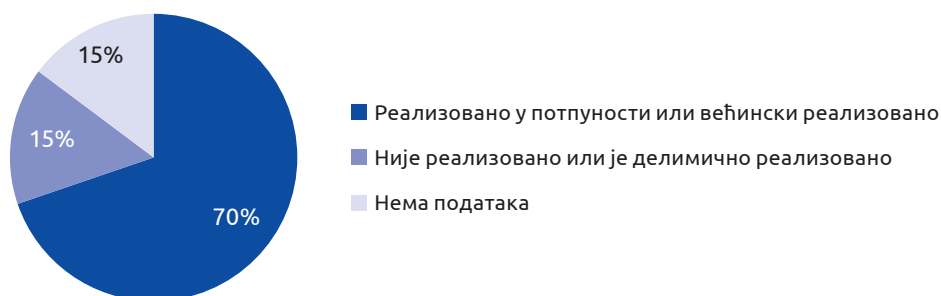
Који су показатељи и циљне вредности дефинисани за резултате и да ли су они постигнути?

У акционим плановима за спровођење Националне стратегије за младе за период од 2015. до 2017. године и за период од 2018. до 2020. године дефинисани су очекивани резултати, активности и индикатори (квантитативни и квалитативни) за праћење спровођења и

мерење постигнутих резултата. Важно је напоменути да се о остварености резултата може закључивати само на основу **реализације планираних активности које је требало да им допринесу, пошто други подаци нису доступни**. Детаљан преглед степена реализације активности на основу ових индикатора дат је у Прилогу 2.

Ако погледамо обим свих активности које су планиране од 2015. године (у два акциона плана), укупно су реализоване 203 активности, 45 активности није реализовано или је делимично реализовано,⁹² док за 43 активности немамо податак (Графикон 14).

Графикон 14. Процентуални приказ остварених активности из акционих планова за младе од 2015. до 2020. године

Колики су трошкови резултата? Колико ти трошкови одступају од планираних трошкова? Да ли су ангажовани ресурси били довољни за остварење резултата?

Велики број активности дефинисаних у акционим плановима за младе координисала су друга ресорна министарства, која су за то определила средства; то представља значајан изазов у овој области који се односи на размену информација и координацију везану за реализацију планираних трошкова. Ако узмемо у обзир целокупна средства намењена за реализацију акционих планова за младе, могу се уочити одређени примери добре праксе, али и изазови у реализацији планираних трошкова. На основу доступних података о реализацији планираних трошкова у оквиру сваког стратешког циља за период 2018–2020.⁹³ уочава се да је највише изазова било везано за стратешки циљ 7 („Унапређена мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима“) и стратешки циљ 8 („Унапређен систем информисања младих и знање о младима“). У оба ова стратешка циља није реализовано преко 40% планираних средстава. Са друге стране, планирана средства максимално су реализована у оквиру стратешких циљева „Унапређен квалитет и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих“, „Унапређено здравље и благостање младих жена и мушкараца“ и „Унапређено коришћење и учешће младих у креирању културних садржаја“.

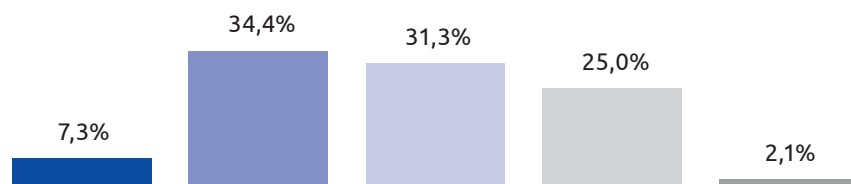
⁹² Реализовано је мање од 50% активности.

⁹³ Подаци су детаљно представљени у Табели 12 у одељку Механизми за имплементацију Националне стратегије и финансијска перспектива ове анализе.

Ако се погледају само буџетска средства Министарства омладине и спорта,⁹⁴ могу се уочити позитивни трендови који се односе на континуирано повећање средстава намењених за реализацију активности и на висок проценат реализације средстава који износи преко 99%. Међутим, током ребаланса буџета, средства која су планирана за омладинску политику смањена су близу за 7%. Такође, већина анкетираних представника заинтересованих страна сматра да средства за реализацију Националне стратегије за младе нису била реално планирана (Графикон 15), а свега 27% испитаника који су учествовали у анкети заинтересованих страна⁹⁵ слаже се да су та средства била реално планирана. Један од закључака фокус групе је и да је постојећа Национална стратегија за младе заиста свеобухватна, што представља резултат квалитетног консултативног процеса, али да је са друге стране било потребно превише финансијских ресурса да би се обезбедила њена потпуна реализација. Максимално искоришћавање расположивих ресурса отежано је услед недовољно развијене међусекторске сарадње. Налази фокус група и других релевантних истраживања указују да се међусекторска сарадња мора унапредити како би се обезбедила квалитетна размена информација у овом сегменту.

Графикон 15. Оцена финансијских средстава коју су дали анкетирани представници заинтересованих страна

Степен слагања са тврдњом „Финансијска средства која се одвајају из буџета РС за реализацију НСМ су била реално планирана за спровођење мера – активности НСМ”.

Да ли су резултати постигнути у складу са утврђеним роковима? Уколико нису, који су разлози за то?

С обзиром на то да се анализа спроводи на половини спровођења Стратегије, није могуће утврдити да ли су резултати постигнути у складу са утврђеним роковима. Већина планираних активности је у потпуности или делимично реализована у планираним роковима. Међутим, око 30% активности или нису реализоване (односно делимично су реализоване) или нема података о њиховој реализацији, што указује на то да је можда потребна већа подршка у развоју капацитета субјеката омладинске политике за имплементацију, али и у успостављању обухватног и уједначеног система праћења резултата активности.

94 Детаљан преглед података дат је у табели 13 у одељку Механизми за имплементацију Националне стратегије и финансијска перспектива ове анализе.

95 Резултати анкете 96 субјеката омладинске политике (канцеларије за младе, удружења, министарства, међународни партнери, образовне и државне институције) која је спроведена за потребе ове анализе.

Треба истаћи да постоји велики број активности које нису реализоване у оквиру првог Акционог плана за младе 2015–2017, а које затим нису ни препознате ни унете у наредни акциони план за младе. Током евалуације спровођења Акционог плана 2015–2017. није дат осврт на ове активности нити је објашњено зашто се одустало од тих активности у наредном акционом плану. Уочљиво је, међутим, да је за већину ових активности предуслов био развијена међусекторска сарадња. Охрабрује то што се у оквиру Акционог плана 2018–2020. проценат реализованих активности значајно повећао.

Што се тиче могућих разлога за одступања од рокова, важно је истаћи да је у фокус групама постојала сагласност да се мора радити на унапређењу капацитета Министарства омладине и спорта те других субјеката омладинске политике за имплементацију и праћење активности. У вези са тим треба истаћи и да активности у оквиру стратешког циља 3 („Унапређење административних и оперативних капацитета надлежног министарства за спровођење Стратегије“) или нису реализоване или немамо податак о њиховој имплементацији. Уз све наведено, као један од већих изазова у претходном периоду препознаје се непостојање стандарда приликом формирања и у раду институција на локалном нивоу, пре свега савета за младе и канцеларија за младе.

ДЕЛОТВОРНОСТ

Да ли су остварени циљеви Стратегије? Какав је однос између остварених резултата/ ефеката и циљне вредности?

Имајући у виду да се анализа реализује на половини имплементације Националне стратегије за младе, не може се у потпуности измерити ни њена делотворност. Подаци нису доступни за већину показатеља који прате степен реализације специфичних циљева. Што се тиче показатеља за које подаци постоје, у неким случајевима се може уочити напредак (нпр. стопа запослености младих, повећање процента младих који су добили услугу каријерног вођења и саветовања, повећање процента младих који учествују у волонтерским активностима), а у неким не (нпр. стопа активности младих, учешће младих у програмима пракси, проценат младих који користе доступне културне садржаје).

Међутим, закључак о томе да ли су циљеви стратегије остварени тешко је донети јер није дефинисана циљана вредност показатеља.

Да ли су остварени резултати? Уколико нису, да ли је могуће квантификовати разлику и пронаћи узроке? Да ли остварени резултати доприносе остваривању циљева Стратегије?

Као што је истакнуто на почетку, оствареност резултата може се евалуирати једино на нивоу активности према доступним подацима из анализе акционих планова за младе. Евалуације Националне стратегије за младе 2015–2020. даје преглед остварености сваког стратешког циља на основу степена реализованих индикатора активности.

Табела 17. Преглед остварености стратешких циљева на основу реализованих активности

СТРАТЕШКИ ЦИЉ	Процент реализације индикатора ⁹⁶ 2015–2020.
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Унапређена запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца	61,5%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Унапређен квалитет и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих	65,2%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Унапређено активно учешће младих жена и мушкараца у друштву	65,5%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: Унапређено здравље и благостање младих жена и мушкараца	70%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 5: Унапређени услови за развијање безбедносне културе младих	76%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 6: Унапређена подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености	58,2%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 7: Унапређена мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима	71,6%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 8: Унапређен систем информисања младих и знање о младима	67,7%
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 9: Унапређено коришћење и учешће младих у креирању културних садржаја	68,4%
% остварености стратешког циља	67,1%

На основу података из табеле, можемо уочити да је највећи проценат реализованих резултата остварен у оквиру стратешког циља 5 („Унапређени услови за развијање безбедносне културе младих“), стратешког циља 7 („Унапређена мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима“) и стратешког циља 4 („Унапређено здравље и благостање младих жена и мушкараца“). Са друге стране, највише изазова било је везано за стратешки циљ 6 („Унапређена подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености“) и стратешки циљ 1 („Унапређена запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца“).

Један од највећих изазова у мерењу остварености резултата, као и другде, јесте недостатак података за знатан број активности (15%), што отежава могућност праћења и евалуације.

96 Индикатори се односе на реализоване активности.

Да ли су изабране активности/мере релевантне и најадекватније за постизање резултата?

Налази анкете представника заинтересованих страна показали су да се 54% испитаника слаже да су мере/активности за спровођење Националне стратегије за младе добро и адекватно одабране како би се остварили дефинисани циљеви, а свега 11,4% испитаника се не слаже са овом тврдњом.⁹⁷

Консултације спроведене у току израде ове анализе кроз анкету заинтересованих страна и фокус групе показале су да се препознају значајни резултати постигнути спровођењем Стратегије у свим стратешким областима. Међутим, учесници фокус група су скренули пажњу на то да су поједини индикатори активности и стратешких циљева широко постављени те да је због тога веома тешко проценити у којој мери одабране активности директно доприносе остваривању резултата стратешких циљева. Овај проблем се посебно истиче током процеса извештавања о реализованим активностима.

ОДРЖИВОСТ

Да ли су успостављени механизми за конкретну примену Стратегије који ће омогућити дуготрајне и одрживе резултате?

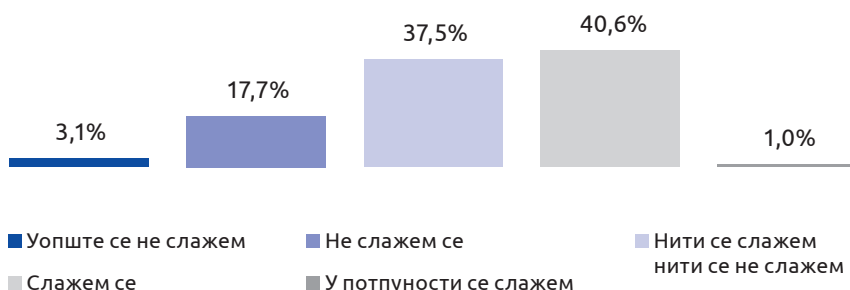
Током првих пет година имплементације Националне стратегије за младе успешно је формирано неколико значајних системских и институционалних механизма који би требало да обезбеде дуготрајност и одрживост резултата Стратегије. Током консултација спроведених у оквиру ове анализе указано је на примере добре праксе, нпр. функционисање и рад актуелног Савета за младе; усвајање Закона о националном оквиру квалификација Републике Србије; увођење система јавно признатих организатора активности образовања одраслих (што треба да реши питање квалитета и признавања неформалног образовања); Фонд за младе таленте који наставља да унапређује свој рад; препознавање фондације Темпус као националне Еразмус+ агенције; покретање питања за правно регулисање радних пракси; волонтирање и сл. Такође, као позитиван пример истиче се оснивање Регионалне канцеларије за сарадњу младих 2016. године, која није планирана Националном стратегијом за младе, али је Министарство омладине и спорта надлежно за обезбеђивање финансијских средстава за рад ове канцеларије. У складу са тим, активности ове канцеларије су у потпуности усклађене са циљевима Националне стратегије за младе.

У оквиру спроведене анкете заинтересованих страна (Графикон 16) знатан број испитаних се слаже са тврдњом да су успостављени механизми за одрживост примене Националне стратегије за младе (око 40%), док се са тим не слаже око 21% испитаних.

⁹⁷ Резултати анкете 96 субјеката омладинске политике (канцеларије за младе, удружења, министарства, међународни партнери, образовне и државне институције) која је спроведена за потребе ове анализе.

Графикон 16. Процена одрживости Националне стратегије за младе коју су дали представници заинтересованих страна

Степен слагања са тврдњом „Успостављени су механизми (мере, јавне политике, институционални оквир и друго) за одрживост резултата примене Националне стратегије за младе

Међутим, у оквиру ове анализе препознати су и неки битни изазови, посебно они који се односе на институционалне механизме за спровођење омладинске политике на локалном нивоу, а пре свега недостатак стандардизације и правног регулисања у вези са оснивањем и радом савета за младе и канцеларија за младе на локалу.

Да ли важећи регулаторни оквир омогућава трајније користи од примене Стратегије?

Поред значајних резултата, још увек нису решена нека системска и стратешка питања која су препозната као проблем приликом писања и спровођења Националне стратегије за младе, као што су ревидирање Закона о младима, ревидирање Закона о волонтирању и доношење регулативе која би решила питања социјалног предузетништва, предузетничког учења и регулисања радних пракси.

Мора се ипак нагласити да је за већину ових питања већ покренута иницијатива за ревидирање односно усвајање, али да ти процеси нису окончани.

Да ли постоје одговарајући институционални капацитети за трајно одржавање позитивних ефеката конкретне јавне политике?

На основу спроведене анализе може се закључити да велики изазов и даље представља капацитет свих субјеката омладинске политике за пуну имплементацију постојећих механизма и механизма за које је планирано да се развију у наредном периоду. Посебно се скреће пажња на недостатак капацитета и стандарда рада локалних институција и организација за младе, пре свега канцеларија за младе и савета за младе на локалном нивоу те локалних организација за младе. Забрана запошљавања у јединицама локалне самоуправе додатно отежава развој капацитета канцеларија за младе и генерално оспособљавање институционалних капацитета.

На основу налаза ове анализе може се закључити да дефинисани институционални механизми могу да пруже подршку имплементацији активности и обезбеде позитивне ефекте. Међутим, изазов представља то што већина ових механизма не функционише у пракси и зато је потребно радити на јачању капацитета како би се обезбедила потпуна имплементација.

Оно што је остало као највећи изазов на свим нивоима јесте континуирана и системски успостављена међусекторска сарадња која би обухватила планирање и реализацију мера подршке младима те праћење резултата тих мера.

ПРЕПОРУКЕ

Сви показатељи указују на то да су млади и даље једна од најугроженијих група у друштву у свим сегментима (запошљавање, образовање, здравство, социјална искљученост) и да се мора задржати системска подршка младима координисана на националном нивоу кроз стратегију за младе. Овај изазов препознат је и на нивоу Европска уније, као и у већини европских земаља. *Ex post* анализа показује да је још увек важећа Национална стратегија за младе, донета 2015. године, остварила одређене резултате и унапредила постојећи правни и институционални оквир за спровођење омладинске политике. Међутим, препознати су и значајни изазови који се пре свега односе на значајно промењен контекст за реализацију Националне стратегије за младе, на квалитет прикупљања података и праћење ефеката резултата стратегије те на недовољно фокусиране приоритете, што се огледа у превеликом броју планираних активности. Изазов представљају и даљи развој капацитета субјеката омладинске политике и јачање успостављених механизма међусекторске сарадње. У складу са тим даје се шест кључних препорука.

1 **Мора се спровести свеобухватна ревизија актуелне Националне стратегије за младе 2015–2025. или покренути процедура за израду нове стратегије.** Контекст за спровођење Националне стратегије за младе се значајно променио. Пре свега, од увођења Закона о планском систему 2018. године ревидирана је већина националних релевантних стратегија које се односе на сектор запошљавања, образовања и здравства или су усвојене нове. Такође, дошло је до значајних промена у европским и међународним стратегијама и резолуцијама. Уз све то, пандемија ковида-19 донела је потпуно нове изазове за младе, који захтевају ревидирање не само на нивоу активности већ и на нивоу стратешких циљева. Да би се обезбедили услови за постизање максималних резултата, мора се или спровести ревизија актуелне Националне стратегије за младе или покренути процес израде нове националне стратегије за младе.

2 **Треба унапредити систем прикупљања података те праћење ефеката мера и резултата Националне стратегије за младе** како би се обезбедио квалитет у процесима креирања и спровођења мера Националне стратегије за младе. Ова препорука пре свега подразумева идентификовања утемељених и реалних показатеља за праћење активности, резултата и стратешких циљева, али и дефинисање почетних вредности и циљаних вредности које се желе постићи у дефинисаном року имплементације Стратегије. Индикатори морају бити усклађени са постојећим системима прикупљања података на европском, националном и локалном нивоу. На основу тога треба унапредити и систем прикупљања и обраде података, нарочито систем извештавања о реализованим активностима, како би се омогућило спровођење редовног мониторинга и евалуације и унапређивање дефинисаних индикатора.

3 **Морају се дефинисати приоритети и обим активности у складу са реалним ресурсима и капацитетима свих субјеката омладинске политике.** Процес доношења и прве и друге Националне стратегије за младе, као и припадајућих акционих планова, оцењују се као примери добре праксе и транспарентности. На овај начин заиста се успешно препознају

реалне потребе младих, а основу њих се идентификују приоритети и стратешки циљеви. Међутим, изазов представља то што су финансијска средства ограничена и што капацитети субјеката омладинске политике нису довољно развијени. Управо дефинисањем конкретнијих и ужих приоритета обезбедило би да се ефикасније користе расположиви ресурси и остваре бољи резултати. Процес мапирања изазова, предлози мера подршке и процес евалуације морају се размотрити кроз додатне анализе и консултације.

4 Треба обезбедити систем подршке који ће ојачати капацитете свих субјеката омладинске политике на локалном, регионалном и националном нивоу за креирање, спровођење и праћење мера омладинске политике. Анализа је показала да постоје значајни помаци у погледу дефинисања и формирања тела и механизма за спровођење омладинске политике на свим нивоима. Међутим, капацитети свих релевантних актера, а пре свега локалних савета за младе и канцеларија за младе, морају се додатно ојачати кроз стандардизацију и евалуацију рада, као и препоруке везане за реализацију финансијске подршке удружењима и њиховим савезима.

5 Треба унапредити међусекторску сарадњу на свим нивоима. Сви налази указују на то да један од највећих изазова, посебно у домену спровођења активности и праћења постигнутих резултата, представља недовољно развијена међусекторска сарадња. Препознаје се потреба да се ојачају постојећи механизми који дају добре резултате (као што је савет за младе на националном нивоу), али и да се успоставе неке друге платформе које би обезбедиле бржу и квалитетнију размену података. У наредним корацима треба размотрити неке платформе и механизме који су предложени у оквиру међународних стратегија, као што су структурирани дијалог, заједнички менаџмент и сл. Једна од полазних тачака јесте усклађивање система прикупљања и обраде података како би се олакшао процес извештавања и праћење остварених резултата.

6 Треба развијати мере и активности подршке за младе, посебно за младе из осетљивих група, имајући у виду утицај и последице пандемије ковида-19. Ситуација која је настала услед пандемије значајно је утицала па промену положаја и потреба младих, али и на услове реализације одређених активности. У складу са тим, ревидирана или нова Национална стратегија за младе требало би да у компоненту пружања подршке младима, пре свега младима из осетљивих група, укључи развој механизма подршке за деловање у периоду кризе.

ПРИЛОГ 1 / Учесници на фокус групама

1. Министарство омладине и спорта (МОС)
2. Министарство унутрашњих послова
3. Национална асоцијација канцеларија за младе
4. Кровна организација младих Србије (КОМС)
5. Канцеларија UNICEF-а у Београду
6. Тим за подршку МОС
7. Национална служба за запошљавање (НСЗ)
8. Регионална канцеларија за сарадњу младих (RYCO)
9. Популациони фонд Уједињених нација (UNFPA)
10. Фондација Темпус
11. Немачка организација за међународну сарадњу (GIZ)
12. Покрајински савет за младе
13. Новосадски омладински форум
14. Савез студената Универзитета у Новом Саду
15. Национална асоцијација практичара и практичарки омладинског рада (НАПОР)
16. Омладински савез удружења „Нови Сад омладинска престоница Европе — ОПЕНС“
17. Достигнуће младих
18. Центар за омладински рад (ЦЗОР)
19. Западнобалкански институт
20. Организација за развој каријере и омладинског предузетништва Connecting
21. Канцеларија за младе општине Ивањице
22. Омладина ЈАЗАС-а
23. Удружење Окулар
24. Канцеларија за младе Крагујевац
25. Канцеларија за младе Јагодина
26. Канцеларије за младе Лесковац
27. Млади истраживачи Србије
28. Удружење Облакодер
29. Канцеларија за младе града Лознице
30. Канцеларија за децу и младе општине Прокупље

ПРИЛОГ 2 / Детаљан преглед степена реализације свих активности у процентима

Стратешки циљ 1 — Унапређена запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ			
			2015–2017.	2018.	2019.	2020.
1.1. Развијене су услуге и механизми који поспешују запошљивост и запосленост младих кроз међусекторску сарадњу	1.1.1. Представници привредног и омладинског сектора су укључени у развој услуга и механизма који поспешују запосленост и запошљивост младих	Обезбедити развој стандарда и модела за укључивање представника привредног и омладинског сектора у локалне савете за запошљавање у својству сталних чланова савета са правом гласа (само у Акционом плану 2015–2017)	30%			
		1.1.1.1. Подржати унапређење јавних политика које омогућавају да представници привредног и омладинског сектора буду укључени у креирање услуга (секторска већа, представници привреде учествују у раду локалних савета за младе, представници младих учествују у раду локалних савета за запошљавање) и механизма који поспешују запосленост и запошљивост младих	25%	/	91,43%	100%
		1.1.1.2. Подржати развој и имплементацију међусекторских услуга које поспешују стопу активности, запошљивост и запосленост младих на локалном нивоу	80%	50,50%	100%	100%
	1.1.2. Унапређени су постојећи и креирани нови програми који поспешују запошљивост и запосленост младих	1.1.2.1. Унапредити постојеће активне мере запошљавања младих, са посебним фокусом на пакет за младе	70%	50,20%	100%	100%
		1.1.2.2. Подржати унапређивање постојећих и креирање нових програма за преквалификацију и доквалификацију		0,20%	100%	100%
		1.1.2.3. Унапредити постојеће и креирати нове програме преко којих млади стичу практична знања, вештине и компетенције које су неопходне на тржишту рада		53,40%	100%	100%
		Подржати развијање афирмативних мера за запошљавање младих особа из осетљивих друштвених група	40%			
	1.1.3. Подржани су развој, примена и промоција активности које подстичу запошљивост и запосленост младих	1.1.2.4. Обезбедити унапређивање постојећих и креирање нових програма који подстичу активитет младих жена, као и младих из осетљивих друштвених група и младих из NEET групе	100%	22,80%	100%	76%
		1.1.3.1. Подржати промоцију примера добре праксе младих који су прошли програме који подстичу запошљивост и запосленост младих путем медија и друштвених мрежа	100%	20%	100%	100%
		1.1.3.2. Подржати развој и примену програма и вршњачке едукације који подстичу активност младих		11,10%	100%	100%

1.2. Повећана је усклађеност знања, вештина и компетенција које се стичу у процесу целоживотног учења са потребама тржишта рада	1.2.1. Послодавци и други релевантни актери активно и континуирано учествују у креирању и спровођењу концепта целоживотног учења	1.2.1.1. Подржати активно укључивање послодаваца и других релевантних актера у креирање и спровођење наставних планова и програма средњег образовања (секторска већа)	80%	/	71,80%	100%
		1.2.1.2. Унапредити механизме подршке послодавцима и другим релевантним актерима који спроводе програме целоживотног учења младих (реални сусрети, обуке за дефицитарна занимања, праксе итд.)	40%	4%	25,92%	/
		1.2.2.1. Успоставити Национални програм стручних пракси уз међусекторску координацију и сарадњу са представницима послодаваца на спровођењу и евалуацији	70%	/	0%	100%
		1.2.2. Подржати развој механизма за спровођење радних пракси и других облика стицања радног искуства у току процеса школовања и ван њега	100%			
		1.2.2.2. Развити стимулативне мере за пружање стручне и радне праксе уз постојање финансијске надокнаде		50%	100%	100%
		1.2.2.3. Развити модел подршке послодавцима и организацијама цивилног друштва које спроводе и развијају механизме за спровођење других облика стицања радног искуства	60%	37,80%	83,34%	100%
		1.2.3. Пужање подршке програмима који омогућавају младима стицање практичних знања, вештина и компетенција	1.2.3.1. Обезбедити подршку програмима који омогућавају младима да стичу практична знања, вештине и компетенције	21,70%	100%	100%

1.3. Омогућени су подстицајни услови за развој предузетништва младих	1.3.1. Створен је подстицајни оквир јавних политика који дефинише предузетништво младих и његово окружење	1.3.1.1. Подржати усвајање законских и подзаконских аката који препознају, олакшавају и подстичу предузетништво младих и поједностављују процедуре за младе предузетнике у првим годинама пословања	50%	/	100%	100%
		1.3.1.2. Развити механизме за финансијску подршку младима при покретању сопственог бизниса, посебно финансирањем startup, социјалног и иновативног предузетништва, као и различитим видовима удруживања у руралним подручјима	100%	21,6%	100%	100%
		1.3.1.3. Развити афирмативне мере намењене младим женама које желе да постану предузетнице, посебно у руралним и мање развијеним подручјима	70%	52,50%	100%	100%
		Унапредити и подржати различите видове омладинског, ђачког и студентског удруживања	70%			
		Подржати развој и реализацију подстицајног и правно уређеног модела за улагање привредног сектора у предузетништво младих	60%			
		Увести предузетничке вештине и знања и финансијску писменост у наставне програме на свим нивоима формалног образовања	100%			
	1.3.2. Постоје механизми за стицање предузетничких знања и вештина и финансијске писмености у оквиру образовања	1.3.2.1. Подржати институционализовање ученичке компаније као практичног вида учења предузетништва		/	50,41%	/
		1.3.2.2. Пружити подршку програмима и сервисима ОЦД које подстичу стицање предузетничких знања и вештина (посебно у креативној индустрији и пољопривреди) и финансијске писмености младих	20%	11,10%	25%	100%
		1.3.2.3. Подржати увођење програма Пасоша предузетничких вештина на националном нивоу	100%	/	/	/
	1.3.3. Развијени су одрживи програми дугорочне подршке младима који се одлучују на самозапошљавање	Подржати формирање и рад центара за подршку развоју бизниса (ЦПРБ) при универзитетима (само у Акционом плану 2015–2017)	0%			
		Подржати развој интернет саветовалишта која помажу и подстичу младе да започну свој бизнис (само у Акционом плану 2015–2017)	95%			
		1.3.3.1. Пружити подршку отварању локалних бизнис инкубатора (ЛБИ) за пружање бизнис старт-ап подршке и пружање менторске подршке кроз различите моделе међусекторске сарадње, посебно у области пољопривреде, руралног развоја и креативним индустријама	30%	/	80%	80%
		1.3.4.1. Подржати активности које повезују иновативност, социјално предузетништво и друштвено одговорно пословање и отварање социјалних предузећа	40%	6,70%	100%	100%
	1.3.4. Створени су услови за развој социјалног предузетништва младих засновани на друштвеном разумевању и подршци предузетништву и иновативности	1.3.4.2. Обезбедити развој предузетничке културе код младих, информисања о примерима добре праксе младих предузетника и позитивног утицаја на друштво и заједницу	70%	11,10%	100%	100%

		Подржати оснивање Националног ресурсног центра за КВиС и развоја механизма за управљање знањем о КВиС (само у Акционом плану 2015–2017)	50%			
		Пружити подршку оснивању Националног форума за КВиС и учешће у раду Европске мреже политике целоживотног вођења (само у Акционом плану 2015–2017)	50%			
	1.4.1. Унапређен је национални оквир за КВиС	Развити механизме за мерење ефеката различитих услуга КВиС по запошљивост младих, који укључује ефекте на различите категорије младих (само у Акционом плану 2015–2017)	70%			
		1.4.1.1. Подржати активности упознавања младих са подршком коју могу добити у КВиС	/	50%	100%	
		1.4.1.2. Подржати развој иновативних алата, метода и техника у области КВиС прилагођених потребама младих жена и мушкараца	/	100%	100%	
	1.4.2. Развијен је механизам за континуирано спровођење и унапређивање стандарда и програма КВиС младих	1.4.2.1. Унапредити програме и методологију КВиС за студенте	60%	/	50%	100%
		1.4.2.2. Обезбедити развој постојећих и стварање нових програма КВиС за младе у систему средњег образовања	70%	/	100%	100%
		1.4.2.3. Унапредити стандарде КВиС младих	/	100%	100%	
		1.4.2.4. Подржати унапређење постојећих и развој нових програма КВиС за незапослене младе ван система образовања, као и за младе из осетљивих група	100%	/	100%	100%
1.4. Развијен је функционалан и одржив систем каријерног вођења и саветовања младих	1.4.3. Повећан је број центара за КВиС који пружају услуге младима и локалних тимова за КВиС младих	1.4.3.1. Подржати оснивање нових центара и тимова за КВиС при школама, факултетима, универзитетима, удружењима која спроводе омладинске активности и КЗМ	90%	/	/	16,10%
		1.4.3.2. Развијти активности међусекторских партнерстава на локалном нивоу у циљу пружања услуга КВиС младима	/	/	100%	
		1.4.3.3. Пружити подршку успостављању локалних тимова који пружају услуге КВиС младима из осетљивих друштвених група	40%	/	75,60%	66,70%
	1.4.4. Обезбеђена је континуирана примена програма, стандарда и услуга КВиС у оквиру образовних институција	Обезбедити спровођење годишње евалуације програма и методологије КВиС за младе у систему средњег и високог образовања (само у Акционом плану 2015–2017)	80%			
		1.4.4.1. Подржати примену програма и методологије КВиС за студенте у Србији, уз коришћење успостављених стандарда КВиС	/	100%	/	
		1.4.4.2. Обезбедити примену програма КВиС за младе у систему средњег образовања, уз коришћење успостављених стандарда КВиС	/	100%	/	
		1.4.4.3. Подржати обуке и континуирано усавршавање наставника и стручних сарадника за пружање услуга КВиС	/	20%	22,90%	
	1.4.5. Обезбеђена је континуирана примена програма, стандарда и услуга КВиС ван образовних институција	Обезбедити подршку за програме КЗМ за КВиС младих на локалном нивоу (укључујући и усавршавање представника КЗМ за пружање услуга каријерног (само у Акционом плану 2015–2017)	100%			
		1.4.5.1. Подржати активности КВиС за незапослене младе ван система образовања, као и младе из осетљивих група, уз коришћење успостављених стандарда КВиС	70%	/	100%	100%
УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 1			52%	28,30%	82,50%	88,39%

Стратешки циљ 2 — Квалитет и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ			
			2015–2017.	2018.	2019.	2020.
2.1. Обезбеђени су услови за развој креативности, иновативности и иницијативе младих и стицање компетенција у оквиру целоживотног учења	2.1.1. Унапређене су васпитне и педагошке/ психолошке/ дидактичке/ методичке компетенције наставника и стручних сарадника у раду са младима	Иницирати измене прописа тако да удружења која спроводе омладинске активности могу да подносе на акредитацију програме сталног стручног усавршавања наставника и стручних сарадника	100%			
		Оснажити представничка тела ученика и студената за активно учешће у развоју и примени методологије и система мерења ефеката стручног усавршавања наставника и стручних сарадника	0%			
		2.1.1.1. Подстаћи и подржати удружења која спроводе омладинске активности да развију и акредитују програме сталног стручног усавршавања наставника и стручних сарадника	0%	100%	100%	100%
	2.1.2. Обезбеђено је континуирано унапређење наставе и ваннаставних активности кроз сарадњу образовних установа и субјеката омладинске политике	2.1.2.1. Подржати активно учешће представничких тела ученика и студената у развоју програма рада школе и студијских програма	0%	0,70%	/	62%
		2.1.2.2. Успоставити и подржати механизам сарадње удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ са образовним институцијама при извођењу наставних програма		6%	90%	100%
		2.1.2.3. Подржати програме који промовишу солидарност, разумевање, толеранцију, родну равноправност и принципе инклузивног друштва у оквиру ваннаставне активности	70%	9,90%	90,50%	75%
2.2. Унапређени су квалитет и доступност омладинског рада и обезбеђено његово препознавање	2.2.1. Унапређени су квалитет програма омладинског рада и капацитети пружалаца услуга омладинског рада	2.2.1.1. Подржати истраживања о потребама младих жена и мушкараца	100%	/	100%	100%
		2.2.1.2. Обезбедити континуирано унапређивање и развој нових програма у складу са потребама младих и друштва	100%	31,10%	84,30%	100%
		2.2.1.3. Обезбедити континуирано праћење ефеката реализације програма омладинског рада у складу са развијеним стандардима за осигурање квалитета	70%	56%	96%	100%
	2.2.2. Обезбеђено је препознавање и признавање омладинског рада као услуге која доприноси унапређењу положаја младих	2.2.2.1. Креирати механизам за признавање компетенција стечених кроз омладински рад и препознавање занимања омладинског рада кроз НОК и Класификацију занимања		50%	100%	100%
		2.2.2.2. Утврдити потребе за развој услуга омладинског рада на локалном нивоу и запошљавање омладинских радника		33,30%	67%	100%
		2.2.2.3. Подржати активности професионализације делатности омладинског рада кроз формално и неформално образовање у складу са стандардима занимања омладинског рада	60%	100%	100%	100%

		2.3.1.1. Подржати програме за оснаживање представничких тела ученика и студената за пружање вршњачке подршке младима у ризику од напуштања школовања	20%	/	/	/
	2.3.1. Развијени су и примењени програми превентивног деловања ради смањивања броја младих који превремено напуштају школовање	2.3.1.2. Развити програме превенције раног напуштања школовања и препознавања младих у ризику од напуштања школовања	3,30%	76,70%	56,66%	
		Подржати програме подршке у испуњавању свих аспеката приступачности (физичка, садржајна, финансијска) и прилагођености образовања у складу са важећим прописима и препорукама (само у Акционом плану 2015–2017)	40%			
		2.3.1.3. Подржати удружења која спроводе омладинске активности и канцеларије за младе у пружању подршке младима у ризику од напуштања школовања	20%	33,30%	100%	100%
2.3. Унапређене су могућности равноправног приступа образовању за све и подршка младима из осетљивих друштвених група		2.3.2.1. Подржати програме за обуку наставника и стручних сарадника за прилагођавање потребама младих из осетљивих друштвених група у складу са инклузивним принципима у образовању	90%	6,70%	100%	86,67%
	2.3.2. Унапређени су механизми практичне подршке младима из осетљивих група за образовање у складу са њиховим потребама	2.3.2.2. Подржати програме сензибилизације наставника и родитеља за промену културолошких матрица које намећу лимитирајуће родне улоге		/	15%	/
		2.3.2.3. Развити мрежу вршњачке подршке (менторство, вршњачка асистенција) образовању младих из осетљивих група	20%	/	100%	100%
		2.3.2.4. Унапредити програме подстицајних мера и механизме примене за укључивање и успешан наставак школовања младих из осетљивих група уважавајући социјалну димензију	40%	32,50%	100%	100%
	2.3.3. Развијени су механизми подршке младима који су напустили образовање да се врате у систем образовања и стекну квалификацију	2.3.3.1. Подржати успостављање програма учења на даљину и других савремених метода за повећање обухвата младих који су напустили или нису били укључени у формално образовање	0%	5%	100%	70%
		Унапредити регулативни оквир у високом образовању који обезбеђује подстицај за прилагођавање наставе школовању студената уз рад, родитељство итд. (само у Акционом плану 2015–2017)	0%			
		2.3.3.2. Развијати програме подршке младим родитељима, посебно младим мајкама, за наставак школовања	0%	3,30%	100%	83,33%

		Подржати развој система за идентификацију надарених и талентованих ученика и студената и адекватне механизме подршке у неразвијеним, сиромашним и девастираним подручјима	100%			
2.4. Омогућено је препознавање и обезбеђена подршка развоју потенцијала надарених и талентованих младих	2.4.1. Препознати и подржати надарене и талентоване ученике, студенте и младе у развоју личних интересовања и потенцијала	2.4.1.1. Развити и унапредити програме подршке стручног развоја и усавршавања који омогућавају надареним и талентованим ученицима и студентима развој интересовања, креативности и иновативности	80%	16,7%	100%	100%
		Подржати развој ваннаставних активности сарадњом са научним, културним, спортским, техничко-технолошким и другим институцијама које пружају развојне могућности младима (само у Акционом плану 2015–2017)	95%			
	2.4.1.2. Подржати учешће талентованих и надарених ученика и студената у постојећим и подржати развој нових научних, културних, спортских, техничко-технолошких и других активности	34,10%	89,30%	100%		
	2.4.2. Обезбеђена је подршка образовању, усавршавању, запошљавању и вредновању постигнућа надарених и талентованих ученика и студената	2.4.2.1. Омогућити награђивање и стипендирање младих талената кроз даљи рад Фонда за младе таленте Републике Србије и унапређење других начина стипендирања и награђивања	70%	/	45,60%	34,90%
		2.4.2.2. Развијени програми промоције и подршке образовању младих жена у техничким и природним наукама	70%	/	100%	100%
		Успоставити континуирану сарадњу субјеката омладинске политике са приватним и јавним сектором у циљу професионалног развоја, запошљавања и самозапошљавања младих талената (само у Акционом плану 2015–2017)	70%			
2.4.2.3. Омогућити континуирану подршку и субвенционисање истраживачког рада младих талената		/	100%	100%		
УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ ЦИЉА СТРАТЕШКОГ 2			54%	30,70%	87,98%	88,10%

Стратешки циљ 3 — Унапређено активно учешће младих жена и мушкараца

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ			
			2015–2017.	2018.	2019.	2020.
3.1. Унапређен је правни и политички оквир за укључивање перспективе младих жена и мушкараца и учешће младих у процесима доношења одлука и развоју политика за младе	3.1.1. Организације и институције препознају младе и различите категорије младих као посебну групу са својим правима и потребама	3.1.1.1. Израдити свеобухватну анализу правног и политичког оквира и праксе за учешће и активизам младих на националном, покрајинском и локалном нивоу	100%	/	/	100%
		3.1.1.2. Дефинисати законску обавезу свих институционалних актера да у развој својих политика уврсте перспективе младих и представнике младих	20%			100%
		3.1.1.3. Формулисати критеријуме за родно осетљиво праћење развоја политика у које су унете перспективе младих и у чијој изради учествују представници младих	100%	/	/	/
		3.1.1.4. Обезбедити адекватну заступљеност (процент места) и ниво учешћа младих како би се постигла равноправност младих у процесима и телима	40%	100%	100%	100%
		3.1.1.5. Извршити измене и допуне Закона о младима како би се унапредило правно препознавање младих и укључивање перспективе младих у развој јавних политика	70%	100%	0%	0%
	3.1.2. Организације и институције креирају своју политику и посебне планове узимајући у обзир перспективе младих и укључујући младе	3.1.2.1. Подржати функционално и активно укључивање представника младих у рад и одлучивање јавних институција и организација на равноправној основи	10%	/	100%	100%
		3.1.2.2. Развити смернице за омладинско и родно одговорно буџетирање на свим нивоима	0%	/	0%	/
		3.1.2.3. Развити и применити механизам структурираног дијалога по међународним стандардима	20%	100%	100%	100%
	3.1.3. ЈЛС креирају политику за младе на основу реалних потреба младих на локалном нивоу и доступних ресурса за рад са младима	Развити смернице за субјекте омладинске политике на локалном нивоу за укључивање перспективе младих које садрже и родну перспективу и перспективу осетљивих група младих у развојне процесе и политике (само у Акционом плану 2015–2017)	10%			
		3.1.3.1. Подржати израду, реализацију, праћење и евалуацију локалних акционих планова (ЛАП) уз активно учешће младих у процесима и одлукама	30%	76,30%	80%	78,73%
		3.1.3.2. Укључити младе мушкарце и жене на равноправној основи у процес развоја, имплементације, праћења и евалуације локалних акционих планова	30%	1,20%	43%	41,05%
		Унапредити смернице за улогу, надлежности и правни статус канцеларија за младе и компетенције особа које руководе КЗМ (само у Акционом плану 2015–2018)	90%			

		3.2.1.1. Унапредити административне и оперативне капацитете министарства надлежног за спровођење Стратегије	0%	/	0%	/
		3.2.1.2. Развити програме обуке субјеката омладинске политике за развој и реализацију омладинске политике и НСМ	20%	24,50%	68%	100%
		3.2.1.3. Обезбедити развој капацитета субјеката омладинске политике за праћење и извештавање о реализацији НСМ	30%	/	73%	/
		3.2.1.4. Подржати развој капацитета младих да као изабрани представници младих учествују у процесима развоја политика и доношењу одлука, на свим нивоима и на међународном нивоу	30%	/	73%	100%
		3.2.1.5. Утврдити све СОП који доприносе реализацији НСМ		/	/	/
		3.2.1.6. Развити тематско годишње планирање реализације циљева НСМ, којим би се одређена тема ставила у фокус јавности и постигла синергија у раду		66,70%	100%	100%
		3.2.1.7. Обезбедити развој и реализацију агенди за младе у оквиру министарства којима се дефинишу активности које министарства реализују за младе	0%	/	/	/
		3.2.1.8. Подржати измену Закона о младима којом би се обезбедило редовно извештавање Савета за младе и јавности о напретку у спровођењу НСМ и агенди за младе	70%	/	60%	61,90%
		Утврдити постојање свих јавних простора за младе (омладинска имовина) и ставити их у функцију младих и омогућити коришћење удружењима која спроводе омладинске активности за реализацију програма за младе (само у Акционом плану 2015–2017)	100%			
		3.2.2. Обезбеђена је подршка одрживом развоју удружења која спроводе омладинске активности				
		3.2.2.1. Омогућити коришћење јавних простора удружењима која спроводе омладинске активности за реализацију програма за младе		4%	100%	100%
		3.2.2.2. Обезбедити редовно административно и програмско финансирање рада и развоја репрезентативних савеза младих	60%	/	/	100%
3.2.	Успостављени су услови за изградњу капацитета и синергију у раду СОП и одрживи развој и укључивање већег броја младих удружења која спроводе омладинске активности	3.2.1. Развијен је механизам координације процеса и изградње капацитета СОП за реализацију НСМ				

3.2.3. Успостављена је континуирана подршка програмима за спровођење активности укључивања младих у друштво	3.2.3.1. Омогућити континуирано финансирање програма удружења која спроводе омладинске активности који доприносе развоју друштва и омогућавају активно учешће младих	30%	1,20%	100%	100%
	3.2.3.2. Подржати програме за развој знања и вештина омладинских активиста за ефикасан допринос друштву кроз рад постојећих удружења која спроводе омладинске активности	100%	83,80%	100%	100%
	3.2.3.3. Подржати активно укључивање младих из осетљивих група у рад удружења која спроводе омладинске активности и развој њихових компетенција	70%	50%	100%	100%
	Обезбедити подршку представничким телима ученика и студената у развоју компетенција чланова и повећање броја ученика или студената који учествују у активностима представничких тела (само у Акционом плану 2015–2017)	0%			
	3.2.3.4. Подржати програме мотивисања младих жена и мушкараца за учешће у политичком животу и изборним процесима	15%	33,30%	100%	100%
	3.2.3.5. Подржати активности мотивисања и развоја капацитета за укључивање младих жена и мушкараца у рад националних савета националних мањина	0%	/	100%	100%
	3.2.3.6. Подржати активности КЗМ усмерене на укључивање младих у друштво	60%	/	65%	100%
3.2.4. Изграђен је механизам подршке и мотивације СОП за сарадњу и умрежавање и заједничке активности	3.2.4.1. Подржати програме који омогућавају умрежавање субјеката омладинске политике и удруживање напора (синергију) на различитим нивоима и темама	80%	100%	100%	100%
	3.2.4.2. Подржати укључивање и чланство удружења која спроводе омладинске активности у међународним организацијама, учешће у међународним скуповима, процесима и телима		/	100%	100%
	3.2.4.3. Обезбедити подршку развоју програма који се реализују у партнерству између удружења која спроводе омладинске активности и у партнерству са КЗМ		2,20%	100%	100%
	Развити смернице и подржати активности размене искустава, преноса знања и вршњачке едукације у оквиру и између удружења која спроводе омладинске активности (само у Акционом плану 2015–2017)	40%			
	3.2.4.4. Подржати развој и реализацију пројеката међународне сарадње	90%	13,30%	100%	100%
3.2.5. Унапређени су и иновирани приступи и комуникација удружења која спроводе омладинске активности са младима	3.2.5.1. Развити смернице за иновативне начине укључивања младих и мотивисање за активно учешће, које укључују родну перспективу и подстицајне мере за осетљиве групе младих	0%	100%	100%	100%
	3.2.5.2. Подржати развој нових начина комуникације и канала комуникације удружења која спроводе омладинске активности са младима у циљу укључивања нових активиста и чланова	0%	/	100%	100%

		3.3.1.1. Подржати волонтерске активности удружења која спроводе омладинске активности, КЗМ и неформалних омладинских група	70%	17,80%	100%	100%
		3.3.1.2. Подржати укључивање младих волонтера у краткорочне и дугорочне волонтерске програме	90%	3,40%	100%	20,54%
	3.3.1. Обезбеђене су подстицајна средина и подршка за развој волонтерских активности и волонтирање младих	3.3.1.3. Подстицати образовне, културне и спортске установе да препознају, подрже и вреднују волонтирање младих	0%	0,30%	/	100%
		3.3.1.4. Успоставити систем за препознавање и признавање вештина стечених волонтирањем при запошљавању и пратити његову ефикасност	80%	100%	79%	/
		3.3.1.5. Подстицати међугенерациску сарадњу и укључивање младих из осетљивих група кроз волонтерске програме, пројекте и иницијативе	60%	/	71,50%	100%
		3.3.1.6. Подржати програме волонтирања у ванредним ситуацијама	0%	/	70%	100%
3.3. Унапређени су услови за волонтирање међу младима и за младе		3.3.2.1. Подржати умрежавање волонтерских центара и сервиса у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ		10%	100%	100%
	3.3.2. Волонтирање младих је препознато и подржано у развоју	3.3.2.2. Подржати формулисање политике волонтирања на националном нивоу, унапређење законског оквира за волонтирање и развој стандарда волонтерског рада	90%	/	100%	100%
		3.3.2.3. Развити родно осетљиве критеријуме за извештавање и мерење ефеката волонтирања	0%	/	100%	/
		3.3.3.1. Обезбедити примену стандарда волонтерског рада у активностима удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ	20%	/	70%	100%
	3.3.3. Оснажена су удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ за спровођење волонтерских програма и пројеката	3.3.3.2. Подржати обуке за удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ о волонтерском менаџменту		6,70%	/	100%
		3.3.3.3. Подржати редовне, родно осетљиве евалуације програма волонтирања у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ		3,30%	43%	50%
		3.3.3.4. Подржати развој и рад волонтерских сервиса у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ	50%	/	20%	100%

3.4. Повећано је учешће младих у заштити животне средине и одрживом развоју	3.4.1. Унапређене су могућности младих за учешће у процесима и одлукама о животnoj средини и одрживом развоју	3.4.1.1. Подржати успостављање сарадње између младих и тела ЈЛС надлежног за заштиту животне средине, укључивање младих у оснивање и рад зелених савета и израду локалних еколошких акционих планова	20%	43%	/		
		3.4.1.2. Подржати укључивање младих у консултативне процесе у области заштите животне средине и развој смерница за праћење процене утицаја на животну средину	50%	100%	100%		
		3.4.1.3. Унапредити доступност информација младима о стању животне средине у сарадњи са субјектима омладинске политике	80%	20,30%	23%	23,33%	
	3.4.2. Обезбеђена је мултисекторска подршка програмима заштите животне средине и одрживог развоја које реализују СОП	Подржати координацију активности привредног сектора у правцу издвајања средстава за омладинске програме у области заштите животне средине (само у Акционом плану 2015–2017)		15%			
		3.4.2.1. Подржати субвенционисање омладинских предузетничких идеја са компонентом заштите животне средине кроз промоцију обновљивих извора енергије, еко-туризма и других облика зелене економије	25%	/	100%	66,67%	
		3.4.2.2. Подржати активности заштите животне средине које реализују субјекти омладинске политике и укључивање младих у реализацију програма заштите животне средине и одрживог развоја које спроводе међународне организације	90%	50%	100%	100%	
УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 3			56%	40%	75,56%	90,42%	

Стратешки циљ 4 — Унапређено здравље и благостање младих жена и мушкараца

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ			
			2015–2017.	2018.	2019.	2020.
4.1. Програми промоције здравља и превенције ризичног понашања младих су унапређени и доступни већем броју младих жена и мушкараца	4.1.1. Стандардизовани су програми и развијене су услуге за превенцију здравља и унапређење здравих стилова живота	4.1.1.1. Израдити програме промоције здравља младих	80%	/	100%	100%
		4.1.1.2. Унапредити програме и услуге превенције ризичног понашања код младих	60%	66,70%	100%	100%
		Подржати развој и примену родно осетљивих критеријума за процену квалитета програма превенције ризичног понашања младих (само у Акционом плану 2015–2017)	60%			
	4.1.2. Унапређена је доступност програма за превенцију болести зависности младих	4.1.2.1. Подржати програме вршњачке едукације младих за превенцију болести зависности од психоактивних супстанци, игара на срећу и нових медија на локалном нивоу	95%	66,70%	100%	62,50%
		4.1.2.2. Подржати програме и активности информисања у сврху превенције болести зависности		33,30%	100%	100%
		4.1.2.3. Подржати програме едукације родитеља и наставника за превенцију болести зависности од психоактивних супстанци, игара на срећу и нових медија	60%	/	100%	100%
	4.1.3. Унапређена је доступност програма за превенцију полно преносивих инфекција, HIV-а/сиде и очувања репродуктивног здравља	4.1.3.1. Подржати програме вршњачке едукације младих за превенцију полно преносивих инфекција, HIV-а/сиде и унапређење репродуктивног здравља	90%	16,70%	100%	62%
		4.1.3.2. Подржати програме превенције полно преносивих инфекција и HIV-а/сиде, репродуктивног здравља младих и планирања породице	50%	16,70%	100%	60%
	4.1.4. Унапређена је доступност програма за очување менталног и општег здравља младих	4.1.4.1. Подржати програме едукације младих, родитеља и наставника за унапређење менталног и општег здравља младих	70%	100%	100%	100%
		Развити саветовалишта за ментално здравље и услуге психолошке подршке и помоћи ван здравствених установа у сарадњи са КЗМ (само у Акционом плану 2015–2017)	60%			
		4.1.4.2. Подржати програме правилне исхране и превенције гојазности код младих жена и мушкараца	70%	/	100%	100%

4.2. Створени су услови за развој здравих стилова живота младих жена и мушкараца	4.2.1. Унапређене су политике и програми развоја здравих стилова живота младих жена и мушкараца	Подржати истраживања праћења стилова живота младих и анализе кретања по међународним стандардима, која ће укључити родну перспективу	80%				
		Подржати програме развоја здравих стилова живота младих и њихово праћење и евалуацију	90%				
		4.2.1.1. Унапредити јавне политике за финансирање програма за здраве стилове живота	60%	50%	50%	100%	
		4.2.2.1. Подржати развој и реализацију програма субјеката омладинске политике за развој здравих стилова живота	100%	33,30%	100%	100%	
4.2.2. Унапређене су могућности младих жена и мушкараца за квалитетно провођење слободног времена и учешће у спортским и рекреативним активностима	4.2.2.2. Подржати и развити програме спортских секција и других ваннаставних активности усмерених на развој здравља кроз животне вештине, са посебним освртом на младе жене	70%	8,40%	83%	/		
		4.2.2.3. Подржати активности увођења наставе физичког васпитања у курикулуме високошколских установа	20%	/	/	/	
		4.2.2.4. Подржати изградњу, санацију и адаптацију јавних простора и стављање у функцију квалитетног провођења слободног времена младих	100%	20%	100%	51,11%	
		4.3.1. Унапређена је подршка младима у здравственом ризику	4.3.1.1. Развити стандарде и подржати услуге за младе у здравственом ризику	60%	/	100%	100%
4.3. Унапређени су услови за рад са младима у здравственом ризику	4.3.2. Повећана је сензибилизација институција које се баве младима у здравственом ризику	4.3.1.2. Развити стандарде и подржати програме подршке младима у здравственом ризику	70%	8,30%	100%	83%	
		4.3.2.1. Унапредити програме сензибилизације представника институција и КЗМ за рад са младима у здравственом ризику	50%	100%	100%	100%	
4.4. Унапређене су мере за становање и осамостаљивање младих	4.4.1 Унапређене су мере за решавање стамбеног питања младих	4.4.1.1. Развити субвенционисане мере за становање младих (субвенционисани кредити)	0%	/	100%	0%	
		4.4.1.2. Подстаћи изградњу непрофитних станова за младе		/	/	/	
		4.4.1.3 Подржати субвенционисане мере за решавање стамбеног питања младих парова и родитеља, уз посебне мере за младе самохране мајке	0%	/	5%	/	
	4.4.2. Унапређене су мере за привремено становање младих	4.4.2.1 Развити мере подршке становању младих жена и мушкараца ван образовног система	0%	/	/	/	
4.4.2.2. Унапредити критеријуме за унапређење услова у ученичким и студентским домовима			0%	/	/	/	

4.5. Развијена је одговорност младих жена и мушкараца према очувању животне средине	4.5.1. Унапређени су програми едукације младих, родитеља и наставника за заштиту животне средине, одрживи развој и климатске промене	4.5.1.1. Подржати обуке за вршњачке едукаторе за рад са младима на унапређењу животне средине, одрживом развоју и климатским променама	60%	100%	100%	100%
		4.5.1.2. Подстаћи развој обука младих жена и мушкараца за отклањање и превазилажење ризика по здравље у случају ванредних ситуација	60%	/	100%	100%
	4.5.2. Унапређено је информисање младих, родитеља и наставника о заштити животне средине, одрживом развоју и климатским променама	4.5.2.1. Развити активности информисања младих, родитеља и наставника о заштити и унапређењу животне средине, одрживом развоју и климатским променама	50%	33,30%	100%	100%
		4.5.2.2. Подржати активности усмерене на разумевање ризика по здравље узрокованих загађеном животном средином	80%	22.2%	100%	100%
		4.5.2.3. Обезбедити обуке младих о превенцији и отклањању последица догађаја са катастрофалним последицама	60%	/	100%	55,56%
УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 4			58%	45%	94,01%	83,03%

Стратешки циљ 5 — Унапређени услови за развијање безбедносне културе младих

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ			
			2015-2017	2018	2019	2020
5.1. Успостављено је свеобухватно и континуирано образовање младих о безбедносним изазовима, ризицима и претњама и безбедном понашању	5.1.1. Успостављен је и уређен начин континуираног развијања безбедносне културе младих на свим нивоима рада са младима	5.1.1.1. Унапредити наставне и ваннаставне активности садржајима који омогућавају младима да стекну нова знања, вештине и способности из области безбедности	70%	/	40%	/
		Утврдити критеријуме и стандарде за програме о безбедности младих који се спроводе изван образовног система	0%			
		5.1.1.2. Унапредити важеће критеријуме и стандарде према којима се спроводе програми везани за безбедност младих, укључујући и родно засноване безбедносне ризике и претње	80%	/	/	/
		5.1.1.3. Подржати активности субјеката омладинске политике који промовишу безбедносну културу међу младима	100%	34%	100%	100%
		5.1.1.4. Развити програме који ће младима омогућити да прођу систем обуке и оспособљавања за реаговање на безбедносне ризике и претње у њиховом непосредном окружењу	100%	/	100%	100%
		5.1.2.1. Подржати развој и реализацију програма са превентивним мерама и активностима усмерених ка умањењу ризика и претњи којима су млади изложени	90%	34%	100%	100%
		5.1.2.2. Унапредити постојеће и развити нове програме и активности који обухватају безбедносне ризике којима су млади изложени у саобраћају	70%	50%	100%	100%
		5.1.2.3. Унапредити постојеће и развити нове програме и активности који обухватају ризике од различитих облика криминала и корупције	70%	/	100%	100%
		5.1.2.4. Развити програме који оснажују младе и развијају одређене вештине и способности како да адекватно реагују приликом природних катастрофа и елементарних непогода	70%	100%	100%	100%
		5.1.2.5. Подржати програме који оспособљавају младе да препознају дигитално насиље, тј. насиље које настаје применом информационе технологије, и да адекватно реагују на њега	40%	27%	100%	100%
		5.1.2.6. Развијати и унапредити програме превенције у области трговине људима/ младима	60%	/	100%	100%
		5.1.2.7. Развити и подржати активности за превенцију и сузбијање родно заснованог, сексуалног и партнерског насиља над младим женама	60%	/	27%	60%

		5.1.3.1. Подржати истраживања и стручне анализе о безбедносним изазовима, ризицима и претњама којима су млади изложени (као и специфичне ризике за младе жене и мушкарце)	70%	100%	100%	100%
	5.1.3. Унапређени су праћење и анализа безбедносних ризика и претњи и сарадња институционалних и ванинституционалних актера у заштити младих	Унапредити координацију свих актера у заштити младих од безбедносних ризика и претњи, укључујући женске групе и организације, као и организације које се баве осетљивим групама младих	60%			
		5.1.3.2. Обезбедити сарадњу и синергију у раду институција на локалном нивоу ради заштите младих од безбедносних ризика и претњи		/	100%	100%
		5.1.3.3. Развити нове начине комуникације у сајбер-простору с младима који имају проблем безбедносне природе, где су сви актери међусобно повезани и усмерени ка потребама младих	50%	/	100%	/
		Дефинисати смернице које ће унапредити програме рада с младима о социо-културним, верским и другим различитостима	10%			
5.2. Унапређени су програми поштовања људских и мањинских права, родне равноправности, прихватања различитости, толеранције и неговања ненасилних начина комуникације	5.2.1. Унапређени су програми рада с младима о социо-културним, верским, сексуалним и другим различитостима	5.2.1.1. Подржати програме обуке наставника и омладинских радника о социо-културним, верским и другим различитостима		/	100%	100%
		5.2.1.2. Развити програме комуникације и сарадње између различитих друштвених група којима млади припадају		45%	100%	100%
		Подржати истраживања, активности и програме који обухватају најчешће стереотипе и предрасуде у друштву и проналазе начине како да их млади превладају/потисну	80%			
		5.2.1.3. Подржати програме вршњачке едукације и интеркултурног учења који промовишу толеранцију, разумевање и антидискриминацију	80%	100%	100%	100%
	5.2.2 Млади су развили негативне ставове поводом ношења и злоупотребе оружја и експлозивних направа у решавању проблема	Унапредити законску регулативу која се односи на издавање дозвола за држање ватреног оружја, и појачати контролу чувања оружја и експлозивних направа	80%			
	5.2.2.1. Развијати програме који информишу младе о потенцијалним опасностима и смањују злоупотребу оружја, оруђа и експлозивних направа међу младима	60%	/	100%	11%	
5.3. Унапређени су програми ресоцијализације и реинтеграције у раду са младима који су учиниоци кривичних дела и прекршаја		5.3.1.1. Подржати програме развоја вештина ненасилног решавања конфликта међу младима	80%	/	100%	/
		5.3.1.2. Развити посебне програме за рад са младима који су учиниоци родно заснованог насиља	60%	/	100%	/
	5.3.1 Смањено је насиље које врше млади	Унапредити програме третмана младих који су били у сукобу са законом или су на извршењу казне малолетничког затвора или затвора	20%			
		5.3.1.3. Обезбедити веће укључивање ванинституционалних актера у програме који на локалном нивоу развијају услуге ресоцијализације и реинтеграције младих који су били на заводским мерама	0%	/	100%	/
		Унапредити услове за примену васпитних налога према малолетним учиниоцима кривичних дела и прекршаја	50%			

5.3.2. Унапређен је рад са младима након извршене заводске мере или одслужене затворске казне	Омогућити већу укљученост младих током креирања програма који се баве третманом или терапијом младих који су у ризику од новог криминалног понашања	0%				
	5.3.2.1. Успоставити механизме реинтеграције и подржати могућности запошљавања младих након извршене заводске мере или одслужене затворске казне	50%	/	100%	/	
5.4.1. Смањено је насиље на штету младих	5.4.1.1. Подржати програме и обуке за развој вештина за реаговање на насиље на штету младих	90%	83%	100%	100%	
	Развити нове облике сарадње институција које брину о младима који су жртве насиља	30%				
	Успоставити делотворне мере да се починиоци насилног деликта удаље од жртве	60%				
	Унапредити програме подршке младима који су били жртве насиља, нарочито жртве родно заснованог насиља	40%				
5.4. Унапређени су програми рада са младима који су жртве насиља	Унапредити механизме сарадње институција које се баве заштитом младих који су жртве насиља и криминала	20%				
	Омогућити већу укљученост младих током креирања програма који се баве третманом или терапијом младих који су били или су тренутно жртве насиља	0%				
	Обезбедити укључивање ванинституционалних актера у програме који на локалном нивоу развијају услуге подршке младима који су били или су тренутно жртве насиља	0%				
5.4.2. Унапређена је сарадња субјеката омладинске политике на креирању заједничких програма и активности за жртве насиља	5.4.2.1. Подржати програме субјеката омладинске политике усмерене на рад са младима који су жртве насиља	20%	34%	100%	66,70%	
УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 5		61%	61%	92,04%	90,36%	

Стратешки циљ 6 — Унапређена подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ				
			2015–2017.	2018.	2019.	2020.	
6.1. Створени су системски предуслови да млади у ризику од социјалне искључености буду адекватно препознати и подржани у укључивању у економске, друштвене и културне токове	6.1.1. Успостављен је ефикасан, родно осетљив систем препознавања различитих категорија младих који су у ризику од социјалне искључености у складу са стандардима ЕУ	6.1.1.1. Развити нови систем категоризације младих који су у ризику од социјалне искључености у складу са стандардима ЕУ	0%	/	0%	0%	
		6.1.1.2. Обезбедити примену новог система категоризације при праћењу младих који су у ризику од социјалне искључености	0%	-	-	-	
		6.1.1.2. Подржати реализацију истраживања о младима из различитих категорија који су у ризику од социјалне искључености	-	100%	100%	100%	
		6.1.2. Успостављен је систем праћења и процене прилагођености програма намењених младим женама и мушкарцима који су у ризику од социјалне искључености	6.1.2.1. Развити родно осетљив механизам праћења и евалуације локалних програма намењених младима који су у ризику од социјалне искључености	10%	76%	100%	100%
			6.1.2.2. Извршити обуку запослених у институцијама здравства, просвете, социјалне заштите и запошљавања за примену механизма праћења и евалуације, која укључује родно осетљиве индикаторе	70%	-	-	-
		6.1.3. Успостављен је систем акредитације програма и лиценцирања пружалаца услуга младима који су у ризику од социјалне искључености	6.1.3.1 Извршити стандардизацију услуга и програма намењених младима који су у ризику од социјалне искључености	0%	/	100%	100%

6.2. Повећани су доступност и обим активности превенције социјалне искључености младих у ризику	6.2.1. Програми за превентивну подршку младима који су у ризику од социјалне искључености спроводе се на локалном нивоу	6.2.1.1. Подржати успостављање локалних сервиса и развој програма за ефикасније саветовање и психолошку подршку младих који су у ризику од социјалне искључености	0%	8,3%	100%	100%	
		6.2.1.2. Подржати успостављање локалних сервиса и развој програма за унапређење радног ангажмана младих који су у ризику од социјалне искључености	0%	10%	100%	100%	
	6.2.3. Субјекти омладинске политике на локалном нивоу имају компетенције за рад на превенцији социјалне искључености младих	6.2.3.1. Подржати програме обуке представника институција и ОЦД које се баве превенцијом социјалне искључености младих		80%	25%	100%	100%
		6.2.3.2. Подржати програме информисања доносилаца одлука у јединицама локалне самоуправе на тему права и потреба младих који су у ризику од социјалне искључености		20%	/	100%	100%
		6.2.3.3. Подржати програме обуке о родној равноправности и родној перспективи за представнике институција које се баве превенцијом социјалне искључености		60%	8,3%	/	58,23
	6.2.4. Удружења која спроводе омладинске активности континуирано развијају и реализују превентивне услуге и програме за младе који су у ризику од социјалне искључености	6.2.4.1. Обезбедити подршку програмима удружења која спроводе омладинске активности на идентификовању потреба младих који су у ризику и развоју и реализацији адекватних програма		50%	3,3%	100%	100%
6.2.4.2. Успоставити партнерство и подржати удружења која раде са младима који су у ризику од социјалне искључености			30%	/	/	100%	
6.3. Повећан је обухват младих у ризику од социјалне искључености који су корисници локалних сервиса и програма подршке	6.3.1. Млади који су у ризику од социјалне искључености активно користе постојеће сервисе и програме	6.3.1.1. Подржати развој локалних сервиса за ефикасно, оптимално и благовремено информисање социјално искључених младих	30%	3,3%	30%	43,33%	
		6.3.1.2. Подржати активности континуираног истраживања степена коришћења постојећих услуга намењених младим женама и мушкарцима који су у ризику од социјалне искључености	100%	/	100%	100%	
	6.3.2. Запослени у институцијама система поседују компетенције за пружање адекватне подршке младима у ризику од социјалне искључености	6.3.2.1. Развити програме сензибилизације запослених у институцијама система у циљу ефикасније подршке младима који су у ризику од социјалне искључености		80%	13,9%	100%	/
		6.3.2.2. Подржати механизме сарадње и размене искустава запослених у институцијама система		50%	-	-	
		6.3.3.1. Обезбедити систем праћења ефикасности сервиса и програма подршке младима који су у ризику од социјалног искључења		80%	-	-	
	6.3.3. Сервиси и програми подршке младима који су у ризику од социјалне искључености континуирано се осавременавају	6.3.3.2. Подржати активности прилагођавања постојећих сервиса и програма подршке младима који су у ризику од социјалног искључења		60%	-	-	
		6.3.3.3. Обезбедити усклађеност сервиса и програма са препорукама међународних организација и институција за рад са младима који су у ризику од социјалног искључења		0%	-	-	
УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 6			34%	24,8%	85,70%	88,33%	

Стратешки циљ 7 — Унапређена мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ			
			2015–2017.	2018.	2019.	2020.
7.1. Побољшани су економски, културни и административни предуслови за мобилност младих жена и мушкараца	7.1.1. Унапређени су програми и сервиси материјалне подршке мобилности	7.1.1.1. Унапредити националне програме финансирања мобилности младих и међународне сарадње младих	60%	6,7%	100%	100%
		7.1.1.2. Подстицати координисано укључивање привредног сектора у националне програме финансирања мобилности младих и међународне сарадње младих	40%	-	-	-
	7.1.2. Унапређени су доступност програма подршке мобилности младих и обим коришћења програма међу младима	7.1.2.1. Подржати активности информисања младих о програмима подршке мобилности младих у активностима удружења која спроводе омладинске активности и КЗМ	70%	/	100%	100%
		7.1.2.2. Унапредити информисање младих о програмима подршке мобилности младих у образовном систему	80%	4,3%	100%	100%
		7.1.2.3. Унапредити доступност Европске омладинске картице као средства побољшања мобилности младих	30%	/	100%	/
		7.1.2.5. Унапредити коришћење финансијске подршке свих програма мобилности међу младима из осетљивих друштвених група	20%	-	-	-
	7.1.3. Унапређено је препознавање и промовисање мобилности младих код наставног особља, омладинских радника, родитеља и старатеља	7.1.3.1. Организовати обуке за наставнике и стручне сараднике о сврси мобилности и доступним програмима мобилности	10%	/	100%	100%
		7.1.3.2. Побољшати информисање родитеља и старатеља о сврси мобилности и доступним програмима мобилности	10%	6,7%	100%	100%
	7.1.4. Омогућени су техничка подршка мобилности младих и системско препознавање научног током периода мобилности	7.1.4.1. Омогућити асистенцију младима у административним процедурама у оквиру рада контакт тачака за националне и међународне програме мобилности	30%	/	/	/
		7.1.4.2. Обезбедити препознавање и примену Еуропаса (EUROPASS) ¹ као посебног средства за признавање квалификација стечених у неформалном или формалном образовању кроз мобилност	0%	/	/	55%

1 EUROPASS (Еуропас) представља скуп докумената који помаже грађанима да своје вештине и квалификације јасно и разумљиво представе у Европи.

7.2. Обезбеђени су услови за повећање мобилности младих и унапређење међународне сарадње младих	7.2.1. Унапређена је регионална и међународна сарадња у области омладинске политике	7.2.1.1. Промовисати учешће младих у различитим програмима и пројектима регионалне и међународне сарадње у области омладинске политике	50%	1,2%	100%	100%	
		Успоставити институционални облик за сарадњу са Европском унијом и имплементацију програма за младе Европске уније	100%	-	-	-	
		Подржати регионалне иницијативе које би побољшале сарадњу у области омладинске политике	95%	-	-	-	
		Подржати учешће удружења која спроводе омладинске активности у европским и светским мрежама за младе	30%	-	-	-	
		Обезбедити реализацију међународних догађаја у Републици Србији од значаја за младе	80%	-	-	-	
		Подржати програме сарадње субјеката омладинске политике са удружењима младих у дијаспори	80%	-	-	-	
7.2.2. Обезбеђена је разноврсност и одрживост програма мобилности и међународне сарадње младих	7.2.2.1. Обезбедити реализацију међународних догађаја у Републици Србији од значаја за младе		-	3,6%	100%	100%	
7.3. Унапређена је унутрашња мобилност младих ради запошљавања	7.3.1. Радна мобилност младих је препозната и подржана у оквиру програма подршке запошљавања	7.3.1.1. Подржати сарадњу локалних информативних сервиса за младе са центрима за запошљавање у развоју боље комуникације могућности радне мобилности младих	30%	2,5%	75,00%	75%	
		Успоставити праћење трендова о запослености и дужини боравка младих ван свог места пребивалишта	100%	-	-	-	
		Уврстити мере подршке радној мобилности младих у стратегије и акционе планове за запошљавање на свим нивоима	50%	-	-	-	
	7.3.2. Развијен је и примењен систем подршке приликом промене места боравка ради запошљавања	7.3.2.1. Стимулисати програме мотивисања младих на радну мобилност ка мање развијеним срединама и руралним подручјима		30%	/	100%	/
			7.3.2.2. Подстаћи развој додатних мера подршке за радну мобилност младих ка мање развијеним срединама и руралним подручјима ²	30%	/	100%	100%

2 Активност подразумева послове носилаца, као органа државне управе, у праћењу стања у области, иницијативе за предлагање прописа, а укључује и предлагање мера подршке за радну мобилност младих код органа државне управе у чијем су делокругу надлежности за предлагање или доношење прописа.

7.4. Унапређени су превенција и борба против ирегуларних миграција младих жена и мушкараца и подршка младим мигрантима	7.4.1. Успостављени су праћење и анализа ирегуларних миграција и унапређење прилагођених мера и програма	7.4.1.1. Подржати дефинисање политика заснованих на добијеним подацима у сврху прилагођавања мера усмерених на превенцију и борбу против ирегуларних миграција	-	33,0%	66,67%	/
		7.4.1.2. Подржати утврђивање потреба и приоритета младих миграната ради унапређења прилагођености програма	60%	100,0%	100%	100%
		7.4.1.3. Подржати истраживачке пројекте усмерене на прикупљање и анализу информација о узорцима и последицама ирегуларних миграција младих	100%	-	-	-
	7.4.2. Развијена је програмска подршка програмима борбе против ирегуларних миграција и превенције ирегуларних миграција	7.4.2.1. Мапирати програме подршке младим мигрантима и програме превенције ирегуларних миграција	30%	100,0%	100%	100%
		7.4.2.2. Подржати активности прихвата и рада са младим мигрантима на локалном нивоу	80%	100,0%	100%	/
		7.4.2.3. Подржати активности подизања свести младих о узроцима и последицама ирегуларних миграција у сврху јачања превенције и смањења дискриминације, узимајући у обзир перспективе миграната	80%	67,0%	100%	100%
УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 7			59%	38,6%	96,93%	91,78%

Стратешки циљ 8 — Унапређен систем информисања младих и знање о младима

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ			
			2015–2017.	2018.	2019.	2020.
8.1. Младима је омогућен приступ потпуним, разумљивим и поузданим информацијама у складу са њиховим потребама	8.1.1. Успостављен је повезан и координисан приступ информисању младих	8.1.1.1. Подржати учешће младих у идентификовању потреба (у производњи и емитовању медијских садржаја), развоју информативних програма и сервиса, припремању и достављању информација и евалуацији услуга и програма	70%	67%	100%	100%
		8.1.1.2. Подржати развој ванинституционалних информативних програма и сервиса за младе на локалном нивоу	30%	7%	100%	100%
		8.1.1.3. Успоставити сарадњу и координацију информативних програма и сервиса за младе на локалном нивоу са другим програмима, сервисима и структурама за младе	30%	/	100%	100%
	8.1.2. Информативни програми и сервиси су прилагођени потребама свих младих	8.1.2.1. Подржати програме и сервисе у прилагођавању информација језику који млади разумеју и омогућавању информисања на језицима националних мањина	60%	/	100%	100%
		8.1.2.2. Подстицати и промовисати родно осетљив језик у информисању младих	-	/	100%	100%
		8.1.2.3. Обезбедити подршку програмима и сервисима прилагођених осетљивим друштвеним групама који гарантују равноправност у приступу информацијама за све младе	60%	/	100%	100%
	8.1.3. Информисање младих усклађено је са европским стандардима и независно је од било каквог интереса	8.1.3.1. Развити и подржати примену стандарда и критеријума квалитета омладинског информативног рада у складу са Европском повељом о информацијама за младе	0%	/	/	/
		8.1.3.2. Дефинисати смернице за информисање младих путем интернета у складу са Европским принципима информисања младих путем интернета	0%	/	100%	100%
		8.1.3.3. Подржати активности јачања капацитета субјеката омладинске политике за примену стандарда и смерница о информисању младих у њиховим програмима и сервисима	10%	2%	/	100%

8.2. Медији пружају информације и креирају садржаје за младе и о младима у складу са потребама младих	8.2.1. Информисање путем медија је унапређено и прилагођено младима уз развијену сарадњу са субјектима омладинске политике	8.2.1.1. Обезбедити праћење обима и врсте садржаја за младе у медијима и анализу прилагођености идентификованим потребама младих и темама од интереса за младе	20%	100%	100%	100%	
		8.2.1.2. Успоставити сарадњу и развити партнерство између носилаца програма и сервиса информисања младих и медија	-	47%	100%	100%	
		8.2.1.3. Развити капацитете субјеката омладинске политике на свим нивоима за сарадњу са медијима у размени информација и прилагођавању информација младима	40%	/	100%	100%	
		8.2.1.4. Омогућити подршку развоју медијских садржаја за младе усмерених на представљање младих у позитивном контексту, на позитивне примере и на достигнућа младих	70%	/	100%	100%	
	8.2.2. Унапређени су капацитети и утврђене обавезе медија за информисање младих и укључивање младих	8.2.2.1. Подржати оснивање и рад омладинских редакција у медијима у чијем раду би учествовали млади и удружења која спроводе омладинске активности	80%	17%	17%	100%	
		8.2.2.2. Подржати активности обуке новинара за извештавање о младима, праћење младих и њихових потреба	30%	/	/	100%	
		8.2.2.3. Дефинисати смернице за увођење обавезног удела садржаја за младе приликом додељивања фреквенција медијима	10%	-	-	-	
		Развити стандарде за медије о начину извештавања о младима који укључују сузбијање родно стереотипног и сексистичког приказивања младих (посебно младих жена, укључујући и приказивање младих жена на друштвеним мрежама) и подржати примену тих стандарда	80%	-	-	-	
		8.3.1. Младима је омогућен несметан дневни приступ новим технологијама и интернету	8.3.1.1. Омогућити свакодневни бесплатан приступ новим технологијама и интернету за ученике и студенте у образовним установама	40%	1%	100%	100%
			8.3.1.2. Мотивисати младе жене за коришћење бесплатних интернет сервиса и програма	-	/	100%	100%
8.3.1.3. Подржати оснивање и опремање јавних простора на локалном нивоу у којима млади могу бесплатно да користе нове технологије и интернет	30%		/	100%	100%		
8.3.2. Програми обуке за развој знања за коришћење нових технологија и интернета су доступни без материјалне надокнаде и прилагођени младима	8.3.2.1. Подржати обуку наставника, стручних сарадника и активиста удружења која спроводе омладинске активности за коришћење нових технологија у раду са младима	50%	17%	100%	100%		
	8.3.2.2. Развити програме за развој информационе писмености, тј. вештина младих за тражење и коришћење информација, посебно за младе из осетљивих група	40%	3%	100%	100%		

8.4. Знања о младима се заснивају на релевантним подацима који се користе за планирање у свим областима и нивоима власти	8.4.1. Надлежне институције врше континуирано праћење и планирање препознајући младе као засебну категорију	8.4.1.1. Развити индикаторе и смернице праћења циљева омладинске политике у складу са Националном стратегијом за младе и акционим планом и континуирано пратити индикаторе	70%	100%	100%	100%	
		8.4.1.2. Усвојити систем извештавања институција о сопственим активностима који препознаје категорије младих у складу са Законом о младима и вршити мерење испуњености циљева омладинске политике	60%	/	100%	/	
		8.4.1.3. Увести категорије младих у извештавање и пројекције статистичких завода и других истраживачких институција и организација	100%	/	0%	0%	
		8.4.1.4. Креирати отворени каталог доступних знања из свих области везаних за младе при министарству надлежном за младе	0%	/	/	0%	
		8.4.1.5. Увести обавезу процене утицаја предложених стратешких и правних аката на категорију младих пре њиховог усвајања	-	/	100%	100%	
	8.4.2. Успостављени су систем подршке истраживањима о младима и сарадња на националном и међународном нивоу	8.4.2.1. Обезбедити реализацију редовних истраживања о потребама младих и темама од интереса и коришћење добијених резултата за развој омладинске политике	100%	/	100%	100%	
		8.4.2.2. Развити Национални институт за омладинска истраживања и подржати формирање Националне мреже омладинских истраживача	50%	/	0%	0%	
		8.4.2.3. Успоставити сарадњу Националне мреже омладинских истраживача и Европског центра знања о омладинској политици	0%	/	/	/	
	УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 8			54%	36%	91,65%	89,29%

Стратешки циљ 9 — Унапређено коришћење и учешће младих у креирању културних садржаја

Специфични циљеви	Очекивани резултати	Планиране активности	ОСТВАРЕНОСТ				
			2015–2017.	2018.	2019.	2020.	
9.1. Обезбеђени су континуирана подршка развоју креативности младих и учешће младих у стварању и коришћењу културних садржаја	9.1.1. Подржани су програми који унапређују културне и креативне потенцијале младих	9.1.1.1. Препознати и унапредити програме који подстичу креативност код младих на локалном нивоу и омогућавају сарадњу са другим срединама	85%	24,4%	100%	100%	
		9.1.1.2. Обезбедити подршку за културне активности младих у оквиру неформалних иницијатива и удружења која спроводе омладинске активности	70%	24,4%	100%	100%	
		9.1.1.3. Развити програме обуке младих за самозапошљавање путем удруживања у уметности и култури	50%	/	100%	/	
		9.1.1.4. Подржати развој креативних и културних клубова за младе у образовним установама	95%	-	-	-	
	9.1.2. Институције културе укључују младе у припрему и реализацију својих садржаја	9.1.2.1. Увести посебне термине за младе ствараоце у оквиру програма институција културе без надокнаде	30%	1,3%	/	/	
		9.1.2.2. Развити програме вредноване праксе за младе у институцијама културе током редовног школовања и студирања	0%	-	-	-	
		9.1.3. Обезбеђена је системска подршка реализацији културне партиципације младих	9.1.3.1. Обезбедити подршку институцијама културе за рад на укључивању младих у стварање садржаја и коришћење културних садржаја	50%	5,3%	100%	/
	9.1.3.2. Подржати препознавање и обезбедити системску подршку креативним индустријама младих и културном предузетништву		95%	6,7%	100%	100%	
			9.1.3.3. Омогућити коришћење јавних простора удружења која спроводе омладинске активности у области културе и уметности на локалном нивоу	100%	8%	100%	100%
	9.2. Повећано је коришћење културних садржаја међу младима	9.2.1. Унапређена је прилагођеност и доступност културних садржаја младима	9.2.1.1. Обезбедити подршку програмима који укључују младе у процес развоја прилагођавања културних садржаја младима	70%	4,7%	53,00%	53%
9.2.1.2. Подржати програме обуке запослених у институцијама културе о савременим начинима и средствима представљања културних садржаја на начин прилагођен младима			50%	6,7%	100%	/	
9.2.1.3. Унапредити сарадњу институција културе и образовања ради повећања броја младих који користе културне садржаје			70%	46,7%	100%	100%	
9.2.2. Повећан је удео садржаја о култури и креативним индустријама за младе у медијима		9.2.2.1. Обезбедити подршку за развој онлајн провајдера културне партиципације младих	60%	6,7%	100%	/	
		9.2.2.2. Подржати промоцију културне партиципације међу младима у свим врстама медија, уз истицање креативних младих као позитивних узора	70%	20%	100%	100%	
		9.2.2.3. Унапредити садржаје везане за културу и креативне индустрије у оквиру образовног програма јавних сервиса	70%	-	-	-	
УКУПНА ОСТВАРЕНОСТ СТРАТЕШКОГ ЦИЉА 9			72%	13,1%	95,33%	93,28%	

**EX POST
АНАЛИЗА
НАЦИОНАЛНЕ
СТРАТЕГИЈЕ
ЗА МЛАДЕ
2015–2025**